

Lokalna razvojna strategija LAG-a Vuka-Dunav za razdoblje 2023.-2027.

OVAJ PROJEKT SUFINANCIRAN JE SREDSTVIMA EUROPSKE UNIJE
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj
Podmjera 19.1. »Pripremna pomoć« – provedba tipa operacije 19.1.1. »Pripremna pomoć« Mjera 19
»Potpora lokalnom razvoju u okviru inicijative LEADER
(CLLD – Lokalni razvoj pod vodstvom zajednice)«
Lokalna akcijska grupa „Vuka-Dunav“

PROGRAM RURALNOG RAZVOJA 2014.-2020. (2021. i 2022.)
Udio sufinanciranja: 90% EU, 10% RH
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj: Europa ulaže u ruralna područja

POPIS KRATICA

AGRONET	Elektronička aplikacija namijenjena za pomoć poljoprivrednim gospodarstvima i ostalim korisnicima u ostvarivanju prava na potpore u poljoprivredi
ARKOD	Sustav identifikacije zemljišnih parcela
APPRRR	Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju
CLLD	Lokalni razvoj vođen lokalnom zajednicom (engl. <i>Community Led Local Development</i>)
DZS	Državni zavod za statistiku
EU	Europska unija
EPFRR	Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj
ESI	Europski strukturni i investicijski fondovi
HGK	Hrvatska gospodarska komora
HOK	Hrvatska obrtnička komora
IT	Informacijske tehnologije
JLS	Jedinica lokalne samouprave
LAG	Lokalna akcijska grupa
LEADER	Program Europske unije za razvoj ruralnih područja (fran. <i>Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale</i>)
LRS	Lokalna razvojna strategija
MRRFEU	Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije
OPG	Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo
PRR	Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. - 2020.
PP	Park prirode
RH	Republika Hrvatska
SP ZPP	Strateški plan Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske 2023. - 2027.
TZ	Turistička zajednica
OBŽ	Osječko-baranjska županija
ZPP	Zajednička poljoprivredna politika EU-a

SADRŽAJ

1. OPIS PODRUČJA KOJE OBUHVAĆA LRS.....	2
1.1. Osnovne zemljopisne značajke područja LAG-a	2
1.1.1. Područje LAG-a	2
Slika 1. Karta LAG područja s vidljivim granicama JLS-ova u LAG-u	3
Slika 2: Karta položaja LAG-a na karti Republike Hrvatske	3
Tablica 1: Osnovni podaci o LAG-u	4
1.1.2. Geomorfološke i klimatske karakteristike na području LAG-a.....	5
1.1.3. Kulturna, povijesna i prirodna baština na području LAG-a	6
1.1.3.1. Kulturno-povijesna baština.....	6
Tablica 2: Zaštićena kulturno-povijesna baština na području LAG-a	7
1.1.3.2. Prirodna baština na području LAG-a.....	8
Tablica 3: Zaštićeni prirodni lokaliteti na području LAG-a	8
Slika 3: Ekološka mreža Natura 2000 na području LAG-a	9
1.1.4. Stanje komunalne infrastrukture na području LAG-a	10
Tablica 4: Stanje komunalne infrastrukture na području LAG-a	11
1.1.5. Stanje društvene infrastrukture na području LAG-a.....	12
Tablica 5: Stanje društvene infrastrukture na području LAG-a.....	13
1.2. Gospodarske značajke područja LAG-a.....	14
Tablica 6: Osnovni razvojni pokazatelji LAG područja.....	16
Tablica 7: Broj osoba zaposlenih u pravnim osobama po djelatnosti (NKD 2007) u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a.....	16
Tablica 8: Poduzetnici u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a.....	17
Tablica 9: Obrti u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a	17
Tablica 10: Struktura poljoprivrednih gospodarstava na području LAG-a (7.8.2022.).....	17
Tablica 11: Veličina poljoprivrednih gospodarstava na području LAG-a (11.8.2022.)	18
Tablica 12: Poljoprivredne i šumske površine na području LAG-a na dan 31.12.2021. godine (za poljoprivredne površine)*	18
Tablica 13: Brojno stanje stoke na području LAG-a na dan 7.8.2022.	19
Tablica 14: Dolasci turista i noćenja u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a	20
Tablica 15: Dobna struktura nezaposlenih na području LAG-a u 2021.	21
Tablica 16: Dobna struktura zaposlenih na području LAG-a*	22
1.3. Demografske značajke LAG područja	23
Tablica 17: Natalitet, mortalitet i vitalni indeks na području LAG-a.....	24
Tablica 18: Obrazovna struktura stanovništva na području LAG-a	25
2. REZULTATI PROVEDBE LRS U RAZDOBLJU 2014. – 2022.	26
Tablica 19: Rezultati provedbe LRS u razdoblju 2014. – 2022. i provedbe drugih projekata	27
3. OPIS UKLJUČENOSTI LOKALNIH DIONIKA U IZRADU LRS	29

3.1. Opis partnerstva.....	29
Tablica 20: Članovi LAG-a (Skupština LAG-a)	30
Tablica 21: Tijelo LAG-a nadležno za donošenje odluka koje su vezane za sadržaj i provedbu LRS.....	30
Tablica 22: Tijelo LAG nadležno za odabir projekata na LAG natječaju	30
3.2. Opis tijeka izrade LRS i sudjelovanja različitih interesnih skupina u izradi LRS.....	31
Tablica 23: Događaji i sudionici tijekom izrade LRS	32
4. ANALIZA RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA PODRUČJA	33
4.1. Rezultati analize stanja područja na temelju SWOT analize.....	33
Tablica 24: SWOT analiza LAG-a	33
5. OPĆI CILJEVI, SPECIFIČNI CILJEVI I INTERVENCIJE LRS	36
5.1. Prikaz potreba LAG područja.....	36
Tablica 25: Potrebe LAG područja.....	36
5.2. Opis općih i specifičnih ciljeva LRS	38
Tablica 26: Opći i specifični ciljevi LRS-a	38
5.3. Opis intervencija LRS uključujući projekte suradnje	40
Tablica 27: Intervencije u LRS.....	40
Tablica 28: Projekti suradnje.....	45
Tablica 29: Opis intervencija.....	46
5.4. Opis procesa odabira projekata na LAG natječajima	59
5.5. Usklađenost LRS-a sa ZPP-om	60
Tablica 30: Usklađenost LRS-a sa SP ZPP-om.....	60
6. KAPACITET LAG-a ZA PROVEDBU LRS.....	62
6.1. Kapacitet LAG-a za upravljanje LAG-om i provedbom LRS	62
Tablica 31: Kapacitet LAG-a za upravljanje LAG-om i provedbu LRS.....	63
6.2. Opis praćenja (monitoring) i procjene (evaluacija) provedbe LRS	64
Tablica 32: Plan pokazatelja – pokazatelji rezultata ZPP.....	65
7. FINANCIJSKI I AKCIJSKI PLAN PROVEDBE LRS	67
7.1. Financijski plan provedbe LRS	67
Tablica 33: Financijski plan provedbe LRS	68
7.2. Akcijski plan provedbe LRS.....	69
Tablica 34: Akcijski plan provedbe LRS	70
8. PRILOZI.....	71
Prilog 1: Osnovni podaci o LAG-u Vuka - Dunav	71
Prilog 2: Registrirana pokretna i nepokretna kulturna baština po općinama.....	73
Prilog 3: Broj udruga na području LAG-a Vuka – Dunav (na dan 22.07.2022.)	75
Prilog 4: Kretanje stanovništva LAG-a, Popisi stanovništva	76

UVOD

Lokalna akcijska grupa (LAG) Vuka-Dunav osnovana je 24.02.2012. godine, a prostire se na području sedam jedinica lokalne samouprave, odnosno općine Antunovac, Čepin, Erdut, Ernestinovo, Šodolovci, Vuka i Vladislavci te šest mjesnih odbora grada Osijeka: Brijest, Josipovac, Klisa, Sarvaš, Tenja i Višnjevac. Na području LAG-a, čija površina iznosi 597,73 km², u 33 naselja živi 42.850 stanovnika, a prema Popisu stanovništva 2021. godine.

Strategija razvoja LAG-a Vuka-Dunav 2023.–2027. temeljni je razvojni dokument za ruralni razvoj područja koje se nalazi u njegovom obuhvatu. Izrađena je na partnerskim odnosima, a u skladu sa Strateškim planom Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske 2023.–2027. (SP ZPP), intervencijom 77.06 Potpora LEADER/CLLD pristupu te prema Uputi za izradu intervencija i Obrascu za izradu lokalne razvojne strategije LAG-a za razdoblje 2023.-2027., dokumentima donesenim od strane Ministarstva poljoprivrede. Također, Lokalna razvojna strategija (LRS) usklađena je i s Planom razvoja Osječko-baranjske županije od 2021.-2027. godine kao i drugim relevantnim razvojnim dokumentima nadređene regionalne i nacionalne te EU razine.

LRS LAG-a Vuka-Dunav nastala je uvažavanjem načela programa LEADER/CLLD, a na temelju analize društveno-ekonomskog stanja područja LAG-a i razvojnih potreba stanovništva, gospodarstva, javnog i civilnog sektora te uvažavanjem razvojnih pravaca prethodno navedenih relevantnih strategija i dokumenata. Društveno-ekonomska situacija je sagledana pomoću analize statističkih podataka, ali i analize stavova i mišljenja dionika područja LAG-a o prošlosti, sadašnjosti i budućnosti područja na kojem žive. Mišljenja i stavovi prikupljeni su na brojnim interaktivnim radionicama, sastancima i konzultacijama s ljudima iz gospodarstva, javnog i civilnog sektora, kao i anketiranjem, a sve u cilju identificiranja razvojnih potreba i potencijalnih projekata, te potom dizajniranja razvojnih intervencija koje trebaju pridonijeti ruralnom razvoju i stvaranju niskougljičnog i održivog ruralnog gospodarstva. Intervencije u LRS-u usuglašene su s njezinim općim i specifičnim ciljevima te operacionalizirane pomoću pokazatelja uz vođenje pozornosti o raspoloživim kapacitetima za njihovu realizaciju.

Izrada LRS-a trajala je oko godine dana, počevši od prvih razgovora i sastanaka te online anketiranja u srpnju 2022. godine, preko javnih radionica, fokus grupa i drugih sastanaka tijekom listopada 2022. do ožujka 2023. Konačni tekst LRS-a objavljen je online na mrežnom mjestu LAG-a 18.09.2023., javno prezentiran u Antunovcu 20.09.2023. te usvojen od strane Upravnog odbora LAG-a i Skupštine 20.09.2023.

1. OPIS PODRUČJA KOJE OBUHVAĆA LRS

1.1. Osnovne zemljopisne značajke područja LAG-a

1.1.1. Područje LAG-a

Područje LAG-a Vuka – Dunav (Slike 1 i 2) nalazi se u obuhvatu rijeke Vuke na njegovoj zapadnoj strani i rijeke Dunav na istočnoj strani. Sa zapada područje graniči s LAG-om Karašica, na sjeveru pretežito s Gradom Osijekom i rijekom Dravom prema sjeveroistoku, a s jugoistočne strane, s Vukovarsko-srijemskom županijom. Područje LAG-a na samom istoku predstavlja granično područje s Republikom Srbijom. Za LAG je ovakva zemljopisna pozicija relevantna, prije svega zbog činjenice da je to ruralno područje koje se naslanja na grad Osijek koji je glavni centar Osječko-baranjske županije (OBŽ) i Urbane aglomeracije Osijek. Kao takav, grad pruža niz društveno-ekonomskih usluga koje su lako dostupne stanovnicima LAG-a, a ne nalaze se na njihovom području.

U obuhvatu područja LAG-a nalazi se sedam jedinica lokalne samouprave (JLS), odnosno općine Antunovac, Čepin, Erdut, Ernestinovo, Šodolovci, Vuka i Vladislavci te šest mjesnih odbora, i to mjesni odbori Brijest, Josipovac, Klisa, Sarvaš, Tenja i Višnjevac. Na navedenom području smješteno je 33 naselja. Zbog veličine samog područja koje iznosi 597,73 km², područje LAG-a predstavlja jednu subregiju koja ima izrazito ruralne karakteristike. U tom smislu može se smatrati da je veličina područja primjerena za definiranje razvojne strategije i politike razvoja ruralnih djelatnosti.

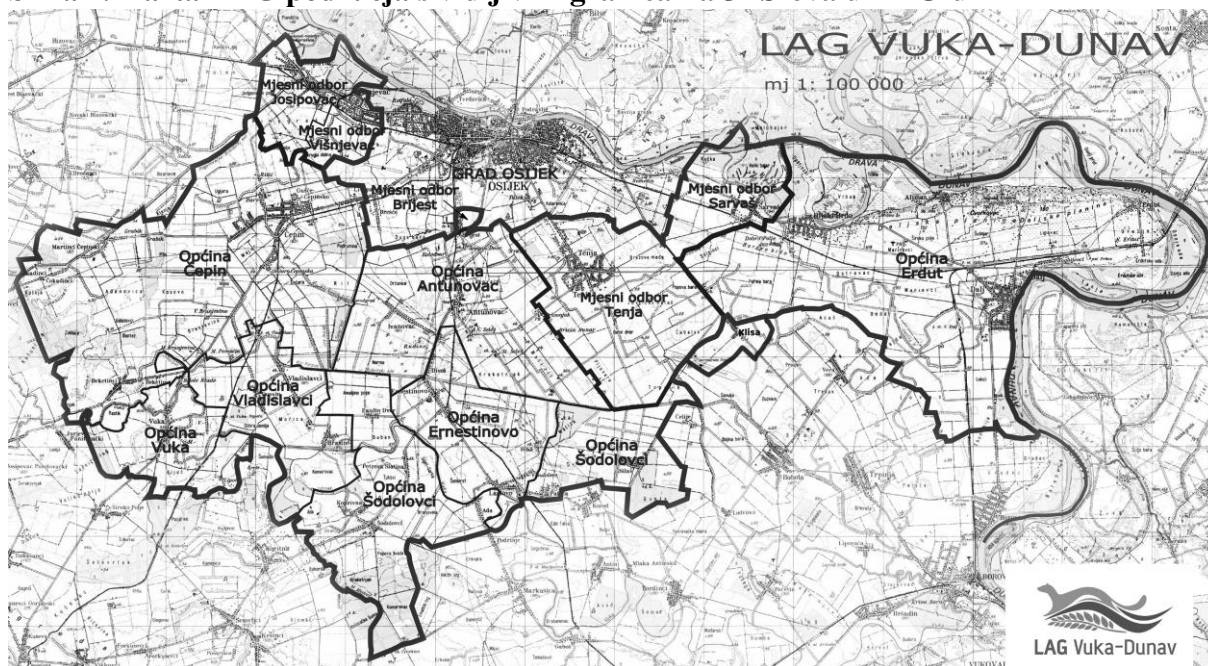
Prema Popisu stanovništva 2021. godine, na području LAG-a živjelo je ukupno 42.850 stanovnika. S obzirom da gustoća naseljenosti područja LAG-a iznosi 71,69 st/km², riječ je nedvojbeno o pretežito ruralnom području, i to i prema administrativnom kriteriju Europske unije (EU) i prema kriteriju gustoće naseljenosti, odnosno definiciji EU iz Agende 2000 ili OECD-a (koje uzima u obzir kao granicu 100, odnosno 150 st/km² respektivno između ruralnih i urbanih područja)¹. Gustoća naseljenosti kreće se u rasponu od najniže 13,73 st/km² u općini Šodolovci do najviše 552,73 st/km² u naselju Višnjevac. Gustoća naseljenosti svih mjesnih odbora, izuzev Klise, prekoračuje 100 st/km², za razliku od općina koje se nalaze ispod 100 st/km². Tablica 1 i Prilog 1 prikazuju podatke o broju stanovnika, površini i gustoći naseljenosti LAG-a.

Prema Odluci o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti (NN 132/17.), sve JLS (izuzev općine Antunovac) pripadaju potpomognutim područjima, svrstanim u ispodprosječno razvijene JLS (rangirane u četiri skupine) koje karakterizira niska razina dohodaka i plaća, niska obrazovna razina stanovništva, depopulacijski procesi, veća nezaposlenost te općenito niža razina kvalitete života (Tablica 6). Podaci o razini razvijenosti ukazuju na neravnomjernu (ne)razvijenost, što za LAG predstavlja dodatni razvojni problem. Naime, najnerazvijenija je općina Šodolovci (I. skupina), zatim slijede općine Erdut i Vladislavci (II. skupina), općina Vuka (III. skupina) te općine Čepin i Ernestinovo (IV. skupina) ispodprosječno rangiranih JLS-a. Općina Antunovac pripada V. skupini JLS-a koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u zadnjoj četvrtini iznadprosječno rangiranih JLS-a.

U skladu s Održivim razvojnim ciljevima Ujedinjenih naroda, razvoj na ruralnom području treba imati trostruku ulogu: ekonomsku (osigurati stanovništvu pristojan životni standard), ekološku (očuvati prirodu i život u njoj) te društvenu (očuvati identitet područja temeljen na običajima i tradiciji). Aktivnosti LAG-a Vuka-Dunav usmjerene su upravo ostvarenju tih uloga.

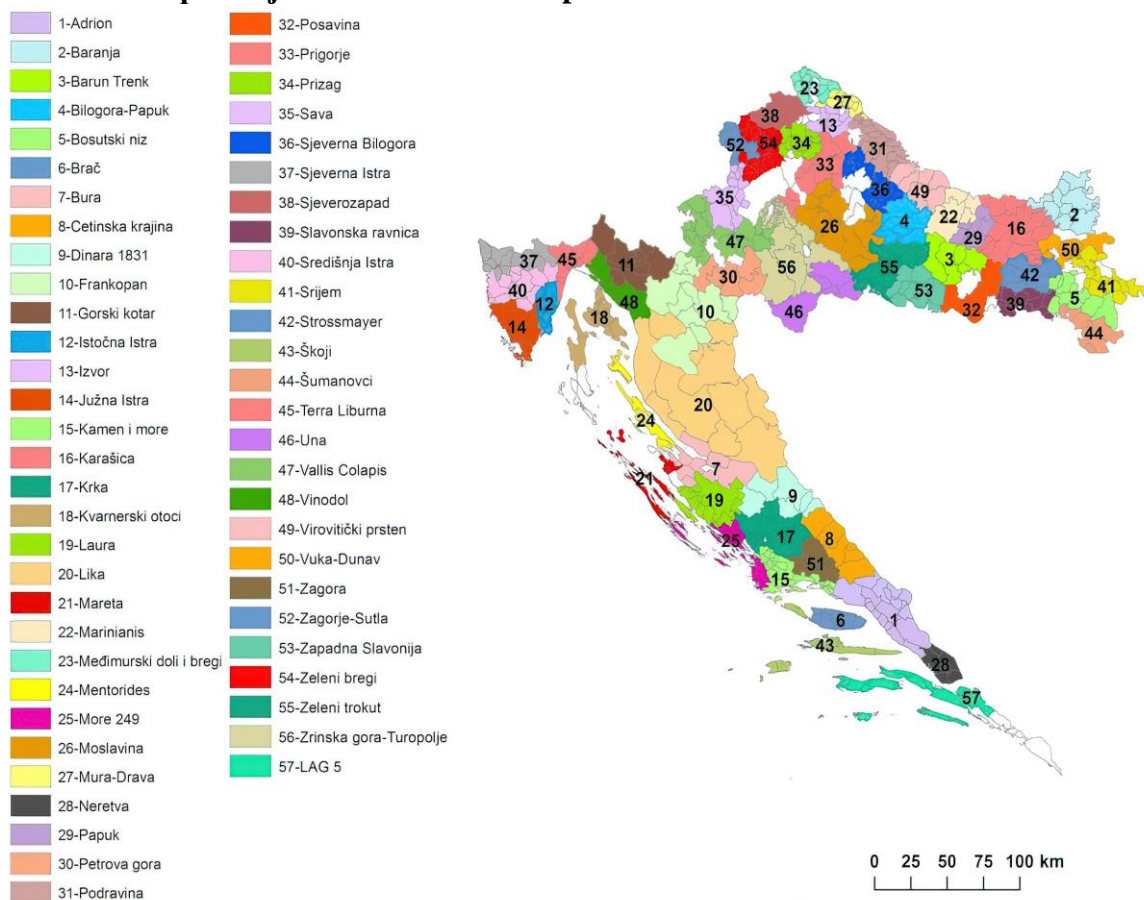
¹ Izvor: OECD(1994): Creating rural indicators. Paris; vidjeti za novu tipologiju: European Commission, Eurostat: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Urban-rural_typology

Slika 1. Karta LAG područja s vidljivim granicama JLS-ova u LAG-u

Izvor: Zavod za prostorno planiranje Osijek

Slika 2: Karta položaja LAG-a na karti Republike Hrvatske

Izvor: Hrvatska mreža za ruralni razvoj

Tablica 1: Osnovni podaci o LAG-u

Osnovni statistički podaci o LAG-u						
Naziv JLS	Broj stanovnika u JLS	Naselja iz JLS u sastavu LAG-u	Broj stanovnika u naselju	Površina JLS km ²	Gustoća stanovnika u JLS (stan/km ²)	Broj kućanstava u JLS
Općina Antunovac	3411	<i>Prilog 1</i>	<i>Prilog 1</i>	57,05	59,79	1.112
Općina Čepin	9665	<i>Prilog 1</i>	<i>Prilog 1</i>	105,69	91,45	3.428
Općina Erdut	5436	<i>Prilog 1</i>	<i>Prilog 1</i>	157,78	34,45	2.286
Općina Ernestinovo	1948	<i>Prilog 1</i>	<i>Prilog 1</i>	32,00	60,88	696
Općina Šodolovci	1217	<i>Prilog 1</i>	<i>Prilog 1</i>	78,32	13,73	486
Općina Vladislavci	1552	<i>Prilog 1</i>	<i>Prilog 1</i>	36,74	42,24	584
Općina Vuka	984	<i>Prilog 1</i>	<i>Prilog 1</i>	34,91	32,25	347
Naselja (MO) u sastavu grada Osijeka	18637	<i>Prilog 1</i>	<i>Prilog 1</i>	95,24	195,68	6.362
Ukupno LAG	42.850		42.850	597,73	71,69	15.301
OIB	36593410792					
Adresa sjedišta	Gospodarska zona Antunovac 23, Antunovac					
Adresa podružnica	n/p					
Kontakt telefon	+385 031 670 498					
Kontakt e-mail	info@lagvuka-dunav.hr					
Mrežna stranica	https://www.lagvuka-dunav.hr/					

Izvor podataka o broju stanovnika: *Državni zavod za statistiku (DZS)*, Popis stanovništva 2021.; Izvor podataka o broju kućanstava: *DZS*, Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021. – prvi rezultati, Tablica 2.

Izvor podataka o površinama JLS-a: *Zavod za prostorno uređenje OBŽ*, Prostorni plan Osječko-baranjske županije, Županijski glasnik Osječko-baranjske županije 1, 2002, Tablica 1, str. 5, <https://prostorobz.hr/wp-content/uploads/2022/04/TEKST-PLANA-1.pdf>

Izvor podataka za naselja u sastavu grada: osječki *Gradski multimedijalni web portal*, <http://www.osijek360.com/osijek-info/>

Izvor podataka za površinu općine Ernestinovo: *Općina Ernestinovo*

1.1.2. Geomorfološke i klimatske karakteristike na području LAG-a

Područje LAG-a u reljefnom smislu karakterizira pretežito nizinsko područje, osim u njegovom najistočnijem dijelu, odnosno na području općine Erdut gdje u njenom sjevernom dijelu prevladava nešto viši teren kao lesna zaravan.

Reljefne karakteristike tla često determiniraju oblik i vrste poljoprivredne proizvodnje. U izrazito nizinskim područjima, što su u ovom slučaju preostale jedinice lokalne samouprave i dio općine Erdut, prevladava intenzivno ratarstvo, dok u navedenom području općine Erdut prevladava vinogradarstvo i voćarstvo. Reljefne karakteristike područja uvjetuju u određenom smislu i kretanje vodotokova. Iako se područje LAG-a naslanja na dvije najveće hrvatske rijeke Dunav i Dravu, ne može se reći da one imaju veće hidrološko značenje za njega. U rijeci Vuka, koja spada u kategoriju manjih riječnih tokova, količina vode je u vezi s rasporedom godišnjih količina oborina, što u razdoblju visokog vodostaja može izazvati poplave okolnih poljoprivrednih površina i značajnije štete.

Prema Koeppenovoj klasifikaciji, područje LAG-a ima umjerenu kontinentalnu klimu, a što je posljedica pripadnosti Panonskoj zavali. Njeno osnovno obilježje je umjereno topla vlažna klima s toplim ljetima i s prosječnom godišnjom temperaturom od 10°C, količinom oborina od 609 do 792 mm godišnje te povoljnim rasporedom padalina u vegetacijskom razdoblju. Oborine imaju godišnji raspored s dva maksimuma, primarni u jesen, a sekundarni krajem proljeća i početkom ljeta. Gospodarski su najznačajnije oborine u sekundarnom maksimumu jer su tada najpotrebnije žitaricama i ostalim poljoprivrednim kulturama. Između ta dva maksimuma ističu se dva minimuma od kojih je glavni tijekom zime, a sporedni tijekom ljeta. Za poljoprivrednu proizvodnju značajne su i snježne oborine. Interval od prvog do posljednjeg dana s pojavom padanja snijega iznosi u prosjeku 110 dana. Međutim, vrijeme kontinuiranog snježnog pokrivača iznosi u prosjeku oko 25 do 35 dana. Pojava magle godišnje se javlja u prosjeku oko 90 dana. Magle koje nastaju na ovom području su radijacijskog porijekla, odnosno to su prizemne i nizinske magle. Broj dana s mrazom najveći je u zimskom razdoblju (u prosincu od 5 do 13 dana), dok se prvi mraz može pojaviti već u rujnu, a posljednji tijekom svibnja. Međutim, takvu klimu obilježavaju i raznolike vremenske situacije uz česte i intenzivne vremenske promjene tijekom godine.

Područje u obuhvatu LAG-a ima raznolik pedološki sastav tla, što je u određenom smislu uvjetovano i njegovim reljefnim karakteristikama. Uglavnom se može konstatirati da prevladavaju tla visoke prirodne plodnosti (npr. gajnjača i crnica (černoze)), pa i u dijelu koji se odnosi na lesnu zaravan na istoku područja. Na lesnoj zaravni u istočnom dijelu područja prevladavaju tla karakteristična za les, a to su tla koja imaju manje fosfora i dušika i ponajviše kalija. Ona su pogodnija za razvitak vinogradarstva i voćarstva. Općenito, može se tvrditi da je pedološka struktura tla na području dosta povoljna pa je to jedan od osnovnih razloga što se u kombinaciji s drugim prirodnim karakteristikama to područje profiliralo kao poljoprivredno i što se ono tradicionalno smatra ruralnim područjem.

1.1.3. Kulturna, povijesna i prirodna baština na području LAG-a

1.1.3.1. Kulturno-povijesna baština

Kulturno-povijesna baština je od izuzetnog značaja za svako područje, a u cilju očuvanja njezinog kulturnog identiteta i društveno-ekonomskog razvoja. Iako kulturno-povijesna baština na području LAG-a, u smislu zaštićenog kulturnog dobra, nije tako raznovrsna, gledajući je u cjelini zasigurno je od neprocjenjivog značaja i kao takvu ju je nužno očuvati (Tablica 2, Prilog 2). Osim toga, ona je i jedan od razvojnih potencijala kojeg LAG može uzeti u obzir u izgradnji svoje budućnosti. Kada je riječ o zaštićenoj kulturnoj baštini, na području LAG-a nalaze se brojni tragovi koji ukazuju na život koji se odvijao na njezinom području još od antičkog doba. Brojna bogata arheološka nalazišta govore o burnim minulim vremenima, običajima i načinima života davnih ljudi na ovom području, a pojedinačna kulturna dobra dodatno pridodaju kulturno-povijesnoj baštini LAG-a

Na području **općine Antunovac** registrirano je jedno arheološko nalazište s prapovijesnim naseljem smještenim najvjerojatnije na mjestu srednjovjekovne gradine Kolođvar. Grad Kolođvar predstavlja vojnu i stambenu građevinu koja datira iz 13. st. i jedinstven je primjer ranosrednjovjekovnog utvrđenog grada u močvari tzv. "Wasserburg". Na području **općine Čepin** nalaze se tri arheološka nalazišta (Ovčara – Rozingova pustara, Dubrava i Bentež) u kojima su otkriveni nalazi prapovijesti i srednjeg vijeka, a koji potvrđuju postojanje života u naseljima na tom području. Dvorac Adamović – Mihaljević zaštićena je nepokretna stambena građevina sagrađena u prvoj polovici 19. stoljeća. Iako je zbog određenih adaptacija nastalih u drugoj polovici 20. stoljeća dvorac izgubio na izvornosti, ipak pripada krugu rijetkih klasicističkih dvoraca u široj regiji. Područje **općine Erdut** osobito je bogato zaštićenim kulturnim dobrima. Od njih ukupno 19, 12 je arheoloških nalazišta (Bogaljevci, Crkvina i Stepaničevac, Kraljevo brdo, Livadice, Podunavlje, Poloj – Lisova skela, Stari Prkos i Kremenuša, Velika straža, Veliki Varod i Mali Varod, Bajer, Bajer i Ulica Venecije te Busija) koja svjedoče o bogatoj prošlosti tog područja. Crkve sv. Dimitrija, sv. Nikolaja, Male Gospe i sv. Petra i Pavla zaštićene su sakralne građevine, Dvorci Adamovich, Adamović-Cseh i Patrijaršijski dvor zaštićene su stambene građevine, a rodna kuća Milutina Milankovića u Dalju, svjetski poznatog geofizičara, astronoma, matematičara i klimatologa memorijalna je građevina iz 18. stoljeća. Na području Erduta, na uzvisini iznad Dunava, nalazi se i Srednjovjekovni grad Erdut koji se spominje iz 1472. godine. Očuvani ostaci ukazuju da je Grad bio obrambenog karaktera, masivne konstrukcije s kulama. Na području **općine Ernestinovo** zaštićena je sakralna građevina - Reformatorska crkva iz 1878. godine te Zgrada bivšeg vlastelinstva Reiner kao nepokretna stambeno-gospodarska građevina. Riječ je o kompleksu kasnobarokne profane arhitekture s kraja 18. stoljeća i početka 19. stoljeća. Zaštićena srednjovjekovna sakralna građevina (Crkva Male Gospe) nalazi se i u **općini Šodolovci** te dva arheološka nalazišta (Vodenčina i Udovičko polje). Dvije srednjovjekovne sakralne građevine zaštićene su i u **općini Vladislavci** (Reformirana kršćanska crkva i Crkva sv. Petra i Pavla). Također se u toj općini nalazi i Zgrada ciglane – kružne peći, koja je izgrađena krajem 1949. godine i predstavlja zaštićenu industrijsku građevinu. Arheološka nalazišta u **Klisi** (Klisa-Ekonomija), Sarvašu (Gradac) i Josipovcu (Verušed i Vinogradi) dodatno svjedoče o životu na području LAG-a. Crkva sv. Ivana Krstitelja iz **Sarvaša** zaštićena je sakralna građevina, a Dvorac Adamović iz **Tenja** zaštićena stambena građevina. Status zaštićenog memorijalnog obilježja i mjesta ima i Sabirni logor 3000 Židova u Tenji, za Židove koji su transportirani u logore Jasenovac i Auschwitz.

Iako nisu zaštićena i registrirana, brojna nematerijalna dobra, poput raznih običaja, narodnih plesova, pjesama i natjecanja daju prepoznatljivi pečat kulturno-povijesnoj baštini na području LAG-a.

Tablica 2: Zaštićena kulturno-povijesna baština na području LAG-a

JLS	Vrsta kulturnog dobra						
	Nepokretno kulturno dobro				Pokretno kulturno dobro		Nematerijalno kulturno dobro
	Pojedinačno	Kulturno-povijesna cjelina	Kulturni krajolik	Arheologija	Pojedinačno	Zbirka	
Općina Antunovac	1 (Prilog 2)			1 (Prilog 2)			
Općina Čeipin	2 (Prilog 2)			3 (Prilog 2)			
Općina Erdut	7 (Prilog 2)			12 (Prilog 2)		3 (Prilog 2)	
Općina Ernestivno	2 (Prilog 2)						
Općina Šodolovci	1 (Prilog 2)			2 (Prilog 2)			
Općina Vladislavci	3 (Prilog 2)						
Općina Vuka							
MO Brijest							
MO Josipovac				2 (Prilog 2)			
MO Klisa				1 (Prilog 2)			
MO Sarvaš	1 (Prilog 2)			1 (Prilog 2)			
MO Tenja	2 (Prilog 2)					1 (Prilog 2)	
MO Višnjevac							
Ukupno LAG	19 (Prilog 2)			22		4 (Prilog 2)	

Izvor za nepokretna kulturna dobra: *Ministarstvo kulture i medija*, Registar kulturnih dobara RH, <https://registar.kulturnadobra.hr/#/>; za pokretna kulturna dobra: *Ministarstvo kulture i medija*, Odjel za Registar kulturnih dobara

1.1.3.2. Prirodna baština na području LAG-a

Prirodna baština područja LAG-a nerazdvojivo je povezana s njegovim prirodnim obilježjima i s njima čini zanimljivu cjelinu. Samo područje LAG-a ne obiluje mnogobrojnim zaštićenim biljnim ili životinjskim staništima smještenim na područjima najviše kategorije zaštite. No, upravo stoga je svaki ekološki kompleks na ovom području, popisan Tablicom 3, višestruko značajan i predstavlja potencijal koji je potrebno zaštititi i po mogućnosti širiti.

Dio područja LAG-a, i to konkretno područje Erduta u površini od 1.358,04 ha pripada zaštićenom području kategorije „regionalni park“ nazvanom „Mura – Drava“, čija je ukupna površina 87.448,70 ha. Iako su značajke Istočne Slavonije na kojem se nalazi LAG nizinski krajevi bez uzvišenja i u pejzažnom pogledu gotovo sasvim ravni, samo na tri mjesta, od kojih je zona Aljmaš – Erdut jedna od njih, nalaze se brežuljci s čijih se vrhova pružaju najljepši vidici. Strme lesne padine obrasle visokom šumom nadvisuju ovdje u prosjeku 70 m Dunav, koji teče u velikom polukrugu njihovim podnožjem. Uz naselje Erdut nalaze se ruševine istoimene srednjevjekovne utvrde, značajnog kulturno-povijesnog spomenika Slavonije. U neposrednoj blizini tih ruševina je lesni plato proglašen potočnom dolinom - Surdukom, koja predstavlja lijep primjer specifične bujične erozije u praporu, s elementima kanjonskih dolina. Zajedno s kultiviranim krajolikom vinograda istočno od Surduka i dvorcem IPK „Osijek“, također kulturno-povijesnim spomenikom, cijela ova zona ima velike znanstvene, pejzažne i turističko-rekreativne kvalitete, koje s obzirom na blizinu gradske aglomeracije Osijeka dobivaju još veće značenje i vrijednost, kako se ističe u Upisniku Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja.

Ekološkoj mreži NATURA 2000, točnije kategoriji zaštite „spomenik parkovne arhitekture“ pripadaju i Park oko Dvorca Adamović Čepinski u Tenji (2,94 ha), Park oko Dvorca Mihaljević i Knobloha u Čepinu (2,18 ha) te Park uz patrijaršiju u Dalju (1,22 ha).

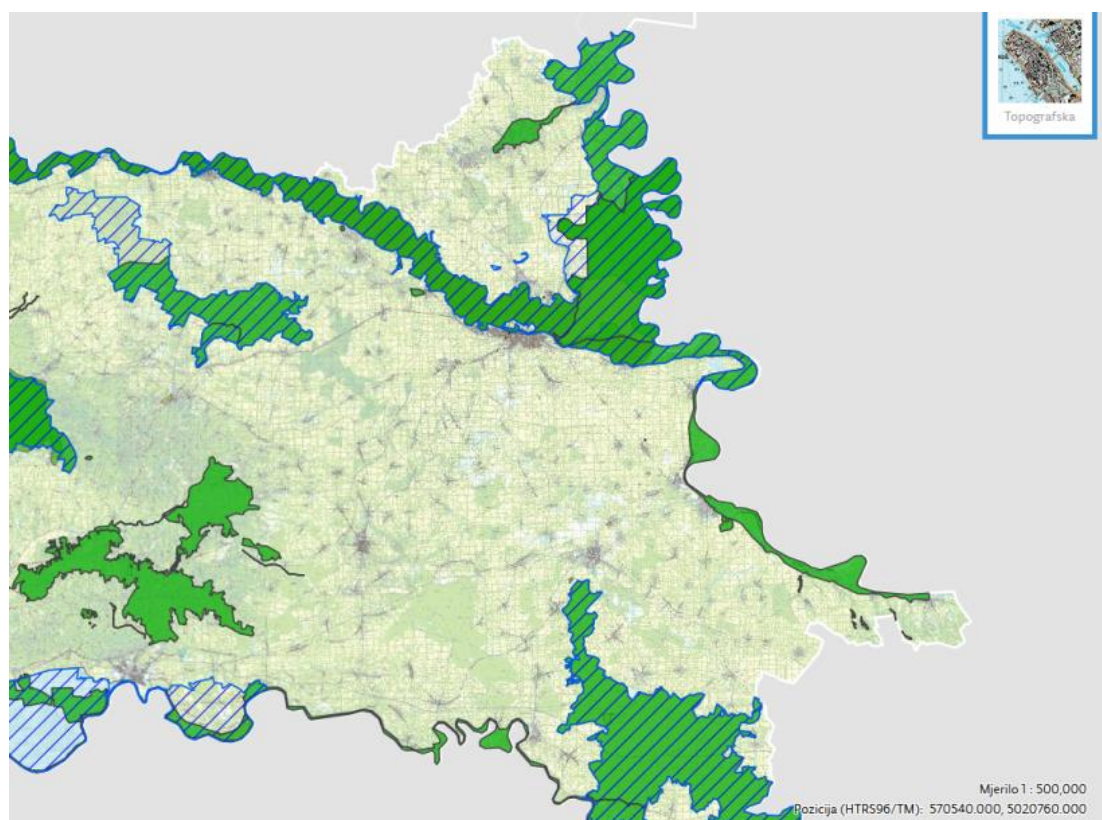
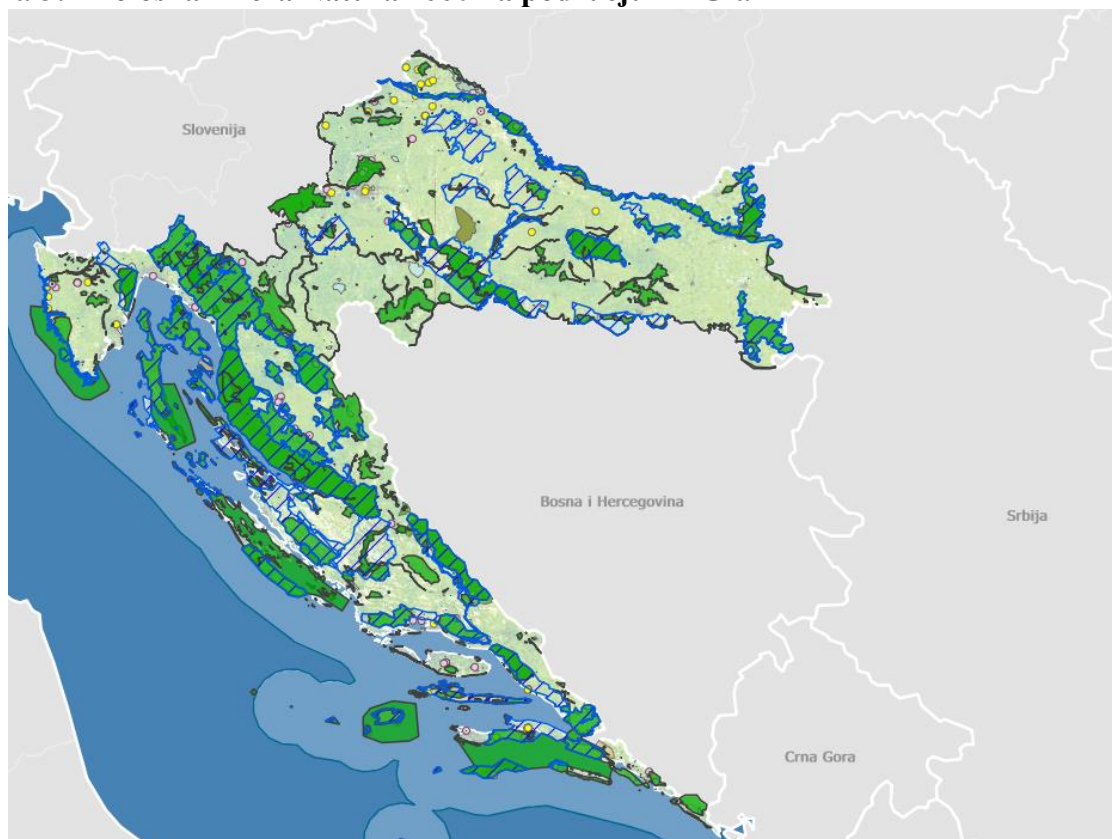
Park u Tenji, nedaleko od Osijeka, s nekadašnjim dvorcem obitelji Adamović, a danas osnovnom školom, predstavlja jedinstveni povijesno-kulturni spomenik. Nekada je pripadao dvorcu, a danas je odvojen od istog ogradom, dok je sa svih ostalih strana otvoren prema naselju. Park u Dalju nalazi se pokraj osnovne škole, crkve i zgrade Patrijaršije, a na povišenoj terasi iznad Dunava s koje se pruža vidik na nju i Bačku. Oba su parka oblikovana u slobodnom engleskom stilu, floristički su bogata, ali je potrebno uložiti više u njihovu obnovu i održavanje. Park u Čepinu nalazi se usred mjesta oko dvorca obitelji Mihaljević i Knobloh. Vrijedan je pažnje kao hortikulturni objekt, ima svoje povijesno-kulturno značenje, a sadašnja mu je namjena kao rekreativne zelene površine u sklopu školskog objekta primjerena. Floristički je također raznolik i bogat šumskim vrstama.

Tablica 3: Zaštićeni prirodni lokaliteti na području LAG-a

Kategorija zaštite	Naziv	Površina u ha	Godina proglašenja	JLS-ovi u LAG-u na čijem području se nalazi
Regionalni park	Mura-Drava	87.448,70	2011.	Općina Erdut
Spomenik parkovne arhitekture	Park u Tenji	2,94	1973.	Naselje Tenja
	Park u Dalju	1,22	1973.	Općina Erdut
	Park u Čepinu	2,18	1975.	Općina Čepin
Ukupno LAG	4			

Izvor: Biportal, web portal informacijskog sustava zaštite prirode, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, <https://www.biportal.hr/gis/>

Slika 3: Ekološka mreža Natura 2000 na području LAG-a

Izvor: Bioportal, web portal informacijskog sustava zaštite prirode, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, <https://www.bioportal.hr/gis/>

1.1.4. Stanje komunalne infrastrukture na području LAG-a

Geoprometne značajke i infrastruktura. Najveće značenje zemljopisnog položaja za LAG proizlazi iz njegove geoprometne pozicije. Naime, područje se naslanja na niz vrlo značajnih prometnih pravaca koji ga dobro povezuju na lokalnoj, ali i na makro razini. Kroz samo područje prolazi Koridor Vc kroz koji prolazi autocesta koja trenutno povezuje grad Osijek s Koridorom X. U skoroj perspektivi ovaj će cestovni prometni pravac biti izgrađen do mađarske granice, a to znači tranzitno povezivanje na pravcu Budimpešta – Ploče. Kroz isti koridor prolazi u istom pravcu i željeznički pravac. Nadalje, kroz područje prolaze ili ga tangiraju i značajni željeznički pravci i to Varaždin – Osijek – Erdut – Bogojevo (Srbija); Vukovar – Dalj – Erdut - Bogojevo; Osijek - Vinkovci; Osijek – Đakovo. Kroz područje ili u njegovoj neposrednoj blizini prolazi niz državnih i regionalnih cestovnih pravaca koji povezuju grad Osijek s okolnim županijama ili susjednim državama, prije svega Republikom Srbijom, Republikom Mađarskom i Republikom Bosnom i Hercegovinom. Svakako veliko značenje imaju i lokalne i nerazvrstane ceste koje povezuju naselja unutar područja. Treba naglasiti i činjenicu da se područje naslanja i na međunarodni plovni put Dunavom i Dravom do Osijeka, koji se nalazi u sustavu Rajna-Majna-Dunav, a što može biti značajno i za samo područje. Stoga je i važna izgrađena putnička luka i pristanište u Aljmašu, a u planu je izgradnja i u Erdutu i Dalju. Područje se također nalazi u blizini dvije zračne luke Osijek – Klisa (referentnog koda 4D), koja ima međunarodni karakter, i zračne luke Osijek – Čepin (referentnog koda 2C), koja ima sportski, ali po potrebi i putnički karakter. Sva navedena prometna obilježja, kao i sama zemljopisna pozicija područja, daju mu značajno geoprometno značenje.

Energetska infrastruktura. Područje je premreženo i energetsom infrastrukturom, prije svega elektroenergetskom mrežom. Na području se nalazi jedan od najznačajnijih energetske objekata za Republiku Hrvatsku, a to je TS 400/110 Ernestinovo, koja je povezana s DV 400 kV s TE Osijek, s ostalim dijelovima Republike Hrvatske, Republikom Mađarskom, Republikom Srbijom i Republikom Bosnom i Hercegovinom. Gledano u cjelini, područje LAG-a infrastrukturno je pokriveno; no, ostaje još dosta prostora za daljnji razvoj, proširenje, izgradnju nove i poboljšanje postojeće infrastrukturne mreže i to u svim njenim oblicima. To se, primjerice, odnosi i na izgradnju plinifikacijske mreže na cijelom području LAG-a.

Komunalna infrastruktura. Komunalna infrastruktura namijenjena je zadovoljavanju javnih interesa građana kakve su, primjerice, potrebe za kanalizacijom, vodoopskrbom, prometnicama, održavanjem čistoće naselja, sakupljanjem i obradom komunalnog otpada ili uličnom rasvjetom. Komunalni otpad prikuplja Čvorkovac d.o.o. (općina Erdut), Unikom d.o.o. (grad Osijek, općine Antunovac, Čepin, Ernestinovo, Vuka), Eko-Flor Plus d.o.o. (općina Vladislavci) i Strunje Trade d.o.o. (općina Šodolovci). Komunalni otpad prikuplja se u 7 reciklažnih dvorišta smještenih u općinama Antunovac, Čepin, Erdut i Vladislavci, dok stanovnici mjesnih odbora LAG-a odlažu svoj otpad u 3 reciklažna dvorišta Grada Osijeka. Reciklažnih otoka je ukupno 34. Na području LAG-a komunalna infrastruktura postoji; međutim, postoje i izražene potrebe za njezinim obnavljanjem, održavanjem, nadogradnjom i proširenjem u svim njezinim segmentima.

Komunikacijska infrastruktura. Obavljanje aktivnosti u bilo kojoj djelatnosti nezamislivo je bez ogovarajuće elektroničko-komunikacijske (digitalne) infrastrukture i povezane opreme. Ona je također posebno važna za zadržavanje mlađih ljudi na području LAG-a. Statistički podaci (Tablica 4) pokazuju kako područje LAG-a nije potpuno pokriveno tom vrstom infrastrukture. S obzirom na tu činjenicu, kao i na brzi tehnološki napredak, osjeća se potreba ne samo za ostvarenjem 100% pokrivenosti područja LAG-a elektroničko-komunikacijskom (digitalne) infrastrukturom, već i njezinom modernizacijom.

Tablica 4: Stanje komunalne infrastrukture na području LAG-a

Vrsta infrastrukture	Mjerna jedinica	Ukupno
Autocesta	Km	14,45
Državna cesta	Km	64,55
Županijska cesta	Km	91,49
Lokalna cesta	Km	21,69
Nerazvrstana cesta	Km	266,66
Željeznička pruga	Km	58,06
Biciklističke staze	Km	28,1
Međunarodne zračne luke	Broj	1
Ostale zračne luke	Broj	0
Morske luke	Broj	0
Riječne luke	Broj	1
Elektr. ener. kablovi	Km	336,1
Pokrivenost elektroničko-komunikacijske infrastrukture	% pokrivenosti EK infrastrukture – bakrena parica	77,67%
	% pokrivenosti EK infrastrukture – svjetlovod	4,09%
	% pokrivenosti EK infrastrukture – koaksijalni kabel	n/p
Plinovod	Km	21.601,36
Vodovod	Km	477,1
Kanalizacija	Km	198,18
Pročišćivači otpadnih voda	Broj	1
Centri za gospodarenje otpadom	Broj	1
Pretovarni centri	Broj	0

Izvor: Jedinice lokalne samouprave, jedinice područne (regionalne) samouprave, Hrvatske željeznice; HAKOM; Vodovod-Osijek d.o.o.; HOPS d.o.o., HEP plin d.o.o.

1.1.5. Stanje društvene infrastrukture na području LAG-a

Sveukupni razvoj nekog područja usko je povezan s društvenim razvojem, koji je pak ovisan o raznolikosti i razvijenosti raspoložive društvene infrastrukture, uključujući obrazovnu, kulturnu, sportsku i rekreacijsku te zdravstvenu i socijalnu.

Obrazovanje. Na području LAG-a odgoj i obrazovanje započinje obveznim polaganjem predškole, koje se ustrojava pri predškolskim organizacijama ili pri osnovnim školama, a nastavlja se u obveznom polaganju osnovnoškolskog i prema izboru nastavka srednjoškolskog obrazovanja. Na području LAG-a djeluje ukupno 13 osnovnih škola (uključujući područne škole) te samo jedna srednja škola, i to u Općini Erdut, Srednja škola Dalj u Dalju. Kako područje LAG-a obuhvaća i dio grada Osijeka, stanovništvo LAG-a svoje potrebe za visokom naobrazbom i programima cjeloživotnog učenja može zadovoljiti u središtu OBŽ-a – Gradu Osijeku koji je sa Sveučilištem Josipa Jurja Strossmayera sveučilišno središte cijele Slavonije i Baranje. Određene obrazovne potrebe stanovništvo može zadovoljiti i u obližnjim gradovima – Vukovaru i Vinkovcima. Iako je broj visokoobrazovanog stanovništva u porastu, još uvijek je riječ o nedovoljnom broju imajući u vidu razvojne potrebe područja i postojeće stanje, a na što će biti dodatno upozoreno u odjeljku 1.3 te vidljivo u Tablici 18 koja prikazuju obrazovnu strukturu stanovništva starog 15+.

Kultura. Mjesta s bogatim kulturnim zbivanjima i koncentracijom zaposlenih u tim zanimanjima atraktivna su mjesta življenja i poslovanja te kao takva ne samo zadržavaju stanovništvo (posebice mlade) na svom području, već i privlače ona iz drugih područja. Iako su prema podacima FINA-e o „živećim poduzećima“ u području umjetnosti, zabave i rekreacije bila registrirana samo četiri poslovna subjekta u 2020. godini, bogatstvo kulture LAG-a može se iščitati i iz naslijeđene kulturne baštine (vidjeti Prilog 2), infrastrukture (Tablica 5) i kulturnih aktivnosti. Prema Registru udruga RH, na dan 22.07.2022. na području LAG-a bilo je registrirano ukupno 98 udruga iz područja kulture i umjetnosti, što je činilo 23,96 % od ukupno registriranih udruga LAG-a (vidjeti Prilog 3).

Šport i rekreacija. Kada je riječ o športu i rekreaciji, potrebno je istaknuti kako se na području LAG-a nalazi mreža objekata za šport i rekreaciju, a kojoj pripadaju: 1) objekti u funkciji športa u natjecateljskom smislu (najčešće je riječ o nogometnim igralištima), 2) objekti namijenjeni zadovoljavanju potreba tjelesno-zdravstvene kulture učenika osnovnih škola (najčešće je riječ o dvoranama i terenima na otvorenom za tjelesnu i zdravstvenu kulturu) te 3) rekreacijskim sadržajima i objektima namijenjenim najrazličitijim kategorijama korisnika. Međutim, ta mreža objekata za šport i rekreaciju nedostatnog je kapaciteta i opremljenosti, imajući u vidu broj stanovnika i športskih udruga, kao i iskazane potrebe ispitanika i sudionika radionica.

Zdravstvo i socijalna skrb. Primarna zdravstvena zaštita stanovništva, sukladno mreži odobrene od strane Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, organizirana je putem ambulanti lociranih u svakom općinskom središtu i većem naselju. Ona je osigurana, djelomično također sekundarna, dok specijalističku, tercijarnu zaštitu stanovništvo LAG-a može ostvariti u obližnjem Kliničkom bolničkom centru u Osijeku te Općim bolnicama u Vukovaru i Vinkovcima. Djelatnost socijalne skrbi obavljaju ustanove socijalne skrbi, udruge, vjerske zajednice, druge pravne i fizičke osobe. Na području LAG-a ispitano stanovništvo iskazuje potrebu upravo za povećanjem broja ustanova socijalne skrbi kao i za povećanjem kvalitete socijalne skrbi.

Tablica 5: Stanje društvene infrastrukture na području LAG-a

Vrsta infrastrukture	Mjerna jedinica	Količina
Društveni/kulturni dom, dom za mlade	Broj	27
Kazališta	Broj	0
Kino dvorane	Broj	0
Knjižnice	Broj	2
Muzeji	Broj	1
Vatrogasni dom	Broj	15
Ambulanta	Broj	18
Dom zdravlja	Broj	2
Bolnica	Broj	0
Vrtići	Broj	8
Ostali predškolski objekti	Broj	1
Osnovne škole	Broj	13
Srednje škole	Broj	1
Sportske građevine (zatvorene), ne uključujući školske dvorane	Broj	2
Sportske građevine (otvorene)	Broj	62
Dom za nezbrinutu djecu	Broj	1
Dom za starije i nemoćne	Broj	12
Ustanove za rehabilitaciju ovisnika (koje ne spadaju pod bolnice)	Broj	1

Izvor: Jedinice lokalne samouprave jedinice područne (regionalne) samouprave

1.2. Gospodarske značajke područja LAG-a

Stanje gospodarstva. Područje LAG-a Vuka – Dunav karakterizira značajna neravnomjerna razvijenost područja. Podaci o razvijenosti općina na području LAG-a, a mjereni indeksom razvijenosti², ukazuju da je riječ o ispodprosječno razvijenom području (Tablica 6). Naime, jedinice lokalne samouprave svrstane u skupine I-IV smatraju se potpomognutim područjem³. Tako je općina Šodolovci svrstana u I. skupinu jedinica LRS prema indeksu razvijenosti, općine Erdut i Vladislavci u II. skupinu, općina Vuka u III. skupinu, općine Čepin i Ernestinovo u IV. skupinu, dok je općina Antunovac svrstana u V. skupinu jedinica LRS što znači da se radi o iznadprosječno rangiranoj jedinici LRS. Za naselja (mjesne odbore) koja pripadaju gradu Osijeku nema izdvojenih podataka. Na području LAG-a nalaze se i područja posebne državne skrbi (PPDS područja).

Prvoj skupini područja posebne državne skrbi⁴ pripada 68,31 % površine s 47,06 % ukupnog stanovništva LAG-a (područja općina Antunovac, Erdut, Ernestinovo, Šodolovci te naselja grada Osijeka, Tenja, Sarvaš i Klisa), dok trećoj skupini PPDS područja pripada 5,64 % područja s 3,65 % ukupnog stanovništva (općina Vladislavci). Kako bi se dodatnim mjerama riješili kompleksni problemi pojedinih jedinica LAG-a, Pravilnikom o određivanju područja s prirodnim ili ostalim posebnim ograničenjima (NN 38/2019) definirana je pripadnost JLS pojedinom području. Prema njemu, područja s prirodnim ili ostalim posebnim ograničenjima razvrstavaju se na gorsko planinska područja (GPP), područja sa značajnim prirodnim ograničenjima (ZPO) te područja s posebnim ograničenjima (PPO). S obzirom da su općine Ernestinovo i Šodolovci pripali, prema navedenom Pravilniku, u područja sa značajnim prirodnim ograničenjima, tih 25,2 % površine područja, te 9,5 % stanovništva LAG-a pripada tzv. ZPO područjima.

Prema podacima Financijske agencije (FINA) na području LAG-a bilo je registrirano 811 poduzetnika, ne uključujući obiteljska poljoprivredna gospodarstva (Tablica 8). Od navedenog broja poduzetnika koji su poslovali tijekom 2020. godine, najviše ih je bilo registrirano na području općine Čepin (161), mjesnih odbora Višnjevac (137) i Tenja (124), dok je najmanje registriranih poduzetnika bilo u Klisi (7). **Ključne gospodarske djelatnosti** u pojmovima broja poduzeća na području LAG-a su G - trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala (19,48 %), F – Građevinarstvo (18,50 %), C – Prerađivačka industrija (11,47 %), H – Prijevoz i skladištenje (10,48 %), M - stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti (8,88 %) te A - Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo (8,75 %). Navedene djelatnosti činile su 77,56 % svih poduzetnika te zapošljavale 84,23 % svih zaposlenih u 2020. godini (vidjeti Tablicu 7).

Tržište radne snage okarakterizirano je brojem i kretanjem zaposlenih i nezaposlenih osoba, a pod utjecajem je niza demografskih čimbenika (npr. prirodnog priraštaja i migracijskih tijekova), ekonomskih čimbenika (npr. razvijenosti gospodarstva, gospodarske specijalizacije, infrastrukturne izgrađenosti), političkih (npr. socijalne politike, politike u području radnog zakonodavstva) i brojnih drugih. Kada je riječ o nezaposlenim osobama, najugroženija kategorija su, kao što to pokazuju obrasci u svijetu, pa i u RH, osjetljivije skupine stanovništva, kakve su žene, mladi i stariji, te neobrazovanija kategorija stanovništva. Podaci o strukturi nezaposlenih na području LAG-a pokazuju da je u 2021. godini bilo evidentirano ukupno 1.382 nezaposlene osobe (Tablica 15). Među nezaposlenima najzastupljeniju skupinu predstavljaju osobe iznad 55 godina starosti, koje čine oko 28 % ukupnog broja nezaposlenih osoba na području LAG-a. Radni potencijal čini i radno sposobno stanovništvo koje je obeshrabreno, neaktivno, tj. ne traži posao (barem ne u zoni službene ekonomije) te ili živi od ušteđenih sredstava, radi u zoni sive ekonomije, ili je uzdržavano. Najmanje je

² Odluka o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti (NN 147/14, 123/17)

³ Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14, 123/17, 118/18)

⁴ Zakon o područjima posebne državne skrbi (NN 86/08., 57/11., 51/13., 148/13., 147/2014., 18/15., 106/18) i Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14, 123/17, 118/18.),

nezaposlenih bilo u dobnoj skupini od 15 do 19 godina (4,78 %) i u skupini od 30 do 34 godine starosti (7,16 %). Istovremeno, žene su činile većinu nezaposlenih na području LAG-a. Što se tiče ukupnog broja zaposlenih, on je u 2021. godini iznosio 2.896 osoba, ali bez mjesnih odbora. Najviše je zaposlenih bilo na području općine Čepin (preko 40 % ukupnog broja zaposlenih osoba LAG-a), a najmanje na području općina Šodolovci (2,28 %) i Vuka (3,25 %). Najviše je zaposlenih bilo u djelatnosti C - Prerađivačka industrija, F - Građevinarstvo (21,62 %) te G - Trgovina na veliko i na malo; Popravak motornih vozila i motocikala (13,73 %).

Poslovna infrastruktura. Na dan 7. kolovoza 2022. godine na području LAG-a Vuka-Dunav bilo je registrirano 2.384 poljoprivrednih gospodarstava (Tablica 11), u čijem organizacijskom obliku su dominirala obiteljska poljoprivredna gospodarstva (OPG, 83,68 %) i samoopskrbna poljoprivredna gospodarstva (SOPG, 11 %) (Tablica 10). Što se tiče veličine poljoprivrednih gospodarstava (Tablica 11), na području LAG-a najzastupljenija su na taj dan poljoprivredna gospodarstva (PG) ekonomske veličine do 3.000 EUR-a (52,14 %), slijedili su ih PG-ovi veličine 3.001 do 8.000 EUR-a (19,67 %) te oni od 15.001 do 50.000 EUR-a (11,91 %). Najmanje su bili zastupljeni PG-ovi vrijednosti više od 100.000 EUR-a (2,98 %). Na području LAG-a preko polovice stočnog fonda (54,63 %) odnosilo se na uzgoj goveda, jedna trećina (29,90 %) na uzgoj svinja te oko jedna sedmina (13,54 %) na uzgoj ovca (Tablica 13). Što se tiče uzgoja pčela, registrirano je bilo 4.643 pčelinjih zajednica.

Na ukupnih 39.880,5 ha poljoprivrednih površina LAG-a dominiraju oranice, s više od 95 % udjela u ukupnoj strukturi poljoprivrednih površina (Tablica 12). Na području općine Antunovac i mjesnog odbora Josipovac situacija se razlikuje u odnosu na preostala područja LAG-a, s obzirom da je uz ratarstvo razvijeno voćarstvo, dok je na području općine Erdut razvijeno vinogradarstvo. Navedeno ukazuje na ruralni karakter područja i na ratarstvo kao dominantnu poljoprivrednu djelatnost. Šume i šumsko zemljište rasprostiru se na površini od 6.611,07 ha. Međutim, takve površine nisu ravnomjerno raspoređene po cijelom području, nego u tom smislu dominiraju općine Erdut i Šodolovci (49 % i 24 % ukupnih površina pod šumama i šumskim zemljištem na području LAG-a, respektivno). U navedenu površinu pod šumama i šumskim zemljištem nisu uključeni mjesni odbori s obzirom da za njih podaci nisu dostupni. Šume predstavljaju vrijedan prirodni potencijal područja, koje pored svoje gospodarske funkcije predstavljaju vrlo važan ekološki sustav. Također, šume predstavljaju važnu pretpostavku za razvijanje turističke djelatnosti, pogotovo lovnog i izletničko-rekreativnog turizma.

Turizam na području LAG-a nije razvijen. Prema Pravilniku o popisu turističkih cjelina (lokaliteta) po županijama (NN 76/2008.), turističkim cjelinama s području LAG-a pripadaju: Erdut – značajni krajobraz te Dvorac, Adamovich/Cseh, Srednjevjekovni grad i Tenja – Dvorac, Adamovich/Bartolović. Navedena zaštićena područja i kulturna baština mogli bi biti stavljani u funkciju razvoja turizma. Što se tiče turističke aktivnosti, ona je skromna. Prema podacima Turističke zajednice Osječko-baranjske županije (Tablica 14), turističke aktivnosti zabilježene su jedino u općinama Čepin i Erdut te mjesnim odborima Josipovac i Tenja. U odnosu na 2018. godinu zabilježen je rast kako dolazaka (približno 30 %), tako i noćenja (približno 17 %) turista u 2019. godini. Međutim, u 2020. godini došlo je do naglog smanjenja turističke aktivnosti, a uslijed proglašenja pandemije Covid-19. Tako je u 2020. godini bilo 45% manje dolazaka i 43% manje noćenja turista u odnosu na prethodnu godinu. Neovisno o pandemiji, broj dolazaka i noćenja kako domaćih, tako i stranih turista je mali. Općina Erdut jedina je od članica LAG-a koja ima svoju turističku zajednicu. Stoga je potrebno dodatno poraditi na osmišljavanju i unaprjeđenju turizma na cijelom području LAG-a.

Tablica 6: Osnovni razvojni pokazatelji LAG područja

JLS	Razvojna skupina prema IR	Indeks razvijenosti i JLS	Prosječan dohodak po stanovniku, kn	Prosječni izvorni prihodi po stanovniku, kn	Prosječna stopa nezaposlenosti	Opće kretanje stanovništva	Indeks starenja	Visoko obrazovano stanovništvo (VŠS, VSS)
Općina Antunovac	5	100,350	25823,70	1238,70	0,1978	102,32	80,0	0,0873
Općina Čepin	4	98,977	24915,51	1351,85	0,1936	89,90	96,4	0,1106
Općina Erdut	2	93,670	20572,55	1412,79	0,2890	82,99	146,9	0,0873
Općina Ernestinovo	4	98,147	25435,78	1433,68	0,2164	92,80	110,2	0,0808
Općina Šodolovci	1	88,845	16540,02	1065,19	0,3785	79,79	197,3	0,0765
Općina Vladislavci	2	93,982	19342,06	1329,22	0,2618	86,68	105,2	0,0445
Općina Vuka	3	95,949	23023,60	1273,46	0,2221	86,94	76,7	0,0381
Mjesni odbori	7	106,211	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Ukupno LAG	n/p	n/p	22236,17	1300,69	0,2513	88,77	116,1	0,0750

Izvor: Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije, Vrijednosti indeksa razvijenosti i pokazatelja za izračun indeksa razvijenosti jedinica lokalne samouprave, <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/regionalni-razvoj/indeks-razvijenosti/vrijednosti-indeksa-razvijenosti-i-pokazatelja-za-izracun-indeksa-razvijenosti-2018/3740>

Tablica 7: Broj osoba zaposlenih u pravnim osobama po djelatnosti (NKD 2007) u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a

Godina	Broj zaposlenih prema području djelatnosti – NKD 2007																				Broj zaposlenih ukupno za sva područja	
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T		U
2018.	311	0	940	51	73	586	525	194	239	47	16	7	104	62	5	25	6	2	72	0	0	3.265
2019.	341	0	984	33	41	692	477	246	209	42	16	4	108	66	7	13	10	5	77	0	0	3.371
2020.	364	0	1.005	16	91	762	484	230	188	43	14	5	124	67	9	18	9	6	90	0	0	3.525

Izvor: Državni zavod za statistiku, Hrvatska gospodarska komora, Županijska komora Osijek

Tablica 8: Poduzetnici u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a

Go di na	Broj poduzetnika prema području djelatnosti – NKD 2007																				Broj podu zetni ka ukup no za sva podr učja	
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T		U
2018.	75	0	80	10	5	121	171	49	72	17	3	5	60	22	1	6	2	3	30	0	0	732
2019.	70	0	83	9	3	131	154	62	70	20	3	5	64	23	1	4	2	4	28	0	0	736
2020.	71	0	93	11	6	150	158	85	66	23	2	4	72	26	1	7	2	4	30	0	0	811

Izvor: Hrvatska gospodarska komora, Županijska komora Osijek

Tablica 9: Obrti u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a

Godina	Broj obrta prema djelatnosti		Broj obrta ukupno za sve djelatnosti
	Proizvodna djelatnost	Uslužna djelatnost	
2018.	162	980	1835
2019.	171	1203	2095
2020.	170	1356	2258

Izvor: Udruženje obrtnika Osijek

Tablica 10: Struktura poljoprivrednih gospodarstava na području LAG-a (7.8.2022.)

JLS	Organizacijski oblik poljoprivrednika						
	OPG	SOPG	Obrt	Trgovač ko društvo	Zadruga	Druga pravna osoba i ostalo	Od toga broj ekoloških proizvođača
Općina Antunovac	113	23	3	8	4	1	17
Općina Čepin	375	50	14	16	0	2	45
Općina Erdut	406	50	13	13	2	2	36
Općina Ernestinovo	106	22	3	1	2	3	12
Općina Šodolovci	274	21	2	2	0	0	7
Općina Vladislavci	106	12	0	2	1	0	9
Općina Vuka	89	13	6	2	0	0	8
MO Brijest	23	4	0	1	0	0	1
MO Josipovac	76	11	2	1	0	1	5
MO Klisa	37	7	0	0	0	0	0
MO Sarvaš	36	4	0	0	0	0	0
MO Tenja	235	25	4	4	2	0	17
MO Višnjevac	119	20	2	7	1	0	15
Ukupno LAG	1995	262	49	57	12	9	172

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju - AGRONET

Tablica 11: Veličina poljoprivrednih gospodarstava na području LAG-a (11.8.2022.)

JLS	Ekonomska veličina poljoprivrednog gospodarstva (EUR)					
	do 3.000	3.001 – 8.000	8.001 – 15.000	15.001 – 50.000	50.001 – 100.000	100.001 i više
Općina Antunovac	73	34	10	23	8	4
Općina Čepin	244	79	39	57	18	20
Općina Erdut	249	91	42	68	21	15
Općina Ernestinovo	76	26	12	11	7	5
Općina Šodolovci	93	79	61	52	10	4
Općina Vladislavci	61	26	9	13	9	3
Općina Vuka	52	24	9	8	5	12
MO Brijest	21	4	1	2	0	0
MO Josipovac	65	12	3	7	2	2
MO Klisa	16	13	8	5	2	0
MO Sarvaš	29	7	2	1	1	0
MO Tenja	160	51	21	27	6	5
MO Višnjevac	104	23	8	10	3	1
Ukupno LAG	1243	469	225	284	92	71

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Tablica 12: Poljoprivredne i šumske površine na području LAG-a na dan 31.12.2021. godine (za poljoprivredne površine)*

JLS	Ukupna poljoprivredna površina (ha)	Ukupan broj parcela u ARKOD-u	Livade (ha)	Voćnjaci (ha)	Vinogradi (ha)	Maslinici (ha)	Pašnjaci (ha)	Oranice (ha)	Šume i šumsko zemljište (ha)*
Općina Antunovac	4.703,77	974,00	3,89	353,99	n/p	n/p	7,57	4.334,74	129,12
Općina Čepin	8.580,47	2.076,00	7,45	103,96	n/p	n/p	69,47	8.389,99	1.215,09
Općina Erdut	8.824,53	3.705,00	2,15	284,02	554,57	n/p	6,90	7.960,19	3.094,75
Općina Ernestinovo	2.430,60	918,00	0,40	17,93	1,23	n/p	14,06	2.396,00	85,29
Općina Šodolovci	4.759,06	2.795,00	0,79	77,60	0,06	n/p	18,75	4.661,18	1.551,15
Općina Vladislavci	2.306,54	729,00	0,30	35,35	n/p	n/p	18,96	2.251,35	360,61
Općina Vuka	1.883,38	557,00	1,63	15,52	0,06	n/p	n/p	1.866,00	175,06
MO Brijest	37,75	8,00	0,00	0,00	0,00	n/p	n/p	37,61	n/p
MO Josipovac	651,15	235,00	0,32	41,32	0,65	n/p	1,97	603,77	n/p
MO Klisa	446,81	228,00	0,00	7,12	n/p	n/p	0,13	439,56	n/p
MO Sarvaš	817,02	287,00	0,30	10,48	0,17	n/p	0,00	805,57	n/p
MO Tenja	3.949,76	1.391,00	0,46	49,03	n/p	n/p	27,95	3.870,13	n/p
MO Višnjevac	489,71	139,00	n/p	8,38	n/p	n/p	n/p	480,39	n/p
Ukupno LAG	39.880,55	14.042,00	17,69	1.004,70	556,74	0,00	165,76	38.096,48	6.611,07**

Izvor: *Ministarstvo poljoprivrede i Hrvatske šume d.o.o.*; * Procjena općinskih stručnih službi; Prostorni planovi općina; * Podaci o šumskim površinama odnose se na zadnje dostupne podatke u prostornim planovima općina; ** Podatak ne uključuje MO-e.

Tablica 13: Brojno stanje stoke na području LAG-a na dan 7.8.2022.

JLS	Kategorija stoke							
	Govedo, br. grla	Ovca, br. grla	Koza, br. grla	Konj, br. grla	Svinja, br. grla	Perad, br. grla	Magarac, br. grla	Pčela (pčelinje zajednice)
Općina Antunovac	1.834	285	2	14	70	41	2	772
Općina Čepin	1.693	611	85	53	330	n/p	5	538
Općina Erdut	436	1.068	97	59	4913	n/p	1	479
Općina Ernestinovo	6	96	38	9	104	n/p	1	170
Općina Šodolovci	193	458	9	3	1017	n/p	1	65
Općina Vladislavci	135	332	2	9	159	n/p	n/p	77
Općina Vuka	4.638	29	2	4	128	n/p	n/p	150
MO Brijest	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	11	n/p	290
MO Josipovac	50	132	11	6	68	n/p	n/p	185
MO Klisa	n/p	19	2	n/p	160	n/p	n/p	
MO Sarvaš	4	149	n/p	2	71	n/p	n/p	240
MO Tenja	5.153	301	9	23	449	n/p	n/p	424
MO Višnjevac	145	60	n/p	3	351	n/p	n/p	1.253
Ukupno LAG	14.287	3.540	257	185	7.820	52	10	4.643

Izvor: *Ministarstvo poljoprivrede, AGRONET*

Tablica 14: Dolasci turista i noćenja u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a

JLS	Godina																	
	2018.						2019.						2020.					
	dolasci turista			noćenja turista			dolasci turista			noćenja turista			dolasci turista			noćenja turista		
	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani
Općina Antunovac	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Općina Čepin	1658	1048	610	2837	1561	1276	2357	1612	745	3931	2448	1483	1331	999	332	2384	1771	613
Općina Erdut	591	363	228	1572	922	650	683	377	306	1868	746	1122	488	429	59	1082	797	285
Općina Ernestinovo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Općina Šodolovci	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	5	0	750	750	0
Općina Vladislavci	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	4	20	0	20
Općina Vuka	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
MO Brijest	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
MO Josipovac	573	377	196	1722	1030	692	702	411	291	1984	848	1136	258	216	42	463	369	94
MO Klisa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
MO Sarvaš	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
MO Tenja	294	199	95	1251	936	315	301	133	168	880	316	564	117	88	29	231	163	68
MO Višnjevac	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ukupno LAG	3116	1987	1129	7382	4449	2933	4043	2533	1510	8663	4358	4305	2203	1737	466	4930	3850	1080

Izvor: Državni zavod za statistiku, Turistička zajednica Osječko-baranjske županije

Tablica 15: Dobna struktura nezaposlenih na području LAG-a u 2021.

JLS	Dobna struktura																														
	15-19			20-24			25-29			30-34			35-39			40-44			45-49			50-54			55-59			60 i više			Ukupn o
	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	
Općina Antunovac	2	7	9	7	9	16	6	8	14	4	12	16	4	18	22	3	13	16	8	16	24	6	15	21	7	17	24	8	11	19	181
Općina Čepin	12	16	28	25	33	58	24	30	54	18	16	34	12	34	46	12	24	36	13	26	39	15	45	60	19	50	69	22	26	48	472
Općina Erdut	6	7	13	11	20	31	10	17	27	5	20	25	9	19	28	11	12	23	14	32	46	18	33	51	22	39	61	36	33	69	374
Općina Ernestinov o	2	1	3	5	9	14	1	2	3	3	6	9	3	8	11	4	6	10	4	9	13	6	6	12	3	5	8	7	5	12	95
Općina Šodolovci	3	2	5	3	7	10	1	4	5	2	5	7	4	5	9	3	5	8	2	4	6	6	7	13	7	17	24	11	6	17	104
Općina Vladislavci	2	4	6	4	5	9	6	5	11	4	2	6	2	4	6	3	9	12	3	1	4	4	11	15	3	6	9	7	5	12	90
Općina Vuka	1	1	2	3	8	11	2	3	5	2	0	2	1	2	3	0	3	3	4	9	13	2	5	7	7	6	13	2	5	7	66
MO Brijest	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
MO Josipovac	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
MO Klisa	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
MO Sarvaš	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
MO Tenja	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
MO Višnjevac	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Ukupno LAG (bez MO-a)	28	38	66	58	91	149	50	69	119	38	61	99	35	90	125	36	72	108	48	97	145	57	122	179	68	140	208	93	91	184	1382

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje (<https://statistika.hzz.hr/>)

Tablica 16: Dobna struktura zaposlenih na području LAG-a*

	Dobna struktura																																	
JLS	15-19			20-24			25-29			30-34			35-39			40-44			45-49			50-54			55-59			60-64			65 i više			ukupno
	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	
Općina Antunovac	11	3	8	91	56	35	188	112	76	183	96	87	190	109	81	159	84	75	149	63	86	158	84	74	72	51	21	13	9	4	1	1	0	1.215
Općina Čepin	26	18	8	285	172	113	522	294	228	531	305	226	474	242	232	534	280	254	547	256	291	450	267	183	268	183	85	95	67	28	3	3	0	3.735
Općina Erdut	14	10	4	128	80	48	229	135	94	257	174	83	251	159	92	267	159	108	279	160	119	259	156	103	183	132	51	71	56	15	7	6	1	1.945
Općina Ernestinovo	2	2	-	61	38	23	83	41	42	102	67	35	112	54	58	80	36	44	95	39	56	77	43	34	36	21	15	15	9	6	2	1	1	665
Općina Šodolovci	2	-	2	33	21	12	62	41	21	53	42	11	39	23	16	46	33	13	66	37	29	77	52	25	61	50	11	25	21	4	31	23	8	495
Općina Vladislavci	3	2	1	44	24	20	60	41	19	65	38	27	61	42	19	72	41	31	66	39	27	53	36	17	40	30	10	14	9	5	3	2	1	481
Općina Vuka	9	7	2	47	27	20	50	30	20	49	33	16	40	26	14	43	25	18	47	27	20	39	27	12	13	7	6	13	10	3	4	4	0	354
MO Brijest	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
MO Josipovac	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
MO Klisa	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
MO Sarvaš	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
MO Tenja	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
MO Višnjevac	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Ukupno LAG (bez MO-a)	67	42	25	689	418	271	1194	694	500	1240	755	485	1167	655	512	1201	658	543	1249	621	628	1113	665	448	673	474	199	246	181	65	51	40	11	8.890

Izvor: Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2011. Tablica 18, https://web.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/h01_01_40/H01_01_40.html#14; * Upućen e-mail DSZ-u; odgovoreno da su podaci o prosječnoj starosti stanovništva na razini grada/općine raspoloživi samo prema Popisu stanovništva 2011.

1.3. Demografske značajke LAG područja

Područje LAG-a izrazito je neravnomjerno naseljeno te izloženo ozbiljnim demografskim procesima, među kojima se posebno mogu istaknuti depopulacijski procesi, pogoršanje vitalitetne statistike i posljedično demografsko starenje. K tome, poseban izazov predstavlja i nepovoljna obrazovna struktura stanovništva.

Prema podacima Popisa stanovništva 2021., na području LAG-a Vuka-Dunav živjelo je ukupno 42.850 stanovnika, pri čemu je najnaseljenija Općina Čepin imala oko 8,6 puta više stanovnika od najmanje naseljene općine Vuka (Tablica 1, Prilog 1). Međutim, u usporedbi s rezultatima Popisa stanovništva iz 2011. godine, ukupno je na području LAG-a živjelo 8.236 stanovnika manje, a u usporedbi s 1991. godinom, stanovnika je manje za 16.301, tj. 26,31 %. Podaci iz Priloga 4 potvrđuju prisustvo tendencije smanjenja stanovništva. Gledajući unazad desetak godina, ta je tendencija značajno izraženija u usporedbi s Hrvatskom i gradom Osijekom. Posljedica je to primarno društveno-ekonomskog zaostajanja područja i smanjenja njegove atraktivnosti za življenje i poslovanje, te sukladno tome emigracijskih procesa prema ostalim županijama, odnosno gradovima, ali i prema inozemstvu. Nadalje, posljedica je to i negativnog prirodnog prirasta stanovništva (Tablica 17), kao i ljudskih gubitaka prouzročenih tijekom Domovinskog rata (1991.-1995.) te egzodusa stanovništva, posebice u područjima koja su bila privremeno okupirana (npr. općine Ernestinovo, Erdut ili Šodolovci). U usporedbi s 2011. godinom, negativni demografski procesi, koji se iskazuju i kao negativni prirodni prirast, zahvatili su sve općine na području LAG-a.

Na negativno prirodno kretanje i njegovo daljnje pogoršanje ukazuje i vitalni indeks (živorodeni na 100 umrlih) koji je u usporedbi s RH, čiji je indeks iznosio 62,9 u 2020. godini, daleko lošiji - iste godine on je imao vrijednost od 52,4 za OBŽ. Negativna stopa prirodnog prirasta najizraženija je u najnerazvijenijim općinama (Erdutu, Šodolovcima i Vladislavcima), dok razvijenije među njima, poput općina Antunovac i Čepin, bilježe manje negativne stope prirodnog prirasta. Demografski problem predstavlja i starosna struktura stanovništva. Prema podacima Popisa iz 2011. godine, stanovništvo LAG-a pripada tzv. starom stanovništvu kod kojih je udio osoba starih 65+ u ukupnom stanovništvu iznad 7 %.

Demografske tendencije ukazuju na očekivane nepovoljne društvene i gospodarske posljedice u budućnosti koje će se očitovati između ostalog i kroz nestašicu radno sposobnog i obrazovanijeg stanovništva te povećanja broja starog stanovništva, a što će povratno imati nepovoljan učinak na gospodarske aktivnosti i životni standard te povećati financijske potrebe za zdravstvenom zaštitom i socijalnom skrbi.

Radna snaga koja je obrazovana i spremna na cjeloživotno učenje kritičan je čimbenik u stvaranju i održavanju dinamičnog lokalnog gospodarstva i ključan element izgradnje lokalne konkurentnosti. Prema Popisu stanovništva 2021., a u usporedbi s RH, obrazovna struktura stanovništva starog 15+ na području LAG-a nepovoljna je, posebice imajući na umu da je i obrazovna struktura stanovništva RH nepovoljna s obzirom na suvremene globalizacijske i razvojne izazove. Na to ukazuju podaci o udjelima visokoobrazovanih u ukupnom 15+ starosnom stanovništvu JLS-a (Tablica 18) iz 2021. Najveći udio visoko obrazovanog stanovništva u ukupnom stanovništvu općine živjelo je u općini Čepin (12,9 %), Antunovcu (9,82 %) i Erdutu (8,72 %), a najmanji u općini Vuka (4,53 %). U općinama Antunovac, Čepin, Erdut i Ernestinovo, broj visokoobrazovanih ženskih osoba prekoračio je broj muških. Potrebno je ukazati kako je problematika obrazovne razine stanovništva od prvorazrednog društveno-ekonomskog značaja, kao i aktiviranje i uključivanje obrazovanijeg stanovništva u razvojne procese svog područja.

Tablica 17: Natalitet, mortalitet i vitalni indeks na području LAG-a

Naziv JLS	Natalitet		Mortalitet		Vitalni indeks		Prosječna starost stanovnika
	2011.	2020.	2011.	2020.	2011.	2020.	
Općina Antunovac	39	28	37	54	105,4	51,9	39,1
Općina Čepin	109	81	115	155	94,8	52,3	40,4
Općina Erdut	45	36	130	108	34,6	33,3	44,1
Općina Ernestinovo	21	19	29	43	72,4	44,2	41,4
Općina Šodolovci	9	11	38	24	23,7	45,8	46,5
Općina Vladislavci	13	9	24	26	54,2	34,6	41,3
Općina Vuka	15	10	13	19	115,4	52,6	38,6
MO Brijest	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
MO Josipovac	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
MO Klisa	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
MO Sarvaš	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
MO Tenja	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
MO Višnjevac	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Ukupno LAG	251	194	386	429	65,02	45,22	41,63

Izvor: *Državni zavod za statistiku*: za broj živorođenih, umrlih i vitalni indeks u 2011 i 2020: Prirodno kretanje stanovništva u 2011. i 2020., Priopćenje, Zagreb, 19.07.2012. i 21.07. 2021., Tablica 3; za prosječna starost stanovništava, Tablica 1: Kontingenti stanovništva po gradovima/općinama, Popis 2011., https://web.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/H01_01_03/h01_01_03_zup14.htm

Tablica 18: Obrazovna struktura stanovništva na području LAG-a

Naziv JLS	Bez škole			Osnovna škola			Srednja škola ¹			Visoko obrazovanje												Nepoznato		
										Svega			Stručni studij ²			Sveučilišni studij ³			Doktorat					
	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U
Općina Antunovac	3	18	21	332	449	771	917	791	1708	149	186	335	51	52	103	94	130	224	4	4	8	-	-	-
Općina Čepin	17	73	90	600	1045	1645	2806	2264	5070	539	708	1247	199	207	406	330	491	821	10	10	20	-	-	-
Općina Erdut	10	34	44	536	852	1388	1500	1267	2767	219	255	474	105	122	227	110	130	240	4	3	7	-	1	1
Općina Ernestinovo	2	13	15	168	318	486	542	459	1001	57	94	151	32	31	63	25	63	88	-	-	-	-	-	-
Općina Šodolovci	3	11	14	131	208	339	334	276	610	42	39	81	26	20	46	16	19	35	-	-	-	-	-	-
Općina Vladislavci	9	24	33	216	281	497	399	291	690	39	36	75	13	16	29	26	20	46	-	-	-	-	-	-
Općina Vuka	3	14	17	111	168	279	268	207	475	27	24	51	8	12	20	19	12	31	-	-	-	-	-	-
MO Brijest	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
MO Josipovac	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
MO Klisa	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
MO Sarvaš	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
MO Tenja	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
MO Višnjevac	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p	n/p
Ukupno LAG (bez MO-a)	47	187	234	2094	3321	5405	6766	5555	12321	1072	1342	2414	434	460	894	620	865	1485	18	17	35	-	1	1

Izvor podataka: *Državni zavod za statistiku*; Popis stanovništva 2021., Tablica 8: Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi, starosti i spolu po gradovima/općinama; 1) Obuhvaćene su sve srednje škole – industrijske i obrtničke strukovne škole, škole za zanimanje, škole za KV i VKV radnike, tehničke i srodne strukovne škole i gimnazije; 2) Obuhvaćene su sve više škole, I. (VI.) stupnjevi fakulteta te stručni studiji po Bologni; 3) Obuhvaćeni su svi fakulteti, umjetničke akademije, svi sveučilišni studiji po Bologni te magistarski znanstveni, stručni i umjetnički studij.

2. REZULTATI PROVEDBE LRS U RAZDOBLJU 2014. – 2022.

Provedba Strategije LAG-a za razdoblje 2014.-2022. usklađena je s načelima CLLD/LEADER programa te doprinosi postizanju svih šest prioriteta Europske unije. Početna verzija strategije (V0) uključivala je 8 fokus područja. Međutim, izmjena regulatornog okvira utjecala je na sužavanje širine utjecaja LAG-a. Stoga Strategija LAG-a (V7) direktno doprinosi fokus području 6B – „Lokalni razvoj u ruralnim područjima“, ali je i u skladu s fokus područjima 2A, 2B, 5C i 6A. Strategija je također usklađena s Programom ruralnog razvoja RH 2014. – 2020., kroz definirane strateške ciljeve i prioritete. Uvažavajući navedeno, kao i činjenicu da je njezino formiranje rezultat ne samo analize statističkih podataka, nego i mišljenja različitih dionika na području LAG-a, može se zaključiti da je LRS kreirana na **transparentan** način te da je evidentna njezina **relevantnost, koherentnost i efektivnost u suradnji s dionicima**.

Usporedba očekivanih s ostvarenim rezultatima ciljem dokazivanja efektivnosti i efikasnosti LRS-a provela se temeljem indikatora koji su bili sistematizirani u tri skupine kako bi pokazali ocjenu učinka, ocjenu rezultata strateškog prioriteta te očekivanog utjecaja napretka. Indikatori za ocjenu učinka LRS-a koji uključuju broj zaprimljenih i broj odobrenih projekata, kao i ukupan iznos ulaganja ostvareni su ili značajno premašeni. Primjerice, u okviru TO 1.2.1. prvog strateškog cilja LRS-a ciljna vrijednost ulaganja iznosila je 100.000 eura, dok je ostvarena vrijednost gotovo 50 % viša. Također, u okviru mjere 19.4 planirano je 1.097.000 eura iznosa ulaganja putem mjere LEADER, dok je ostvareno 1.529.350,43 eura, što je povećanje od 39,4 %.

Ocjena postignutih pokazatelja mjera i aktivnosti ciljem ocjene rezultata strateškog prioriteta pokazala je da su indikatori u okviru prvog strateškog cilja u potpunosti ostvareni ili čak i premašeni. Određeni indikatori drugog strateškog cilja nisu u potpunosti ostvareni. Radi se o organizaciji društvenih, kulturnih i sportskih događanja, održavanju radionica, predavanja i sličnih obrazovnih sadržaja. Obzirom da su planirane dodatne projektne prijave, očekuje se da će i ovi indikatori biti ostvareni, što je i slučaj s trećim strateškim ciljem.

Integriranu ocjenu postignutih pokazatelja strateških prioriteta ciljem ocjene očekivanog utjecaja napretka nešto je teže ocijeniti s obzirom da uključuje indikatore koje je potrebno pratiti tijekom dužeg vremenskog razdoblja te da su određeni projekti još u provedbi. Može se zaključiti da su projekti doveli do zadovoljavajuće zapošljavanja, posebice mladih osoba. Mjera 19.3 nije realizirana, odnosno postavljeni indikatori u okviru mjere. Realizacija se očekuje s novim planiranim projektima suradnje.

Usporedba očekivanih s ostvarenim rezultatima indikatora za ocjenu LRS-a govore u prilog njezinoj **efikasnosti i efektivnosti**. Projektima u okviru LRS-a doprinijelo se uključivom i održivom razvoju područja LAG-a Vuka-Dunav. Dodatno, naglasak projekata bio je na modernizaciji i povećanju konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava, pokretanju poslovanja mladih poljoprivrednika te općenito poboljšanju lokalnih uvjeta za ruralno stanovništvo. Sve navedeno govori u prilog o evidentnom **utjecaju** LRS-a na razvoj područja u njezinom obuhvatu.

Analiza ostvarenih rezultata, kao i podataka dobivenih istraživanjem percepcije kvalitete rada i djelovanja LAG-a Vuka – Dunav ukazala je na pozitivan stav ispitanika prema dosadašnjem radu i djelovanju LAG-a. Većina ispitanika bila je uglavnom ili u potpunosti zadovoljna radom i djelovanjem LAG-a, provedbom LRS-a te LAG natječaja. Također je velika većina ispitanika prepoznala doprinos LAG-a razvojnim procesima na njihovom području te isti ocijenila najvišim ocjenama. Stoga se može donijeti zaključak o **održivosti** LRS-a. Navedeno, uz ostvarene rezultate, dodatno ukazuje na kvalitetu menadžerskog tima LAG-a koji je pokazao dostatna znanja, vještine i sposobnost razvijanja partnerske mreže te prilagodbe promjenama prouzročenim vanjskim, posebice administrativnim i regulatornim uvjetima, te LAG učinio prepoznatljivom i održivom organizacijom.

Tablica 19: Rezultati provedbe LRS u razdoblju 2014. – 2022. i provedbe drugih projekata

Provedba LRS 2014. – 2022.											
Tip operacije	Natječaj LAG-a		Odobreni projekti od strane LAG-a		Odobreni projekti od strane APPRRR		Potpuno isplaćeni projekti		Pokazatelji		
	br	Alokacija, eura	br	Iznos, eura	br	Iznos, eura	br	Iznos, eura	Br. novostvorenih radnih mjesta (u isplaćenim projektima)	Pokazatelji LAG-a	Pokazatelji LAG-a
4.1.1./1.2.1.	1	149.491,01	5	173.760,70	5	173.760,70	4	149.491,01	1	Ukupno 4 sufinancirana projekta Iznos: 149.491,01 eur	Ukupno 4 sufinancirana projekta Iznos: 149.491,01 eur
6.1.1./1.3.1.	1	245.951,95	5	245.951,95	5	245.951,95	4	196.761,56	3	Ukupno 5 sufinanciranih projekta Iznos: 250.000,00 eur	Ukupno 4 sufinancirana projekta Iznos: 196.761,56 eur
6.3.1./1.3.3.	3	808.679,07	58	808.479,07	57	808.679,07	27	552.635,28	3	Ukupno 56 sufinancirana projekta Iznos: 808.679,07 eur	Ukupno 27 sufinancirana projekta Iznos: 552.635,28 eur
7.4.1./2.2.1.	3	325.228,40	13	272.348,33	10	198.245,35	6	86.519,68	0	Ukupno 10 sufinancirana projekta Iznos: 198.245,35 kn	Ukupno sufinancirano 7 projekta Iznos: 86.519,68 eur
Provedba drugih projekata u razdoblju 2014. – 2022.											
Naziv projekta	Izvor financiranja projekta		Ukupni iznos projekta, eur		Iznos učešća LAG-a, eur		Razdoblje provedbe projekta	Uloga LAG-a u provedbi projekta		Rezultati i pokazatelji	
Zeleni kutak na dječjim igralištima	INA- Zeleni pojas		6.758,90		2.777,22		2017.	Nositelj		Sufinanciranje dječjih igrališta koja se nalaze na lokacijama unutar 8 jedinica lokalne samouprave i 5 mjesnih odbora, opremanjem po jednog igrališta s klupama, drvećem i koševima za razvrstavanje otpada	
Radionica za pčelare: „Med, zdravlje, znanost“	Nacionalna ruralna mreža		2.083,16		437,07		2019.	Nositelj		Povećanje sudjelovanja dionika u provedbi programa PRR, poboljšanje kvalitete provedbe programa i poticanje inovacija u poljoprivredi, proizvodnji hrane, šumarstvu i ruralnim područjima	
Snaga žena – skrbim za druge, brinem za sebe – faza I	Zaželi – program zapošljavanja žena (MRMS)		447.021,18		0,00		25.01.2018.-25.07.2020.	Partner		Zapošljavanje 25 nezaposlenih žena s naglaskom na ciljane skupine. Socijalno uključivanje 125 starijih osoba i osoba u nepovoljnom položaju. Uz radni staž i iskustvo, žene iz ranjivih skupina stekle su verificiranu naobrazbu. Za zanimanje gerontodomačice obrazovane su 24 žene.	
Snaga žena – skrbim za druge, brinem za sebe – faza II	Zaželi – program zapošljavanja žena (MRMS)		707.784,19		0,00		18.06.2020.-18.12.2021.	Nositelj		Zapošljavanje 62 nezaposlene žene s naglaskom na ciljane skupine, na poslovima pružanja pomoći i skrbi. Socijalno uključivanje 401 starijih osoba i osoba u nepovoljnom	

							<p>položaju, kojima su pružene usluge pomoći u kućanstvu.</p> <p>Uz radni staž i iskustvo, žene iz ranjivih skupina stekle su verificiranu naobrazbu. Za zanimanje gerontodomačice obrazovano je 30 žena.</p>
19.3.2. „Naše domaće“	Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju	50.738,90	0,00	2019. - 2022.	Partner		<p>Uvodna konferencija. Informirana javnost o Projektu suradnje. Izrada vizualnog identiteta projekta: izrađen logo projekta. Donošenje Pravilnika o brendiranju lokalnih proizvoda: izrađen Pravilnik koji sadržava postupak dodjele certifikata i način njegove primjene. Zaštita vizualnog identiteta oznake kvalitete kao jamstveni žig: zaštićen vizualni identitet kao žig. Osnivanje radnih skupina za specifikacije proizvoda: osnovano 5 radnih skupina koje će ocjenjivati proizvode sukladno specifikacijama. Izrada i objava Javnog poziva proizvođačima: izrađen i objavljen Javni poziv. Izrada interaktivne i tiskane karte: izrađena interaktivna i tiskana karta. Tisak markica: tiskano 80.000 markica.</p> <p>Imenovanje povjerenstva za dodjeljivanje markica kvalitete: imenovano 5 članova povjerenstva za dodjelu markice kvalitete. Kupovina opreme (šandovi, promotivne vitrine): kupljeno 20 šandova i 15 vitrina za promociju i prodaju proizvoda.</p> <p>Promotivni materijali: tiskano 5000 letaka, tiskano 2000 kataloga, kupljena 4 banera, kupljeno 125 majica, 175 pregača, 4 promo pulta). Koordinacija projekta suradnje: organizirano 6 sastanaka projektnog tima. Završna konferencija: informirana javnost o rezultatima projekta.</p>

Izvor: LAG Vuka-Dunav (Izvješća o provedbi LRS 2014-2020, Izvješća o provedbi projekata, Interne evaluacije LAG-a i godišnja izvješća)

3. OPIS UKLJUČENOSTI LOKALNIH DIONIKA U IZRADU LRS

3.1. Opis partnerstva

Uspostavljati partnerske odnose znači uspostavljati suradničke mreže za različita područja i na različitim razinama, a radi ostvarenja postavljenih ciljeva. Predmet suradnje su gospodarski, društveni i kulturni odnosi. Naime, pretpostavka uspješne realizacije strateških ciljeva je razvijanje partnerskih odnosa u njihovoj provedbi. To znači da će se razvijati unutar područja, na županijskoj razini, na međužupanijskoj i međunarodnoj razini. Osnovna zadaća lokalnog partnerstva je ohrabriti lokalne dionike te im pomoći u osmišljavanju dugoročnih ciljeva njihovog ruralnog područja. Stoga se partnerstvo unutar područja treba razvijati između svih zainteresiranih subjekata koji žive na tom području. Stvaranje partnerstava u obliku LAG-ova temeljna je karakteristika CLLD pristupa na način da uključuje članove koji dolaze iz javnog, gospodarskog i civilnog sektora. Članovi LAG-a podijeljeni su u tri kategorije: redovni, pridruženi i počasni. Isključivo redovni članovi mogu birati i biti birani u upravljačku strukturu LAG-a, tzv. tijelo LAG-a.

Sukladno Statutu LAG-a, tijela LAG-a su: Predstavnička skupština (Skupština), Upravni odbor, Predsjednik Upravnog odbora te Predsjednik i Voditelj. Struktura članova Skupštine LAG-a Vuka-Dunav vidljiva je u Tablici 20. Skupština LAG-a ujedno je i tijelo nadležno za donošenje odluka vezanih za sadržaj i usvajanje LRS-a, sukladno Statutu LAG-a Vuka-Dunav. Skupština LAG-a sastoji se od 30 redovnih članova, koji su predstavnici iz tri interesne skupine: javne, civilne i gospodarske. Skupštinu čine izabrani predstavnici redovnih članova koji jednakovrijedno zastupaju svaku interesnu skupinu, gdje ovlašteni ili imenovani predstavnici bilo koje pojedinačno interesne skupine ne ostvaruju više od četrdeset i devet posto (49 %) glasačkih prava, temeljem članka 32., Uredbe (EU) 1303/2013, odnosno niti jedna interesna skupina zasebno nema kontrolu nad donošenjem odluka, temeljem članka 31. Uredbe (EU) 2021/1060.

Struktura članova Upravnog odbora LAG-a prikazana je Tablicom 22. Tijelo LAG-a nadležno je za odabir projekata na LAG natječaju s obzirom da je Upravni odbor LAG-a, između zadaća propisanih Statutom LAG-a, a sukladno LRS-u LAG-a i internoj metodologiji, tijelo nadležno za odobravanje i raspisivanje LAG natječaja, te odabir projekata na LAG natječaju. Upravni odbor LAG-a čini 17 članova koji obuhvaćaju sva tri sektora: gospodarski sektor, civilni sektor i javni sektor. Nadalje, sastav Upravnog odbora treba biti reprezentativan i osiguravati uvjete propisane Statutom LAG-a Vuka-Dunav. Također, valja naglasiti da uz sektorsku zastupljenost članova, Upravni odbor u svom sastavu ima 6 mladih osoba, te sedam žena, što je 41% zastupljenosti žena.

Razvijanje partnerskih odnosa na području LAG-a Vuka-Dunav i širenje suradničke mreže na svim razinama posebno je važno jer povećava dinamiku gospodarskog i društvenog života na području, stvara niz razvojnih pretpostavki područja i doprinosi integraciji područja u društveni i gospodarski život bližeg i udaljenijeg okruženja te je posebno važan jer potiče i podupire povezivanje i suradnju lokalnih zajednica koje imaju zajednički gospodarski i društveni značaj.

Vrlo značajni partnerski odnosi njeguju se s jedinicama lokalne samouprave s područja LAG-a, ali i s malim i srednjim gospodarstvenicima, kao i s udrugama. Naime, sam se LEADER pristup pokazao uspješnim pokretačem razvoja ruralnih zajednica u europskim okvirima jer se temelji na sposobnostima lokalnog stanovništva za utvrđivanjem ključnih razvojnih potencijala i potreba ruralnog područja u kojem žive.

Zajedničkim promišljanjem, raspravama i dijalogom partneri su doprinijeli svim fazama procesa oblikovanja LRS-a, od identifikacije postojećeg društvenog-gospodarskog stanja do formulacije strateškog okvira za rješavanje razvojnih problema i jačanje razvojnih potencijala područja LAG-a.

Tablica 20: Članovi LAG-a (Skupština LAG-a)

Gospodarska interesna skupina (broj)	Civilna interesna skupina (broj)	Javna interesna skupina (broj)	Ukupno (broj)	Od toga žena (broj)	Od toga mladih (broj) ⁵
11	9	10	30	16	9

Izvor: LAG Vuka-Dunav (Matični registar članova - arhiva LAG-a)

Tablica 21: Tijelo LAG-a nadležno za donošenje odluka koje su vezane za sadržaj i provedbu LRS

Skupština LAG-a Vuka-Dunav

Gospodarska interesna skupina (broj)	Civilna interesna skupina (broj)	Javna interesna skupina (broj)	Ukupno (broj)	Od toga žena (broj)	Od toga mladih (broj) ⁶
11	9	10	30	16	9

Izvor: LAG Vuka-Dunav

Tablica 22: Tijelo LAG nadležno za odabir projekata na LAG natječaju

Upravni odbor LAG-a Vuka-Dunav

Gospodarska interesna skupina (broj)	Civilna interesna skupina (broj)	Javna interesna skupina (broj)	Ukupno (broj)	Od toga žena (broj)	Od toga mladih (broj) ⁷
7	6	4	17	7	6

Izvor: LAG Vuka-Dunav (LRS LAG-a Vuka-Dunav, Interna metodologija)

⁵ osobe do uključujući 40. godina

⁶ osobe do uključujući 40. godina

⁷ osobe do uključujući 40. godina

3.2. Opis tijeka izrade LRS i sudjelovanja različitih interesnih skupina u izradi LRS

LEADER pristup je koncept upravljanja ruralnim razvojem koji potiče lokalne dionike, prema pristupu „odozdo prema gore“, na suradnju u izradi strategije razvoja svog područja. LRS LAG-a Vuka-Dunav dokument je koji se temelji upravo na tom pristupu i predstavlja plan za provedbu razvojnih aktivnosti u ruralnom području LAG-a. Kako bi bili ostvareni važni ciljevi LEADER pristupa i ove Strategije, i to osnaživanje lokalne zajednice kroz uključivanje lokalnih dionika u donošenje odluka o razvoju njihovog područja, poboljšanje ruralnih životnih i radnih uvjeta, uključujući dobrobit stanovništva, stvaranje novih, održivih mogućnosti zarade, očuvanje i stvaranje novih prostora, te diversifikaciju gospodarskih aktivnosti, već u ranim fazama procesa izrade ove Strategije bili su uključeni stanovnici područja LAG-a, organizacije civilnog društva, lokalne vlasti i poslovni sektor. Oni su zajedno radili na identifikaciji problema i prilika u svom području, te izradi strategije koja će otvarati prostore za rješavanje problema i iskorištavanje prilika.

Uključivanje dionika u izradu LRS-a prema sektorima prikazano je u Tablici 23, a započelo je početnim razgovorima unutar LAG-a o pokretanju procesa izrade Strategije te razgovorima predstavnika LAG-a s predstavnicima Ekonomskog fakulteta u Osijeku tijekom srpnja 2022. Ti su konzultativni sastanci održavani kontinuirano tijekom cijelog procesa izrade Strategije, kako u fizičkom obliku tako i posredstvom informacijsko-komunikacijske tehnologije.

S obzirom da je izuzetno važno ocijeniti jesu li identificirane mjere i aktivnosti intervencija prijašnje strategije vodile ispunjenju strateških i posebnih ciljeva LAG-a te očekivanih rezultata, kao i identificirati probleme i ograničenja koji su se pojavili tijekom implementacije prijašnje strategije kako bi se iste minimizirale u provedbenom razdoblju nove strategije, u razdoblju srpanj-kolovoz 2022. provedeno je online anketiranje ciljem pribavljanja potrebnih informacija o navedenom. Nadalje, u procesu izrade LRS-a, lokalni dionici analizirali su trenutno stanje i resurse područja te identificirali glavne izazove i prilike za razvoj. Ta je faza uključila konzultacije i rasprave s lokalnim dionicima putem javnih radionica, fokus grupa i drugih sastanaka, a bile su obavljane tijekom listopada 2022. – ožujka 2023. Također je provedeno online anketiranje ciljem prikupljanja informacija o projektnim idejama, prijedlozima, inicijativama i interesima dionika na području LAG-a. Na temelju analize statističkih podataka, prikupljenih informacija i utvrđenih potreba lokalnih individualnih dionika definirane su razvojne potrebe i potencijali područja LAG-a, kao i opći i specifični ciljevi, te se pristupilo izradi planova za intervencije, projekte suradnje i provedbu razvojnih aktivnosti. Ti su planovi intervencija uključili projekte i aktivnosti koje se trebaju provesti kako bi se postigli ciljevi i riješili problemi koji su identificirani u prethodnim fazama. Planovi za provedbu, uključujući analizu kapaciteta LAG-a za provedbu LRS-a, plana praćenja i procjene provedbe s pokazateljima rezultata te financijskog i akcijskog plana provedbe njezini su važni dijelovi jer omogućuju lokalnim dionicima izravno utjecanje na provedbu strategije i aktivno sudjelovanje u njezinoj provedbi.

Nakon što je izrađen završni nacrt LRS-a, on je predstavljen dionicima u Antunovcu 20. rujna 2023. godine i na mrežnoj stranici LAG-a www.lagvuka-dunav.hr, te je nakon provedene javne rasprave i dodatnih sugestija izrađen konačni tekst LRS-a LAG-a Vuka-Dunav. Isti je usvojen od strane Skupštine LAG-a. Iz vremenske perspektive, priprema LRS-a LAG-a Vuka-Dunav 2023. – 2027. trajala je oko godine dana, počevši od prvih razgovora i sastanaka te online anketiranja u srpnju 2022. godine, preko javnih radionica, fokus grupa i drugih sastanaka tijekom listopada 2022. – ožujka 2023., do njezine finalizacije i objave konačnog teksta LRS-a u rujnu 2023. godine.

Tablica 23: Događaji i sudionici tijekom izrade LRS

Naziv događaja (sastanak, radionica i sl.)	Broj sudionika	Mjesto održavanja događaja	Datum održavanja događaja
Sastanak za izradu LRS	3	EFOS	07.07.2022.
Sastanak za izradu LRS	3	Ured LAG-a	15.07.2022.
Online anketiranje - evaluacija - potrebe	44	online	21.07. – 18.08.2022.
Sastanak za izradu LRS	3	Ured LAG-a	21.09.2022.
Sastanak za izradu LRS	3	EFOS	22.09.2022.
Online anketiranje – Prijava projektnih prijedloga na području LAG-a	63	online	28.09.2022. – 25.04.2023.
Radionica za izradu LRS (uvodna – članovi upravnog odbora LAG-a)	8	PIA Antunovac	07. 10 2022.
Radionica za izradu LRS (JLS-ovi)	6	PIA Antunovac	14.10.2022.
Sastanak za izradu LRS	3	Ured LAG-a	27.10.2022.
Radionica za izradu LRS (otvorena za sve sektore)	12	PIA Antunovac	14.12.2022.
Radionica za izradu LRS (otvorena za sve sektore)	17	PIA Antunovac	28.01.2023.
Radionica za izradu LRS (pčelari)	16	PIA Antunovac	28.02.2023.
Radionica za izradu LRS (udruge)	4	Ured LAG-a	08.03.2023.
Konzultacijski sastanak vezan uz izradu LRS	3	Ured LAG-a	30.04.2023.
Konzultacijski sastanak vezan uz izradu LRS	3	Ured LAG-a	09.06.2023.
Konzultacijski sastanak vezan uz izradu LRS	3	Ured LAG-a	17.07.2023.
Konzultacijski sastanak vezan uz izradu LRS	3	Ured LAG-a	25.08.2023.
Konzultacijski sastanak vezan uz izradu LRS	3	Ured LAG-a	05.09.2023.
Predstavljanje prijedloga izrađene LRS	24	PIA Antunovac	20.09.2023.

Izvor: Arhiva LAG-a Vuka-Dunav, potpisne liste s organiziranih događaja

4. ANALIZA RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA PODRUČJA

4.1. Rezultati analize stanja područja na temelju SWOT analize

Tablica 24: SWOT analiza LAG-a

SNAGE	SLABOSTI
<p>Prirodni resursi, prostor i okoliš:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bogatstvo prirodnih resursa, autohtonih sorti i tradicija u njihovom korištenju - poljoprivredno zemljište: ukupna površina, kvaliteta poljoprivrednog zemljišta (ekološka čistaća) i obradive površine - krajobrazna raznolikost (djelomično zaštićena) - umjerena kontinentalna klima - blizina četiri grada: Osijeka, Đakova, Vukovara i Vinkovaca i rijeka: Vuke, Drave i Dunava <p>Ekonomске djelatnosti i potpora:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tradicijska znanja i vještine kombinirane s novim tehnologijama u poljoprivrednoj proizvodnji - brojnost OPG-a i dinamičniji razvoj malog gospodarstva - porast površina pod eko proizvodnjom - postojanje gospodarskih zona u kojima se odvija proizvodnja pod povoljnijim uvjetima - postojanje poduzetničke infrastrukturne podrške (npr. poduzetnički centri) i zadruge - prepoznatljivost LAG-a Vuka-Dunav i njegove uloge u razvoju područja - razvijenost energetske, prometne i druge komunalne infrastrukture <p>Društveni razvoj i kvaliteta života:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jeftiniji troškovi života i stanovanja, veća sigurnost življenja u maloj sredini - osigurana primarna zdravstvena zaštita - osigurana primarna razina obrazovanja - postojanje registrirane kulturne pokretne i nepokretne baštine - brojnost kulturnih i drugih aktivnosti (npr. sportskih) - uvažavanje kulturnih i nacionalnih različitosti - brojnost civilnih udruga i jačanje aktivnosti civilnog društva - pristupačna lokalna samouprava 	<p>Prirodni resursi, prostor i okoliš:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mali i usitnjeni poljoprivredni posjedi - skromne šumske površine <p>Ekonomске djelatnosti i potpora:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ispodprosječna ekonomska razvijenost područja - neiskorišteni kapaciteti pojedinih industrijskih zona - neinformiranost o poslovnim mogućnostima - zastarjela oprema i tehnologija te uska proizvodna diverzifikacija - nedostatna ulaganja u istraživanje i razvoj - slaba poslovna efikasnost, produktivnost i konkurentnost gospodarstva - mali broj srednjih i nepostojanje velikih gospodarskih subjekata - neiskorišteni turistički potencijali - nerazvijena inovativna i poduzetnička kultura - nerazvijen sustav navodnjavanja i odvodnje - nesklonost udruživanju poljoprivrednika - manjak pratećih poljoprivrednih objekata za preradu i skladištenje (npr. silosa, mlinova) - odnos prema modernizaciji te primjeni novih znanja i inovacija u poljoprivredi i gospodarstvu - nezainteresiranost za sadnju novih kultura kod mnogih poljoprivrednika - nedovoljna razvijen sustav upravljanja otpadom - nedovoljno korištenje obnovljivih izvora energije <p>Društveni razvoj i kvaliteta života:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nepovoljne demografske tendencije - niska obrazovna razina stanovništva i mala zainteresiranost za cjeloživotno obrazovanje - nezaposlenost i siromaštvo - nedostatak financijskih sredstava za društvene namjene - manjak kulturnih događaja i infrastrukturnih objekata (npr. knjižnica i čitaonica, uključujući fondove knjiga, likovnih radionica i sl.) - nepostojanje doma za starije i osobe s posebnim potrebama, manjak vrtićkih kapaciteta - nepostojanje specijalističke zdravstvene zaštite i veterinarskih usluga (npr. poljoprivrednih ljekarni, veterinarskih ambulanti) - manjak sportsko-rekreacijskih objekata - manjak stručnjaka koji se bave razvojnom problematikom (npr. za EU fondove) - manjak određenih infrastrukturnih objekata: npr. pošte u Ivanovcu, benzinskih postaja, bankomata - nedostatak parkova i uređenih šetnica u većim naseljima - manjak izgrađenih biciklističkih staza i uređenih nogostupa - manjak većih trgovačkih centara i tržnica

	<ul style="list-style-type: none"> - neprovedena plinifikacija u općinama Vuka i Vladislavci - loša organizacija javnog prijevoza - neuređeni poljski putovi
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> - nadređeni strateški dokumenti (npr. UN Strateški razvojni ciljevi 2015, Europa 2050, Zeleni plan, Hrvatska nacionalna strategija 2030) koji inzistiraju na zelenoj, energetske i digitalnoj tranziciji, te ravnomjernom i održivom razvoju - ulazak RH u Schengen i europodručje, što potiče mobilnost kapitala, robe i ljudi - potpomognuto područje – financijska sredstva EU i drugih izvora za razvoj (npr. Nacionalni plan za oporavak i otpornost 2021.-2026.) - povećana potražnja za lokalnim, ekološkim proizvodima zbog blizine urbanih središta, ali i jedinstvenog EU tržišta (bez hrane nema života!) - porast svijesti o važnosti konzumiranja ekoloških te tradicijskih i autohtonih proizvoda - postojanje i blizina Sveučilišta u Osijeku, kao i različitih instituta i razvojnih centara usmjerenih obrazovanju odraslih - zakonodavni okviri za jačanje civilnog društva kroz Nacionalnu strategiju/plana za stvaranje poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva 	<ul style="list-style-type: none"> - rat Ukrajine i Rusije te prijetnja širenja rata - energetska kriza - mogućnost pojave novih pandemija - prijetnja gospodarske krize, odnosno niskih stopa rasta BDP-a u RH i EU - neizvjesnost prouzročena kretanjem razine cijena (snažni inflacijski pritisci) - zakonska regulativa EU u području poljoprivrede, lova i ribarstva zbog nepripremljenosti poljoprivrednika na nju - intenziviranje konkurencije iz zemalja članica EU, bliskoistočnih zemalja i zemalja JI Europe - nepovoljne klimatske promjene - nelojalna konkurencija i nekontroliran uvoz poljoprivrednih proizvoda upitne kvalitete - atraktivnost drugih djelatnosti i područja izvan LAG-a koji privlače stanovništvo - zapostavljanje važnosti razvoja društvene dimenzije razvoja u svakodnevnom životu

SWOT analiza pomaže u vrednovanju društveno-ekonomske situacije na području LAG-a, a u cilju boljeg sagledavanja njegovih prednosti i slabosti, kao i ostvarenja strateških ciljeva. Ona isto tako pomaže u razumijevanju internih i eksternih čimbenika koji su uzročnici postojećeg stanja područja LAG-a, ali i koji determiniraju njegov budući razvoj. SWOT analiza rezultirala je popisom identificiranih snaga i slabosti područja LAG-a koje se mogu iskoristiti za realizaciju uočenih prilika te minimiziranje uočenih prijetnji, a čije je izvoriste kako okruženje LAG-a, tako i unutarnje generirani procesi. Najvažnije snage i slabosti te prilike i prijetnje, kao vanjske mogućnosti i ograničenja razvoja, sintetizirani su u SWOT tablici (Tablici 24).

Potrebno je istaknuti kako prikazana SWOT tablica sumira rezultate analize provedene u prvom i drugom poglavlju ove Strategije, a koji su bazirani na službenim statističkim pokazateljima o stanju i tendencijama na području LAG-a te evaluacijskoj anketi Strategije LAG-a za razdoblje 2014.-2020. i prijelazno razdoblje 2021.–2022.. Evaluacijska anketa provedena je putem online upitnika kojeg su svi zainteresirani mogli popuniti u razdoblju od 20.07.2022. do 20.08.2022., a čija je poveznica bila objavljena na mrežnoj stranici LAG-a <https://www.lagvuka-dunav.hr/anketa>. Uvažavajući LEADER/CLLD pristup, SWOT tablica je temeljena i na brojnim opažanjima koja su se iskristalizirala na brojnim raspravama odvijanim na radionicama (Tablica 23), te stavovima i mišljenjima stanovnika LAG-a koje su njihovi sudionici prenosili u raspravama.

Radi veće preglednosti i boljeg razumijevanja, identificirane snage i slabosti podijeljene su u tri kategorije: prirodni resursi, prostor i okoliš, ekonomske djelatnosti i potpora te društveni razvoj i kvaliteta života. **Prirodni resursi, prostor i okoliš** temelj su razvoja ruralnog područja LAG-a jer determiniraju karakter ekonomskih aktivnosti koje se razvijaju na njihovom području. Prvenstveno je riječ o poljoprivredi koja je pretežiti izvor prihoda ruralnog stanovništva, a za koju postoje komparativne prednosti u vidu površine i kvalitete poljoprivrednog zemljišta. Međutim, mali i usitnjeni poljoprivredni posjedi ne pružaju mogućnost ostvarenja ekonomije razmjera, a skromne šumske površine ograničenje su razvoja drvne industrije. Ipak, uzevši u obzir navedene snage te

blizinu grada Osijeka, centra OBŽ-a, kao i Đakova, Vukovara i Vinkovaca te blizinu velikih rijeka, područje LAG-a može biti atraktivno za ekonomske djelatnosti i življenje.

Međutim, **ekonomske djelatnosti** nisu tehnološki razvijene, diversificirane i profitabilne. Nedostaju ulaganja u istraživanje i razvoj te srednje veliki i veliki gospodarski subjekti koji bi mogli umrežiti i dati poslovni zamah manjim poslovnim subjektima. Iako potporna gospodarska infrastruktura postoji, nije u potpunosti iskorištena. Slabosti postoje i kada je riječ o poljoprivredi; naime, još uvijek je nerazvijen sustav navodnjavanja i odvodnje bez kojeg je u današnje vrijeme nezamisliva poljoprivredna proizvodnja. Primjećuje se, unatoč porastu broja umreženih poljoprivrednih proizvođača, i dalje nesklonosti udruživanja poljoprivrednika, iako bi ono moglo pomoći u razmjeni znanja i informacija te plasmanu poljoprivrednih proizvoda na tržište i povećanju njihove pregovaračke moći. Nesumnjivo je kako tradicija u poljoprivrednoj proizvodnji postoji i ona je svakako važna prednost; međutim, ona može biti i slabost ako se zbog nje odbijaju nove poslovne ideje i inovacije. Također, na području LAG-a nedostaju prateći poljoprivredni objekti za preradu i skladištenje, a poljoprivredna mehanizacija je kod mnogih poljoprivrednika zastarjela. Navedeno prekoračuje snage prisutne na području LAG-a, a koje su temelj i zalog njegovog bržeg napretka. Napredne snage čine prvenstveno brojni OPG-ovi koji shvaćaju važnost modernizacije, kako fizičke, tako i digitalne i mentalne. Riječ je, dakle, o OPG-ovima koji su otvoreni na nove ideje, posebice u okvirima ekološke proizvodnje, a također i na unaprjeđenje svog znanja i kompetencija. Ključnu potporu poslovnim subjektima čini i već izgrađena gospodarska infrastruktura (gospodarske i poduzetničke zone, udruge, zadruge, kao i sam LAG Vuka-Dunav) kako u prostornom, tako i u poslovnom pogledu kroz edukacije, informiranje, odobravanje sredstava i slično. Svekolika pomoć građanima i poslovnim subjektima s područja LAG-a potrebna je jer je to područje u ekonomskom smislu ispodprosječno razvijeno. Direktna i sinergijska je to posljedica slabe poslovne efikasnosti, produktivnosti i konkurentnosti ekonomskih djelatnosti, a indirektna loše obrazovne strukture stanovništva, nedovoljne zainteresiranosti za cjeloživotno učenje generalno, nerazvijene inovativne i poduzetničke kulture i sličnih društvenih razloga.

Društveni razvoj i kvaliteta života korespondiraju razini razvijenosti ruralnog područja LAG-a i OBŽ-a u čijem se sastavu nalazi. Mladim građanima osigurana je primarna razina obrazovanja na području LAG-a, a svim građanima primarna zdravstvena zaštita. Na području LAG-a organiziraju se brojne kulturne i sportske manifestacije koje obogaćuju kulturni život i čuvaju tradiciju ruralnog života i lokalni identitet. K tome, troškovi stanovanja i života generalno su manji nego u gradovima, što područje LAG-a čini atraktivnijim. Međutim, društveni uvjeti življenja ipak nisu dovoljno razvijeni i manjak po tom pitanju (npr. vrtića, domova za starije osobe, specijalističke zdravstvene zaštite, bolje organizacije javnog prijevoza i sl.) građani LAG-a naglašavaju.

Koliko će se brzo područje LAG-a razvijati, ovisno je i o tome koliko će biti uspješno u prepoznavanju i iskorištavanju **prilika** koje potječu iz okruženja. A prilika je mnogo; njih čine one čije je izvorište u zakonodavnoj regulativi koja kroz niz strateških dokumenata na europskoj, nacionalnoj i županijskoj razini prepoznaje važnost ruralnih područja i potrebe uravnoteženog ekonomskog razvoja, kao i održivog razvoja, a u sklopu njega zelene, energetske i digitalne tranzicije te iste financijski podupire značajnim izvorom sredstava. Prilike čine i suvremeni trendovi življenja u skladu s prirodom i jačanja civilnog društva, kao i svijest o važnosti obrazovanja. Srednjoškolski sustav i Sveučilište u Osijeku osiguravaju zadovoljenje obrazovnih potpora, a ulazak u Schengen i europa područje širi poslovne mogućnosti.

Osim prilika, iz okruženja potječu i **prijetnje** koje nisu zanemarive s obzirom na neizvjesnost s kojom su obavijene i potencijalne štetne posljedice koje mogu prouzročiti. Rat Ukrajina – Rusija i COVID-19 pandemija samo su potvrdili koliko je svijet danas umrežen i koliko razorne te posljedice mogu biti. Energetska kriza i stagflacija realne su opasnosti, kao i klimatske promjene koje posebno pogađaju poljoprivredu. Poljoprivrednici su pogođeni i inozemnom konkurencijom (nelojalnom ali i lojalnom). Takva situacija u okruženju stavlja u drugi plan društvene elemente razvoja, a oni su također oni koje treba unaprjeđivati. Potrebno je naglasiti kako u konačnici o samim ljudima i poslovnim subjektima često ovisi hoće li neka snaga ostati snagom ili se pretvoriti u slabost, a slabost u priliku te hoće li prijetnja biti neutralizirana i pretvorena u priliku, i obrnuto. Strategija LAG-a Vuka-Dunav bazirana je na ideji o kapitalizaciji snaga koje područje LAG-a posjeduje te iskorištavanju prilika koje se otvaraju.

5. OPĆI CILJEVI, SPECIFIČNI CILJEVI I INTERVENCIJE LRS

5.1. Prikaz potreba LAG područja

Tablica 25: Potrebe LAG područja

Naziv potrebe	Opis potrebe	Naziv općeg cilja LRS kojim se ispunjava potreba	Naziv specifičnog cilja LRS kojim se ispunjava potreba
PT1. Povećanje konkurentnosti i otpornosti poljoprivrednih gospodarstava, modernizacija, digitalizacija poljoprivredne proizvodnje i proizvodnih procesa, stvaranje dodane vrijednosti poljoprivredne proizvodnje, te korištenje obnovljivih izvora energije	<p>Ova potreba obuhvaća:</p> <ul style="list-style-type: none"> - osnaživanje, okrupnjivanje i podizanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava, - povećanje otpornosti gospodarstava na egzogene šokove, - izmjenu/poboljšanje starosne strukture nositelja poljoprivrednih gospodarstava, - promicanje zapošljavanja, rodne ravnopravnosti, uključujući i sudjelovanje žena u poljoprivredi, - smanjenje negativnog utjecaja na tlo, zrak i vodu uvođenjem inovativnih, modernih tehnologija i tehnoloških procesa, - povećanje upotrebe energije iz obnovljivih izvora, uključujući biomase u svrhu ublažavanja klimatskih promjena, te promicanja održive energije, - povećanje dodane vrijednosti poljoprivredne proizvodnje, - stvaranje novih radnih mjesta diverzifikacijom proizvodnje 	1. Razvoj i jačanje gospodarskog i inovativnog potencijala područja	<p>1.1. Diversifikacija djelatnosti</p> <p>1.2. Modernizacija i digitalna transformacija poljoprivredne proizvodnje</p> <p>1.3. Niskougljična tranzicija ruralnog gospodarstva</p>
PT2. Modernizacija ruralne društveno-ekonomske infrastrukture, te pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih usluga za ruralno stanovništvo	<p>Ova potreba obuhvaća:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razvoj temeljnih usluga za ruralnu zajednicu kroz unaprjeđivanje društveno-ekonomske infrastrukture na području LAG obuhvata, - poboljšanje stanja cjelokupne infrastrukture i unaprjeđenje uvjeta života i kvalitete stanovanja u naseljima LAG obuhvata, - unaprjeđenje društvenog života, razvoj civilnog društva, obrazovne, kulturne i sportske infrastrukture i suprastrukture 	2. Unaprjeđenje stanja društveno-ekonomske infrastrukture područja	<p>2.1. Razvoj ruralne društveno-ekonomske infrastrukture</p> <p>2.2. Pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih usluga za ruralno stanovništvo</p>
PT3. Očuvanje okoliša, ekosustava i bioraznolikosti, podupiranje i valorizacija kulturne i tradicijske baštine, očuvanje kulturnog identiteta područja, te prijenos znanja i vještina	<p>Ova potreba obuhvaća:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uključivanje dionika u lokalni razvoj - zaštitu okoliša, prirodne, kulturne i tradicijske baštine, energetske učinkovitost i racionalno korištenje prirodnih resursa te upotrebu obnovljivih izvora energije, - održivo upravljanje prirodnim i kulturnim i tradicijskim resursima, materijalnom i nematerijalnom kulturnom baštinom, - prijenos znanja i vještina 	3. Očuvanje protektivne uloge okoliša i kulturnog identiteta područja	<p>3.1. Zaštita i održivo upravljanje prirodnim resursnom osnovom</p> <p>3.2. Valorizacija kulturne i tradicijske baštine</p>

Ruralna područja suočavaju se s jedinstvenim izazovima koji se ne pojavljuju u urbanim sredinama. Navedeni izazovi proizlaze iz nedovoljno razvijene gospodarske i društvene infrastrukture, slabe efikasnosti i produktivnosti gospodarstva te općenito ograničenog pristupa temeljnim uslugama. Stoga takva područja zahtijevaju ciljne inicijative kako bi se unaprijedili uvjeti života i potaknulo održivo gospodarstvo. Pri tome, LAG Vuka–Dunav ima ključnu ulogu u definiranju i ostvarivanju potreba i ciljeva područja koje obuhvaća. Te potrebe, identificirane na sastancima i radionicama (Tablica 23), anketiranjem (Tablica 24) te u razgovoru s partnerima, članovima i zainteresiranima s voditeljicom LAG-a, čine temelj strategije razvoja koja stavlja naglasak na osiguranje održivog gospodarstva i kvalitete života u ruralnim područjima.

Prva potreba LAG-a obuhvaća povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava, modernizaciju i digitalizaciju poljoprivredne proizvodnje i procesa, stvaranje dodane vrijednosti u poljoprivrednoj proizvodnji te korištenje obnovljivih izvora energije. Stoga je jedan od ključnih ciljeva LRS-a LAG-a Vuka-Dunav usmjeren jačanju gospodarskog i inovativnog potencijala ruralnih područja kroz primjenu novih tehnologija i procesa u poljoprivrednoj proizvodnji. Time se želi potaknuti konkurentnost poljoprivrednih gospodarstava, poticanje inovacija i smanjenje negativnih utjecaja na okoliš. U sklopu općeg cilja, definiran je i specifičan cilj koji naglašava potrebu za unaprjeđenjem poljoprivredne proizvodnje putem modernizacije, korištenja obnovljivih izvora energije i digitalizacije. Kroz sinergiju općeg i specifičnog cilja, strategija razvoja stvara poticajno okruženje za promicanje održivih praksi u poljoprivredi, potiče gospodarski rast i stvaranje novih radnih mjesta, te doprinosi očuvanju okoliša, ekosustava i bioraznolikosti. Fokus na modernizaciju i digitalizaciju poljoprivredne proizvodnje osigurava efikasnije korištenje resursa, dok korištenje obnovljivih izvora energije doprinosi smanjenju emisija stakleničkih plinova i ublažavanju klimatskih promjena. Istovremeno, stvaranje dodane vrijednosti u poljoprivrednoj proizvodnji promiče održivi rast ruralnih gospodarstava.

Druga potreba LAG područja obuhvaća ulaganje u ruralnu infrastrukturu i poboljšanje lokalnih usluga za ruralno stanovništvo, s ključnom ulogom u unaprjeđenju uvjeta života i poticanju društvenog razvoja. Razvojem temeljnih usluga za ruralnu zajednicu stvaraju se preduvjeti za poboljšanje kvalitete života stanovnika LAG područja, potiče se razvoj lokalnih gospodarskih aktivnosti te se pomaže u privlačenju novih investicija. Nadalje, poboljšanje stanja cjelokupne infrastrukture i unaprjeđenje uvjeta života i kvalitete stanovanja u naseljima LAG područja ima za cilj osigurati da ruralne sredine budu održive i atraktivne za život, što može pomoći u zadržavanju stanovništva i sprečavanju iseljavanja. Ovime se također potiče očuvanje tradicionalnog identiteta i kulturne baštine područja. U konačnici, unaprjeđenje društvenog života, razvoj civilnog društva, obrazovne, kulturne i sportske infrastrukture i suprastrukture imaju za cilj promicanje društvene kohezije, razvoj aktivne i angažirane lokalne zajednice te poticanje društvenih i kulturnih aktivnosti. Ovime se stvaraju mogućnosti za umnožavanje kulturnih i sportskih manifestacija, obrazovnih programa i projekata te inicijativa civilnog društva koja će doprinijeti kvaliteti života i razvoju LAG područja.

Posljednja, treća potreba LAG područja uključuje očuvanje okoliša i bioraznolikosti, podupiranje i valorizaciju kulturne i tradicijske baštine, očuvanje identiteta područja te prijenos znanja i vještina. Ova potreba igra ključnu ulogu u očuvanju prirodnih i kulturnih resursa te razvoju identiteta i znanja lokalnih zajednica. Prvo, uključivanje dionika u lokalni razvoj omogućuje široku suradnju i angažman svih sudionika u ostvarivanju ciljeva zaštite okoliša i kulturne baštine. Ovo uključuje zajedničko djelovanje kako bi se sačuvala bioraznolikost, racionalno koristili prirodni resursi i promicala upotreba obnovljivih izvora energije. Drugo, zaštita okoliša, prirodne, kulturne i tradicijske baštine te energetska učinkovitost pridonose očuvanju i valorizaciji kulturnih i prirodnih bogatstava na LAG području. Treće, prijenos znanja i vještina ima ključnu ulogu u očuvanju kulturne baštine, tradicije i lokalnih znanja te osigurava kontinuirani razvoj i prenošenje vrijednih znanja na mlađe generacije. Sve navedeno u skladu je s općim specifičnim ciljevima LAG-a, čime se stvara cjelovita strategija za održivi razvoj područja.

5.2. Opis općih i specifičnih ciljeva LRS

Tablica 26: Opći i specifični ciljevi LRS-a

Naziv općeg cilja	Kratki opis općeg cilja	Naziv specifičnog cilja	Kratki opis specifičnog cilja
1. Razvoj i jačanje gospodarskog i inovativnog potencijala područja	Razvoj gospodarskog i inovativnog potencijala ključna je pretpostavka sveukupnog dugoročnog i održivog društveno-ekonomskog razvoja područja LAG-a, a posebice njegove kritične strateške osnove – poljoprivrede.	1.1. Modernizacija i digitalna transformacija poljoprivredne proizvodnje 1.2. Diversifikacija djelatnosti 1.3. Niskougljična tranzicija ruralnog gospodarstva	Ovi specifični ciljevi odnose se na ulaganja ciljem diversifikacije djelatnosti unutar poljoprivrednog sektora, te uvođenje novih tehnologija i/ili procesa rada u svim sektorima poljoprivredne proizvodnje, tj. modernizaciju, digitalizaciju, kao i obnovljive izvore energije. Ista su od ključnog značaja za ostvarenje općeg cilja, uključujući stvaranje dodane vrijednosti ne samo proizvedenih proizvoda već i čitavog područja LAG-a.
2. Unaprjeđenje stanja društveno-ekonomske infrastrukture područja	Bez razvijene društvene infrastrukture, područje LAG-a ne može ostvariti održiv i prosperitetan razvoj jer isti pridonosi društvenom razvoju, gospodarskom razvoju, ruralnom planiranju i razvoju ruralnog prostora, društvenoj koheziji i razvoju ljudskih resursa.	2.1. Razvoj ruralne društveno-ekonomske infrastrukture 2.2. Pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih usluga za ruralno stanovništvo	Navedeni specifični ciljevi uključuju široku lepezu raznovrsnih ulaganja u društveno-ekonomsku infrastrukturu, uključujući ulaganja u unaprjeđenje društvenog života, razvoj civilnog društva, obrazovne, kulturne i sportske infrastrukture i suprastrukture. Navedena ulaganja doprinijet će poboljšanju ili proširenju lokalnih usluga za ruralno stanovništvo, a što sve zajedno treba povećati atraktivnost područja za investiranje i život na njemu.
3. Očuvanje protektivne uloge okoliša i kulturnog identiteta područja	Potrebno je sačuvati protektivnu ulogu okoliša s obzirom da ista služi zaštititi i očuvanju prirodnih resursa, ekosustava i bioraznolikosti, te kulturnog identiteta područja LAG-a; važno je osigurati dugoročnu održivost i dobrobit ruralne zajednice.	3.1. Zaštita i održivo upravljanje prirodnim resursnom osnovom 3.2. Valorizacija kulturne i tradicijske baštine	Ulaganja u očuvanje prirodnih resursa i kulturnog identiteta koja su predviđena ovim specifičnim ciljevima umnožit će ruralnim područjima prilike za gospodarski razvoj, turizam, energetska održivost te podržavanje tradicijskih običaja i kulturne baštine.

Razvoj i jačanje gospodarskog i inovativnog potencijala ruralnog područja važni su jer pridonose ekonomskoj revitalizaciji prostora. Specifično, isto pridonosi: 1) smanjenju ekonomske nejednakosti u prihodima i kvaliteti života u odnosu na urbana područja i unutar samih ruralnih područja; 2) diversifikaciji ruralnog gospodarstva poticanjem inovacija i razvojem inovativnih sektora i gospodarskih grana; 3) očuvanju ruralnog života i kulture te očuvanju održivosti okoliša, što osigurava održivost ruralnih područja i njihovu otpornost na egzogene šokove i klimatske promjene. Generalno, ulaganja u jačanje gospodarskog i inovativnog potencijala ruralnog područja donijet će brojne koristi, uključujući poboljšanje životnog standarda i povećanje ekonomske stabilnosti, vibrantnosti i otpornosti lokalnih ruralnih gospodarstava, niskougljičnu tranziciju, očuvanje tradicije i kulture te održavanje ravnoteže s prirodom. Sve zajedno će doprinijeti boljem životu i budućnosti ruralnih zajednica na području LAG-a.

Bez društvene infrastrukture, lokalno područje LAG-a ne može ostvariti održiv i prosperitetan razvoj iz nekoliko razloga. Naime, društvena infrastruktura: 1) pruža osnovne društvene usluge i mogućnosti za stanovnike (npr. obrazovanje, zdravstvena skrb, skrb za osjetljive društvene skupine, socijalna podrška i kulturne aktivnosti), što poboljšava njihovu kvalitetu života i razvija ljudski kapital potreban za napredak lokalnih zajednica; 2) potiče povezanost i mobilnost (npr. kroz ceste, mostove, željeznicu, telekomunikacijsku mrežu i druge komunalne usluge), što podržava razvoj poslovanja i privlačenje investicija; 3) omogućava učinkovito urbano planiranje i održiv razvoj, što omogućava učinkovitu raspodjelu resursa, zaštitu okoliša i održivost ruralnog razvoja; 4) jača društvenu koheziju i povezanost u zajednici, što je ključno za prevladavanje izazova i ostvarivanje zajedničkih ciljeva; 5) podržava razvoj ljudskih resursa i konkurentnost na tržištu rada, što je kritično za inovacije, produktivnost i konkurentnost na tržištu rada. Sve navedene komponente društveno-ekonomske infrastrukture zajedno čine temelj za održivi razvoj i bolju kvalitetu života na ruralnoj / lokalnoj razini. Bez adekvatne društvene infrastrukture, ruralno područje LAG-a suočilo bi se s poteškoćama u ostvarivanju svog punog potencijala te raznim izazovima koji mogu usporiti njegov napredak.

Okoliš LAG-a ima važnu ulogu u razvoju ruralnih zajednica na svom području na više načina. Primjerice, on je prirodni resurs za uspješnu poljoprivrednu proizvodnju; omogućuje očuvanje bioraznolikosti i ekosustava, što je važno za održavanje ekološke ravnoteže i dugoročnog prosperiteta ruralnih zajednica; pruža prirodnu infrastrukturu poput šuma i rijeka te je važan energetske resurs, što smanjuje ovisnost o fosilnim gorivima i negativne utjecaje na okoliš. Okoliš je istovremeno i kulturni i turistički potencijal LAG-a. Naime, lijepa priroda, tradicionalne prakse i autentični način života privlače posjetitelje, što potiče razvoj turizma i stvara nove ekonomske prilike za lokalno stanovništvo. Sve ove uloge okoliša u ruralnoj zajednici potvrđuju važnost ulaganja u očuvanje održivosti prirodnih resursa i zaštite okoliša ciljem osiguranja dugoročnog prosperiteta i dobrobiti lokalnog stanovništva te ujedno smanjenja ranjivosti lokalnih zajednica i poboljšanja njihove otpornosti na klimatske izazove.

Navedeni ciljevi međusobno su kompatibilni, a njihovo ostvarenje osigurat će sinergijski učinak na poslovanje i život na području LAG-a.

5.3. Opis intervencija LRS uključujući projekte suradnje

Tablica 27: Intervencije u LRS

Opći cilj LRS	Specifični cilj LRS	Potreba	Intervencija
1. Razvoj i jačanje gospodarskog i inovativnog potencijala područja	1.1. Modernizacija i digitalna transformacija poljoprivredne proizvodnje 1.2. Diversifikacija djelatnosti 1.3. Niskougljična tranzicija ruralnog gospodarstva	PT1. Povećanje konkurentnosti i otpornosti poljoprivrednih gospodarstava, modernizacija, digitalizacija poljoprivredne proizvodnje i proizvodnih procesa, stvaranje dodane vrijednosti poljoprivredne proizvodnje, te korištenje obnovljivih izvora energije	1.1.1. Potpora povećanju konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava kroz modernizaciju, digitalizaciju i dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje
2. Unaprjeđenje stanja društveno-ekonomske infrastrukture područja	2.1. Razvoj ruralne društveno-ekonomske infrastrukture 2.2. Pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih usluga za ruralno stanovništvo	PT2. Modernizacija ruralne društveno-ekonomske infrastrukture, te pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih usluga za ruralno stanovništvo	2.1.1. Potpora razvoju društveno-ekonomske infrastrukture
3. Očuvanje protektivne uloge okoliša i kulturnog identiteta područja	3.1. Zaštita i održivo upravljanje prirodnim resursnom osnovom 3.2. Valorizacija kulturne i tradicijske baštine	PT3. Očuvanje okoliša, ekosustava i bioraznolikosti, podupiranje i valorizacija kulturne i tradicijske baštine, očuvanje kulturnog identiteta područja, te prijenos znanja i vještina	3.1.1. Potpora očuvanju okoliša i kulturnog identiteta područja

Intervencijom **1.1.1.** „Potpora povećanju konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava kroz modernizaciju, digitalizaciju i dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje“ promiče se razvoj i jačanje gospodarskog i inovativnog potencijala područja LAGA-a, i to poticanjem ulaganja u poljoprivredne djelatnosti te nove tehnologije i procese rada u svim sektorima poljoprivredne proizvodnje, u povećanje proizvodnih kapaciteta te generalno stvaranje dodane vrijednosti proizvoda. U skladu s navedenim, fokus će biti stavljen na ključnu potrebu, i to povećanje produktivnosti i efikasnosti korištenja svih resursa, kao važne pretpostavke povećanja konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava. Isto će se ostvariti kroz primjenu modernih tehnologija i digitalnih alata, tj. modernizaciju poljoprivredne proizvodnje i proizvodnih procesa, te voditi stvaranju dodane vrijednosti u poljoprivrednoj proizvodnji. Navedeno će poljoprivrednicima omogućiti razvoj inovativnih proizvoda i usluga, što treba osigurati diversifikaciju njihove djelatnosti te povećati otpornost na egzogene šokove. Uz to, posebna pažnja posvetit će se korištenju obnovljivih izvora energije kako bi se smanjila ovisnost o fosilnim gorivima, smanjili negativni utjecaji na okoliš te ubrzala tranzicija ka niskougljičnoj ruralnoj ekonomiji i time postigla održivost područja LAG-a.

Posljedično, intervencija 1.1.1. uključivat će potpore za ulaganja usmjerena modernizaciji i digitalnoj transformaciji poljoprivredne proizvodnje (specifični cilj 1.1.), diversifikaciji djelatnosti (specifični cilj 1.2.) te niskougljičnoj tranziciji područja LAG-a (specifični cilj 1.3.).

Intervencija **2.1.1.** „Potpora razvoju društveno-ekonomske infrastrukture“ ima za cilj unaprijediti kvalitetu života u ruralnim sredinama kroz poboljšanje infrastrukture i pružanje novih ili unaprijeđenih lokalnih usluga. Pokretanjem, poboljšanjem ili proširenjem lokalnih usluga za ruralno stanovništvo stvaraju se nove mogućnosti i potiče razvoj društvenog života, obrazovanja, kulture i sporta. Ovo uključuje osnaživanje civilnog društva, organiziranje obrazovnih programa i kulturnih događanja, širenje sportskih sadržaja i manifestacija koje će obogatiti život lokalne zajednice, ali i povećanje zaštite osjetljivih skupina u društvu kakvi su najstariji ili bolesni.

Potpore ulaganjima u okviru ove intervencije (2.1.1.) pridonijet će ostvarenju navedenih ciljeva, i to razvoja društveno-ekonomske ruralne infrastrukture (specifični cilj 2.1.) i pokretanja, poboljšanja ili proširenja lokalnih usluga za ruralno stanovništvo (specifični cilj 2.2.).

U konačnici, kroz intervenciju **3.1.1.** „Potpora očuvanju okoliša i kulturnog identiteta područja“ posvetit će se zaštiti i očuvanju okoliša i prirodnih bogatstava kako bi se sačuvao ekosustav i jedinstvena bioraznolikost područja. Održivo upravljanje prirodnim resursima bit će ključno u ovom procesu, pridonoseći očuvanju prirodnih ekosustava i sprječavanju negativnog utjecaja na okoliš. Također, intervencija će podržati valorizaciju i revitalizaciju kulturne i tradicijske baštine LAG područja kako bi se s jedne strane sačuvao autentičan identitet područja, a s druge strane isti dobio modernu dimenziju. Kroz očuvanje kulturne baštine, tradicije, običaja i zanata, lokalna zajednica njegovat će i prenositi vrijednosti i znanja na buduće generacije. Očekivani rezultati provedbe ove intervencije uključuju očuvanje prirodnih resursa i bioraznolikosti, promicanje ekološki održivih praksi, te revitalizaciju i valorizaciju kulturne i tradicijske baštine LAG područja. Kroz ovu intervenciju, lokalna zajednica postat će svjesnija važnosti očuvanja okoliša i kulturnog nasljeđa te će aktivno sudjelovati u njihovom očuvanju i promociji.

Specifično, intervencija 3.1.1., odnosno potpore ulaganju rezultirat će unaprijeđenjem zaštite i održivog upravljanja prirodnim resursnom osnovom (specifični cilj 3.3.) i valorizacijom kulturne i tradicijske baštine.

Osim toga, u okviru LRS LAG-a, prepoznate su ključne potrebe koje će biti adresirane kroz različite projekte suradnje (Tablica 28). Te projekte suradnje karakterizira međuteritorijalni i transnacionalni pristup, a njihovi očekivani rezultati imat će važnu ulogu u ostvarivanju ciljeva strategije.

Jedan od projekata suradnje usmjeren je na promicanje i brendiranje lokalnih i regionalnih proizvoda. Očekuje se postizanje veće prepoznatljivosti proizvoda na tržištu putem regionalnog označavanja proizvoda. Kroz marketinške aktivnosti, poput oglašavanja u medijima, izrade i održavanja web stranica, društvenih mreža, kataloga proizvođača i promotivnih materijala, projektni partneri očekuju proširenje tržišta za lokalne proizvode, što će rezultirati povećanom financijskom uspješnošću poslovanja i povećanjem konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava.

Drugi projekt suradnje usmjeren je na promicanje prirodne i kulturne baštine područja kroz razvoj ruralnog turizma. Očekuje se stvaranje turističkih itinerera koji će posjetiteljima omogućiti upoznavanje bogate baštine tog područja. Kroz edukacijske aktivnosti i informativne radionice, projektni partneri planiraju prenijeti znanje o održivom upravljanju resursima i važnosti očuvanja kulturne baštine za razvoj turizma. Aktivnosti održavanja lokalnih tradicija i manifestacija doprinijet će privlačenju turista i stvaranju autentičnog doživljaja tog područja.

Treći projekt suradnje usmjeren je na povezivanje lokalnih inicijativa u području ekološke poljoprivrede i obnovljivih izvora energije. Očekuje se razmjena stručnih znanja i primjera dobre prakse, što će potaknuti održivu uporabu prirodnih resursa. Kroz edukacijske aktivnosti, informativne radionice i studijska putovanja, projektni partneri osnažit će lokalne aktere u primjeni ekoloških pristupa u poljoprivredi i uporabi obnovljivih izvora energije. Kroz promociju ekološke poljoprivrede i razvoj svijesti o važnosti ekologije, očekuje se jačanje ekološki osviještenih praksi u ruralnim područjima.

Zajedničke značajke za sve intervencije LAG-a u okviru LRS

Najviša ukupna vrijednost projekta (ili operacije) kojem će se pružiti potpora je do 300.000,00 EUR (bez PDV-a), dok je najviši iznos potpore po projektu koju LAG može dodijeliti do 200.000,00 EUR. Ciljani korisnici (projektni promotori) LRS su sve pravne i fizičke osobe privatnog prava te pravne osobe javnog prava, pri čemu su zajednički temeljni, odnosno opći uvjeti prihvatljivosti svih korisnika (pojedinačnih i zajedničkih) sljedeći:

- imati prebivalište ili sjedište, uključujući podružnicu, ovisno o organizacijskom obliku, unutar područja LAG-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave natječaja LAG-a sve do proteka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116;
- imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu;
- ne smije biti u postupku predstečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima.

Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika na LAG natječaju primjenjuju se na sve korisnike koji podnose na istom Zahtjev za potporu, uključujući partnerske projekte (operacije).

Zajednička načela kriterija kojima se postiže **prednost prilikom odabira projekata** (operacija) u okviru provedbe intervencija LAG-a zasnivaju se prvenstveno na doprinosu projekta (operacije) ključnim elementima **dodane vrijednosti LEADER-a** i to:

- povećanju/jačanju socijalnog (društvenog) kapitala u lokalnim zajednicama,
- poboljšanju lokalnog upravljanja te
- poboljšanju rezultata i učinaka politike za područje LAG-a u usporedbi s provedbom bez LEADER pristupa.

Doprinos dodanoj vrijednosti LEADER-a koju LAG planira postići očitovat će se prvenstveno kroz potporu inovacijama (inovativnim pristupima) te poticanju sektorske i međusektorske suradnje (partnerski projekti), kao i jačem uključivanju osjetljivih društvenih skupina.

Inovacija je horizontalna tema koja prožima cijelu LRS i provedbu LEADER-a u cjelini. Svrha LRS-a je stvoriti adekvatno okruženje koje će omogućiti potporu promicanju inovacija i inovativnih aktivnosti/projekata.

Operacija odnosno projekt ima inovativne značajke na lokalnoj razini ako rezultira uvođenjem nove aktivnosti ili novog proizvoda ili nove/inovativne metode ili usluge na području LAG obuhvata. Važno je istaknuti kako je doprinos inovativnim i pametnim rješenjima u ruralnim područjima ujedno i jedan od kriterija doprinosa provedbi koncepta pametnih sela.

Osnovni elementi primjene inovativnosti odnosno inovativnih značajki u lokalnom kontekstu sukladno članku 31. stavku 2. (d) Uredbe (EU) br. 2021/1060. za potrebe primjene u kriterijima odabira projekata (operacija) temelje se na:

- projektnim partnerstvima koja donose međusektorsku ili sektorsku suradnju različitih dionika u iznalaženju rješenja za razvojne potrebe područja LAG-a (partnerski projekti);
- potpori društvenim (socijalnim) inovacijama koje dovode do novih proizvoda i usluga kojima se rješavaju potrebe opće zajednice područja LAG-a, poput:
 - novih metoda i pristupa prijenosu znanja iz područja promicanja poduzetništva i poduzetničke kulture, uključujući nalaženje novih rješenja razvoja društvenog poduzetništva i partnerstva (zadruga),
 - inovativnih pristupa i modernih ekoloških praksi u području zaštite okoliša i prirode kao i implementacije aktivnosti biogospodarstva (bioekonomije),
 - novih metoda i pristup prijenosu znanja u području inovativne proizvodnje lokalne hrane i drugih lokalnih proizvoda, informatičkih tehnologija, drugih aktivnosti područja, te u razvoju turizma (selektivni oblici, interpretacija baštine i sl.),
 - društvenih inovacija koje razvijaju nove oblike i načine uključivanja ranjivih skupina društva,
 - tehnoloških i netehnoloških inovacija usmjerenih na nove tehnologije i metode koje omogućuju povećanje otpornosti na klimatske promjene, digitalizaciju i zelenu tranziciju, eko inovacije.

U svrhu jačanja doprinosa dodanoj vrijednosti LEADER-a u elementu **poboljšanja rezultata i učinaka politike putem načela kriterija odabira** prednost će imati projekti (operacije) „zajedničkog korisnika“ te oni kojima se ostvaruje „zajednički interes“. **Zajedničkim korisnikom** u smislu provedbe intervencija LRS-a i LAG-a smatraju se gospodarska udruženja (zadruga, klasteri i dr.), organizacije civilnog društva ili javno-pravna tijela te pravne osobe (ustanove i/ili poduzeća u većinskom javnom vlasništvu). Zajedničkim korisnikom smatra se i provedba zajedničkih projekata, odnosno, ako se projekti (operacije) provode u sektorskom ili međusektorskom partnerstvu.

Partnerskim projektom smatra se projekt u kojem više korisnika (projektnih promotora) sudjeluje u provedbi projekta (operacije) u jednoj intervenciji LAG-a. Pri tomu, prije podnošenja zahtjeva za potporu, projektni partneri moraju imati sklopljen sporazum o međusobnoj suradnji kojim se ujedno definira glavni partner (nositelj projekta) te u kojem su jasno definirane i razgraničene aktivnosti i zadaće projektnih partnera. Također, svi korisnici (projektni partneri) moraju ispunjavati uvjete prihvatljivosti za intervenciju LAG-a za koju prijavljuju zajednički projekt (zajedničku operaciju).

Projekt odnosno operacija ima **zajednički interes**, provodi li ga zajednički korisnik i/ili ako je u kolektivnom interesu članova zajedničkog korisnika i opće javnosti odnosno od dobrobiti za opću zajednicu. Takav projekt (operacija) treba biti više od zbroya pojedinačnih interesa članova zajedničkog korisnika. Zajednički interes koji podrazumijeva doprinos interesu opće javnosti ujedno se dokazuje i ostvarivanjem doprinosa razvojnim potrebama područja LAG-a definiranim ovim LRS-om.

Temeljni (opći) uvjeti prihvatljivosti svih projekata (operacija), uključujući i partnerske projekte (operacije) u okviru provedbe intervencija LAG-a su:

- usklađenost s ciljevima LRS te s jednim ili više specifičnih ciljeva SP ZPP-a,
- usklađenost s nacionalnim zakonodavstvom i zakonodavstvom EU-a koje se odnosi na projekt (operaciju) te pravilima državne potpore (ako je primjenjivo),
- provedba na području obuhvata LAG-a,

- usklađenost s pravilima državne potpore ako će biti primjenjivo,
- usklađenost s EU i RH zakonodavstvom na koje se odnosi predmetni projekt.

Temeljni (opći) uvjeti prihvatljivosti projekta (operacije) primjenjuju se na sve projekte (operacije) za koje se podnosi Zahtjev za potporu, uključujući partnerske projekte (operacije).

Isto tako, u okviru razine aktivnosti projekta (operacije), preduvjeti za ispunjavanje temeljnih (općih) uvjeta prihvatljivosti projekta (operacije) u cjelini su sljedeći:

- aktivnosti vezane za projekt ne smiju biti započete prije podnošenja zahtjeva za potporu, osim pripremnih aktivnosti (opći troškovi, stjecanje vlasništva nad nekretninom na kojoj će se obavljati ulaganje, ishodenje građevinskih i drugih dozvola);
- građevina/zemljište na kojem se provodi aktivnost ulaganja (investicije) mora biti u vlasništvu korisnika ili korisnik mora dokazati pravni interes nad građevinom/zemljištem koja je predmet ulaganja;
- ako se aktivnosti odnose na ulaganje (investicije) u navodnjavanje, isto mora biti usklađeno s člankom 74. Uredbe (EU) br. 2021/2115, mora se provoditi na poljoprivrednom gospodarstvu, biti sastavni dio projekta kojim se ulaže u poljoprivredno gospodarstvo i odnositi se isključivo na nove sustave;
- aktivnosti koje se odnose na ulaganja (investicije) namijenjene preradi poljoprivrednih proizvoda, moraju se odnositi na preradu proizvoda primarne poljoprivredne proizvodnje, a koji su navedeni u Prilogu I. Ugovora;

Važno je istaknuti kako se Intervencija LEADER u okviru SP ZPP-a prvenstveno provodi na temelju članka 77. Uredbe (EU) br. 2021/2115 pod nazivom “Suradnja“, uključujući i članke 73., 74. te 75. navedene Uredbe. Sukladno članku 77. stavku 3. Uredbe (EU) br. 2021/2115, intenzitet potpore u LAG intervenciji može iznositi **najviše 100%** prihvatljivih troškova projekta odnosno mogu se pokriti svi troškovi povezani s projektom.

U slučaju kada LAG intervencija uključuje ulaganja u skladu s člankom 73. Uredbe (EU) 2021/2115, intenzitet potpore može iznositi **najviše 65%** prihvatljivih troškova projekta, a iznimno se može povećati u sljedećim slučajevima:

- najviše 80%** kada je korisnik mladi poljoprivrednik⁸
- najviše 85%** za ulaganja malih poljoprivrednih gospodarstava⁹
- najviše 100%** za neproduktivna ulaganja¹⁰ i temeljne usluge i infrastrukturu u ruralnim područjima¹¹.

⁸ **Mladi poljoprivrednik** je osoba starija od 18 i mlađa od 40 godina (do navršene 41 god.) u trenutku podnošenja Zahtjeva za potporu, koja posjeduje odgovarajuće vještine i znanje o poljoprivredi te po prvi puta uspostavlja poljoprivredno gospodarstvo ekonomske veličine od 10.000 EUR do 100.000 EUR na kojem ima status nositelja/odgovorne osobe ili je status nositelja/odgovorne osobe po prvi put stekla unutar 5 (pet) godina do dana podnošenja zahtjeva za potporu, a u slučaju trgovačkog društva je i odgovorna osoba isključivo ukoliko je vlasnik najmanje 50% temeljnog kapitala društva.

⁹ **Malo poljoprivredno gospodarstvo** predstavlja poljoprivrednika koji ima ekonomsku veličinu od 3.000 do 10.000 EUR-a u slučaju ulaganja u sektor voća, povrća i cvijeća, odnosno do 15.000 EUR-a za ulaganja u ostalim sektorima.

¹⁰ **Neproduktivna ulaganja** su ona ulaganja koja ne dovode do značajnog povećanja vrijednosti ili profitabilnosti korisnika odnosno koja ne ostvaruju značajan dohodak, prihod ili dobit, ali pri tome imaju pozitivan utjecaj na primjerice: socijalnu uključivost, pomoć ranjivim skupinama, edukaciju, prijenos znanja i vještina, jačanje teritorijalnog identiteta, očuvanje baštine, okoliš i klimu i sl.

¹¹ Pod **temeljnom uslugom i infrastrukturom u ruralnim područjima** podrazumijeva se ulaganje koje kumulativno ispunjava sljedeće: podiže kvalitetu života u ruralnim područjima (kulturno-društvenu i/ili obrazovno-odgojnu i/ili sportsko-rekreativnu i/ili rekreacijsku i/ili turističku i/ili komunalnu i/ili zdravstvenu i/ili javnih usluga itd.), namijenjeno je javnoj upotrebi/korištenju, mora biti javno dostupno različitim pojedincima i interesnim skupinama, ne smije biti profitnog karaktera (operativni prihodi ne smiju biti veći od operativnih troškova), provodi se u naselju s najviše 25.000 stanovnika.

Tablica 28: Projekti suradnje

Vrsta projekta suradnje	Područje interesa projekta suradnje	Očekivani rezultat provedbe projekta suradnje	Indikativna visina proračuna projekta suradnje (u odnosu na ukupni iznos alokacije koje će LAG ostvariti u razdoblju 2023.-2027.)
Međuteritorijalna i transnacionalna	Poljoprivreda, turizam, trgovina	<ul style="list-style-type: none"> - promocija i brendiranje lokalnih i regionalnih proizvoda - regionalno označavanje proizvoda u svrhu promocije istih - širenje lokalnih proizvoda pod regionalnom oznakom na druga tržišta - marketing proizvoda kroz oglašavanje u lokalnim i nacionalnim medijima, web stranice, društvene mreže, katalozi proizvođača, promotivni video i audio materijali i sl. - promocija i izlaganje na sajmovima - edukacijske aktivnosti i informativne radionice 	1,01%
Međuteritorijalna i transnacionalna	Turizam, poljoprivreda, informatika	<ul style="list-style-type: none"> - promicanje prirodne i kulturne baštine područja i stavljanje u funkciju razvoja ruralnog turizma - promicanje prirodne i kulturne baštine područja putem turističkih itinerera - širenje znanja o mogućnostima održivog upravljanja resursima i stavljanja baštine u funkciju razvoja ruralnog turizma kroz edukacijske aktivnosti/informativne radionice - aktivnosti održavanja lokalnih tradicija i manifestacija, prenošenja znanja, edukacije i informiranja o materijalnoj i nematerijalnoj baštini 	1,01%
Međuteritorijalna i transnacionalna	Poljoprivreda (ekologija), turizam, energija (obnovljivi izvori energije)	<ul style="list-style-type: none"> - povezivanje lokalnih inicijativa na međuteritorijalnom i transnacionalnom području u svrhu poticanja održive uporabe prirodnih resursa - prenošenje stručnih znanja o mogućnostima ekološke proizvodnje i njezinoj važnosti za prirodni eko sustav - edukacijske aktivnosti i informativne radionice - posjet primjerima dobre prakse ekološke i biodinamičke poljoprivrede te obnovljivih izvora energije - sajmovi, studijska putovanja, promocije, edukacije i radionice o ekološkoj poljoprivredi - izrada promotivnih materijala u svrhu povećanja svijesti o ekologiji 	1,01%

Tablica 29: Opis intervencija

Naziv i kod intervencije	1.1.1. Potpora povećanju konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava kroz modernizaciju, digitalizaciju i dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje
Područje obuhvata	Cjelokupno područje LAG-a Vuka-Dunav
Kratki opis intervencije (uključujući doprinos intervencije općem i specifičnom cilju LRS, doprinos intervencije specifičnom cilju ZPP, doprinos pokazateljima rezultata ZPP-a, opis dodatne vrijednosti intervencije u provedbi LEADER pristupa te ako je je primjenjivo opis inovativnih elemenata LRS)	<p>Intervencija se temelji na SWOT analizi i utvrđenim potrebama područja LAG-a. Ovom intervencijom prioritetno se doprinosi potrebama područja LAG-a koje se odnose na povećanje konkurentnosti i otpornosti poljoprivrednih gospodarstava, diversifikaciji lokalne ekonomije, modernizaciji i digitalizaciji poljoprivredne proizvodnje i proizvodnih procesa. Nadalje, pridonosi se poticanju korištenja obnovljivih izvora energije, što će pridonijeti smanjenju ovisnosti o fosilnim gorivima i time pridonijeti otpornosti na klimatske promjene. Također, ovom se intervencijom pridonosi i stvaranju dodane vrijednosti poljoprivredne proizvodnje.</p> <p>Fokus intervencije je na promociji razvoja i jačanja gospodarskog i inovativnog potencijala područja LAG-a, ulaganju u poljoprivredne djelatnosti te nove tehnologije i procese rada u svim sektorima poljoprivredne proizvodnje, povećanju proizvodnih kapaciteta te generalno stvaranju dodane vrijednosti proizvoda.</p> <p>Intervencija u većini svog obuhvata i aktivnosti pripada uvjetima iz članka 73., 74. i 77. Uredbe (EU) br. 2021/2115.</p> <p>Intervencija doprinosi Općem cilju 1 LRS-a: Razvoj i jačanje gospodarskog i inovativnog potencijala područja, što se ogleda kroz razvoj gospodarskog i inovativnog potencijala kao ključne pretpostavke sveukupnog dugoročnog i održivog društveno-ekonomskog razvoja područja LAG-a, a posebice njegove kritične strateške osnovice – poljoprivrede. Posljedično, intervencija 1.1.1. uključivat će potpore za ulaganja usmjerena modernizaciji i digitalnoj transformaciji poljoprivredne proizvodnje (specifični cilj 1.1.), diversifikaciji djelatnosti (specifični cilj 1.2.) te niskougljičnoj tranziciji područja LAG-a (specifični cilj 1.3.). Navedeni specifični ciljevi odnose se na ulaganja usmjerena diversifikaciji djelatnosti unutar poljoprivrednog sektora i uvođenje novih tehnologija i/ili procesa rada u svim sektorima poljoprivredne proizvodnje, tj. modernizaciju, digitalizaciju, kao i obnovljive izvore energije. Ista su od ključnog značaja za ostvarenje općeg cilja, uključujući stvaranje dodane vrijednosti ne samo proizvedenih proizvoda već i čitavog područja LAG-a.</p> <p>Intervencija izravno i značajno doprinosi Specifičnim ciljevima ZPP-a:</p> <p>SC2: Jačanje usmjerenosti na tržište i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava kratkoročno i dugoročno, uključujući veću usmjerenost na istraživanja, tehnologiju i digitalizaciju putem sljedećih pokazatelja: R.3. Digitalizacija poljoprivrede - minimalno 10 OPG-ova koji primaju potporu za digitalnu poljoprivrednu tehnologiju u okviru ZPP-a. R.9. Modernizacija minimalno 10 PG-ova koji primaju potporu za ulaganja u restrukturiranje i modernizaciju, uključujući poboljšanje učinkovitosti resursa.</p> <p>SC4: Doprinos ublažavanju klimatskih promjena i prilagodbi tim promjenama, uključujući smanjenje emisija stakleničkih plinova i poboljšanje sekvenciranja ugljika, te promicanje održive energije, putem sljedećih pokazatelja: R.15 Energija iz obnovljivih izvora iz poljoprivrede i šumarstva te iz drugih obnovljivih izvora putem razvoja kapaciteta za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, uključujući biološke (u megavatima), za koja je dodijeljena potpora (min. 0,05 MW).</p>

R.16 Ulaganja povezana s klimom - min. 5 PG-ova koji primaju potporu za ulaganja u okviru ZPP-a, a kojima se doprinosi ublažavanju klimatskih promjena i prilagodbi tim promjenama te proizvodnji obnovljive energije ili biomaterijala.

SC6: Doprinos zaustavljanju procesa gubitka bioraznolikosti i pokretanju procesa oporavka bioraznolikosti, poboljšanju usluga ekosustava te očuvanju staništa i krajobraza putem sljedećeg pokazatelja:

R.27 Uspješnost u području okoliša ili klime koja je ostvarena ulaganjem u ruralna područja putem min 3 projekta (operacije) kojima se doprinosi okolišnoj održivosti te postizanju ciljeva ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe tim promjenama u ruralnim područjima.

SC8: Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo.

R.40 Pametna tranzicija ruralnog gospodarstva kojima se doprinosi pametnim selima.

R.39 Razvoj ruralnog gospodarstva putem minimalno 2 ruralna poduzeća, uključujući poduzeća za biogospodarstvo, razvijena uz potporu u okviru ZPP-a.

R.37 Broj novostvorenih radnih mjesta putem minimalno stvorena 2 radna mjesta, te 3 sačuvana postojeća radna mjesta.

Doprinos dodanoj vrijednosti LEADER-a naveden je u Opisu intervencija LRS. Ta intervencija izravno i značajno doprinosi sljedećim elementima:

- socijalnom (društvenom) kapitalu, putem projektnih aktivnosti koje se odnose na jačanja kapaciteta lokalnih razvojnih dionika, očuvanje kulturnih (tradicijskih) vrijednosti područja, jačanje zajedničkog identiteta/prepoznatljivosti područja;
- lokalnom upravljanju putem broja projekata i broja novih korisnika koji do sada nisu provodili projekte financirane iz LEADER-a, putem projektnih aktivnosti koje se odnose na inovativne upravljačke prakse, stjecanje znanja i vještina o njima, te na promotivne aktivnosti i medijske objave o projektima;
- rezultatima i učincima politike, putem inovativnih projekata, partnerskih projekata, putem aktivnosti jačanja kapaciteta dionika koji se odnosi na političke strategije EU (Zeleni plan, digitalna tranzicija i sl.), potpore izvrsnosti, jačanja razmjene znanja i vještina lokalnih razvojnih dionika.

Tijekom izrade potreba i ove intervencije ostvarena je uspješna interakcija djelatnika LAG-a i stanovnika LAG područja, što je rezultiralo jačanjem njihovih kapaciteta u znanju i vještinama te informacijama o mogućnostima i potencijalima ove intervencije u okviru LRS LAG-a Vuka-Dunav. Ovim se dodatno osigurava uspješna provedba intervencije te doprinosi cjelokupnom održivom razvoju i jačanju identiteta LAG područja.

Kroz ovu intervenciju potaknut će se inovativan pristup i pametna rješenja u poljoprivrednoj proizvodnji i preradi, kroz potpore inovacijama, što će se dodatno valorizirati kroz kriterije odabira. Nadalje, poticat će se digitalizacija u poljoprivredi, što je jedan od EU prioriteta, čime će se doprinijeti digitalnoj tranziciji ruralnih područja. Osim toga, korištenjem obnovljivih izvora energije, intervencija će pozitivno utjecati na okolišne i klimatske aspekte, što je u skladu s Europskim zelenim planom EU. Konceptu pametnih sela doprinijet će se kroz poticanje inovativnosti i primjenu pametnih rješenja u poljoprivredi, što će dodatno unaprijediti održivi razvoj ruralnih područja.

	Različitost intervencije u odnosu na nacionalnu razinu, očituje se i u potpori mikro PG-ovima (ispod 3000 EUR ekonomske veličine) i projektima kojima se ostvaruje dodana vrijednost LEADER-a.
Ciljani korisnici	Pravne i fizičke osobe privatnog prava, poljoprivrednici kako je definirano u nadležnom nacionalnom popisu. Detaljan popis prihvatljivih korisnika bit će naveden u natječaju LAG-a.
Uvjeti prihvatljivosti korisnika	Uvjeti prihvatljivosti korisnika između ostalog su: - imati prebivalište ili sjedište, uključujući podružnicu, ovisno o organizacijskom obliku unutar područja LAG-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave LAG natječaja sve do proteka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116 - mora biti upisan u Upisnik poljoprivrednika - imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu; - ne smije biti u postupku predstečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima - korisnik biti u rangi mikro, malog ili srednjeg poduzeća na način i pod uvjetima kako je to propisano Prilogom I Uredbe (EU) br. 702/2014 Daljnji uvjeti prihvatljivosti bit će navedeni u natječaju LAG-a.
Prihvatljive vrste projekta i uvjeti prihvatljivosti projekta	Prihvatljive vrste projekata odnose se na primarnu poljoprivrednu proizvodnju, preradu i doradu poljoprivrednih proizvoda i sl. Prihvatljivi su projekti koji mogu uključivati sljedeće prihvatljive aktivnosti: - ulaganje u građenje i/ili opremanje, kupnju opreme, kupnju poljoprivredne mehanizacije, rekonstrukciju i/ili podizanje višegodišnjih nasada i dr. - ulaganja unutar sektora pčelarstva: ulaganje u građenje i/ili opremanje, kupnja opreme, gospodarska vozila i dr. - prerada poljoprivrednih proizvoda: ulaganje u građenje i/ili opremanje i dr. Uvjeti prihvatljivosti projekta između ostalih su: - projekt se mora provoditi na području LAG-a u naseljima s najviše 25.000 stanovnika, - biti usklađen sa općim i specifičnim ciljevima LRS, - biti usklađen sa jednim ili više specifičnih ciljeva ZPP za razdoblje 2023. – 2027., - odnositi se na proizvodnju proizvoda primarne poljoprivredne proizvodnje, a koji su navedeni u Prilogu I. Ugovora. Detaljne prihvatljive vrste ulaganja/projekata i uvjeti prihvatljivosti projekata bit će navedeni u natječaju LAG-a.
Načela kriterija odabira	Načela kriterija koja će se primjenjivati kod odabira projekata će se temeljiti na: - ekonomskoj veličini poljoprivrednog gospodarstva - prioritetnom sektoru - vrsta proizvodnje - korištenju obnovljivih izvora energije, zelena i digitalna tranzicija - broju novostvorenih radnih mjesta; broju očuvanih radnih mjesta Prioritet će imati PG-ovi s manjom ekonomskom veličinom, ulaganja unutar sektora stočarstva, povrčarstva i voćarstvo, PG-ovi koji ulažu u ekološku proizvodnju (uključuje sve sektore poljoprivrede), koriste obnovljive izvore energije, uvode digitalizaciju i inovacije, te doprinose očuvanju i/ili stvaranju

	novih radnih mjesta (zaposlen i/ili se po završetku projekta planira zaposliti i plaćati doprinose po osnovi poljoprivrede), Kriteriji odabira će se detaljno odrediti u LAG Natječaju.
Najniža ukupna vrijednost projekta	Definirat će se LAG natječajem
Najviša ukupna vrijednost projekta	300.000,00 EUR (bez PDV-a)
Najniži iznos potpore po projektu	5.000,00 EUR (s PDV-om), detaljno će se definirati LAG natječajem
Najviši iznos potpore po projektu	20.000,00 EUR (s PDV-om), detaljno će se definirati LAG natječajem.
Intenzitet potpore	Intenzitet potpore iznositi će najviše 65% prihvatljivih troškova projekta, a povećat će se iznimno u sljedećim slučajevima: - najviše 80% u slučaju da ulaganje provodi mladi poljoprivrednik, - najviše 85% u slučaju da ulaganje provode mala poljoprivredna gospodarstva

Pokazatelji

Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme), doprinosi R.37 ZPP-a	2
Broj sačuvanih radnih mjesta	3

R.b.		
1.	Naziv pokazatelja	R.3 Digitalizacija poljoprivrede
	Mjerna jedinica	Broj PG-ova koji primaju potporu
	Ciljna vrijednost	10
2.	Naziv pokazatelja	R.9 Modernizacija poljoprivrednih gospodarstava
	Mjerna jedinica	Broj PG-ova koji primaju potporu
	Ciljna vrijednost	10
3.	Naziv pokazatelja	R.15 Energija iz obnovljivih izvora iz poljoprivrede i šumarstva te drugih obnovljivih izvora
	Mjerna jedinica	MW
	Ciljna vrijednost	0,05
4.	Naziv pokazatelja	R.16 Ulaganja povezana s klimom
	Mjerna jedinica	Broj PG-ova koji primaju potporu
	Ciljna vrijednost	5
5.	Naziv pokazatelja	R.27 Uspješnost u području okoliša ili klime ostvarena ulaganjem u ruralna područja
	Mjerna jedinica	Broj projekata
	Ciljna vrijednost	3
6.	Naziv pokazatelja	R.39 Razvoj ruralnog gospodarstva
	Mjerna jedinica	Broj poduzeća
	Ciljna vrijednost	2
7.	Naziv pokazatelja	R.40 Pametna tranzicija ruralnog gospodarstva
	Mjerna jedinica	Broj projekata
	Ciljna vrijednost	20

Naziv i kod intervencije	2.1.1. Potpora razvoju društveno-ekonomske infrastrukture
Područje obuhvata	Cjelokupno područje LAG-a Vuka-Dunav
Kratki opis intervencije (uključujući doprinos intervencije općem i specifičnom cilju LRS, doprinos intervencije specifičnom cilju ZPP, doprinos pokazateljima rezultata ZPP-a, opis dodatne vrijednosti intervencije u provedbi LEADER pristupa te ako je	Intervencija se temelji na SWOT analizi i utvrđenim potrebama područja LAG-a. Ovom intervencijom prioritetno se doprinosi potrebama područja LAG-a koje se odnose na modernizaciju ruralne društveno-ekonomske infrastrukture, te pokretanja, poboljšanja ili proširenja lokalnih usluga za ruralno stanovništvo. Unaprjeđenje životnih uvjeta ruralnog stanovništva od velike je važnosti radi rješavanja ključnih ruralnih problema, kao npr. iseljavanja, sve većeg udjela

<p>je primjenjivo opis inovativnih elemenata LRS)</p>	<p>starog stanovništva, nepostojanje odvoda, vodovodnih sustava, zastarjele infrastrukture i sl.</p> <p>Intervencija doprinosi Općem cilju 2. Unaprijeđenje stanja društveno-ekonomske infrastrukture područja, s obzirom da bez razvijene društvene infrastrukture područje LAG-a ne može ostvariti održiv i prosperitetan razvoj. Naime, intervencija pridonosi društvenom razvoju, gospodarskom razvoju, ruralnom planiranju i razvoju ruralnog prostora, društvenoj koheziji i razvoju ljudskih resursa. Ulaganja kroz ovu intervenciju pridonijet će ostvarenju navedenih ciljeva LRS-a, i to društveno-ekonomske ruralne infrastrukture (specifični cilj 2.1.) te pokretanja, poboljšanja ili proširenja usluga za ruralno stanovništvo (specifični cilj 2.2.).</p> <p>Fokus intervencije je na unaprjeđivanju kvalitete života u ruralnim sredinama kroz poboljšanje infrastrukture i pružanje novih ili unaprijeđenih lokalnih usluga, čime će se stvoriti nove mogućnosti te obogatiti život lokalne zajednice. Nadalje, ovom intervencijom omogućit će se razvoj različitih pristupa, rješenja i inovativnih aktivnosti, a sve u svrhu podizanja kvalitete života ruralnog stanovništva, uključujući i pametna rješenja u ruralnim područjima.</p> <p>Intervencija u većini svog obuhvata i aktivnostima, pripada uvjetima iz članka 77. uključujući i članak 73. Uredbe (EU) br. 2021/2115.</p> <p>Intervencija značajno doprinosi SC8 ZPP-a: promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo putem slijedećih pokazatelja:</p> <p>R.40 pametna tranzicija ruralnog gospodarstva putem minimalno 8 projekata kojima se doprinosi pametnim selima,</p> <p>R.41 Povezivanje ruralnih područja Europe putem ruralnog stanovništva, minimalno 5000 stanovnika ima koristi od poboljšanog pristupa uslugama i infrastrukturi kroz potporu u okviru ZPP-a, koje su usmjerene na zaštitu okoliša, valorizaciju i održivo korištenje kulturne i prirodne baštine</p> <p>R.42 Promicanje socijalne uključenosti putem minimalno 10 osoba obuhvaćenih projektima usmjerenim na razvoj društvenih aktivnosti te zaštitu prirode i kulturne baštine.</p> <p>R.37 Broj novostvorenih radnih mjesta putem stvorenih 0 radnih mjesta, te 2 sačuvana postojeća radna mjesta.</p> <p>Doprinos dodanoj vrijednosti LEADER-a naveden je u Opisu intervencija LRS-a. Ova intervencija izravno i značajno doprinosi sljedećim elementima:</p> <ul style="list-style-type: none"> - socijalnom (društvenom) kapitalu, putem projektnih aktivnosti koje se odnose na jačanja kapaciteta lokalnih razvojnih dionika, očuvanje kulturnih (tradicijskih) vrijednosti područja, jačanje zajedničkog identiteta/prepoznatljivosti područja; - lokalnom upravljanju putem projekata i novih korisnika koji do sada nisu provodili projekte financirane iz LEADER-a putem projektnih aktivnosti koje se odnose na inovativne upravljačke prakse, stjecanje znanja i vještina o njima, te na promotivne aktivnosti i medijske objave o projektima; - rezultatima i učincima politike, putem inovativnih projekata, partnerskih projekata, putem aktivnosti jačanja kapaciteta dionika koji se odnosi na političke strategije EU (Zeleni plan, digitalna tranzicija i sl.), potpore izvrsnosti, jačanja razmjene znanja i vještina lokalnih razvojnih dionika, te razvoj socijalnih (društvenih) inovacija.
---	---

	Različitost intervencije u odnosu na nacionalnu razinu očituje se i u potpori povećanju kvalitete života stanovnika pomoću ulaganja u malu infrastrukturu, odnosno projekata koji uključuju ulaganja u temeljne usluge i infrastrukturu u ruralnim područjima.
Ciljani korisnici	Pravne osobe javnog prava. Detaljan popis prihvatljivih korisnika bit će naveden u natječaju LAG-a.
Uvjeti prihvatljivosti korisnika	Uvjeti prihvatljivosti korisnika između ostalog su: -imati prebivalište ili sjedište, uključujući podružnicu, ovisno o organizacijskom obliku unutar područja LAG-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave LAG natječaja sve do proteka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116; -imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu; -ne smije biti u postupku pred-stečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima Detaljni uvjeti prihvatljivosti bit će navedeni u natječaju LAG-a.
Prihvatljive vrste projekta i uvjeti prihvatljivosti projekta	Uvjeti prihvatljivosti projekta prethodno su navedeni, dok će biti detaljno navedeni u natječaju LAG-a. Prihvatljive vrste projekata uključuju razvoj društvene i komunalne infrastrukture u svrhu jačanja kvalitete života stanovnika LAG obuhvata. Prihvatljivi projekti mogu uključivati aktivnosti: - gradnje (uključujući rekonstrukciju i/ili adaptaciju) i/ili opremanje; - edukacijsko-informativne aktivnosti; - promotivne aktivnosti i sl. Uvjeti prihvatljivosti projekta između ostalog su: - projekt se mora provoditi na području LAG-a u naseljima s najviše 25.000 stanovnika - biti usklađen sa općim i specifičnim ciljevima LRS - biti usklađen sa jednim ili više specifičnih ciljeva ZPP za razdoblje 2023. – 2027. - aktivnosti vezane uz projekt/ulaganje ne smiju započeti prije podnošenja zahtjeva za potporu na LAG Natječaj (uključujući sklapanje ugovora s izvođačima/dobavljačima ili izvršenje narudžbe radova/robe od njih za prijavljena ulaganja), osim pripremnih aktivnosti (opći troškovi, stjecanje vlasništva nad nekretninom na kojoj će se obavljati investicija, ishođenje građevinske i drugih dozvola i s njima povezane aktivnosti do trenutka prijave početka građenja) Prihvatljive vrste projekata detaljno će biti navedene u natječaju LAG-a.
Načela kriterija odabira	Načela kriterija koja će se primjenjivati kod odabira projekata će se temeljiti na: - vrsti ulaganja - broju novostvorenih radnih mjesta; broju očuvanih radnih mjesta, - uvođenje digitalizacije provedbom projekta - doprinos dodanoj vrijednosti LEADER-a Prioritet će imati prijavitelji koji ulažu u društveno-ekonomsku infrastrukturu u svrhu unaprjeđenja životnih uvjeta ruralnog stanovništva, čija ulaganja/projektne aktivnosti doprinose izravnom očuvanju radnih mjesta ili stvaranju novih radnih mjesta; aktivnosti kojima se uvodi digitalizacija na područje ruralnih prostora, te doprinose dodanoj vrijednosti LEADER-a kroz

	poboljšanje lokalnog upravljanja, poboljšanje rezultata i učinaka politike za područje LAG-a u usporedbi s provedbom bez LEADER pristupa, uključujući i potporu inovacijama uvođenjem aktivnosti, novog proizvoda, nove/inovativne metode ili usluge na područje LAG obuhvata.
	Kriteriji odabira će se detaljno odrediti LAG natječajem
Najniža ukupna vrijednost projekta	Definirat će se natječajem LAG-a
Najviša ukupna vrijednost projekta	300.000,00 EUR (bez PDV-a)
Najniži iznos potpore po projektu	15.000,00 EUR, detaljno će se definirati LAG natječajem
Najviši iznos potpore po projektu	60.000,00 EUR, detaljno će se definirati LAG natječajem
Intenzitet potpore	Intenzitet potpore može iznositi najviše 100% prihvatljivih troškova projekta. Detaljan intenzitet potpore definirat će se natječajem LAG-a.

Pokazatelji

Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme), doprinosi R.37 ZPP-a	0
Broj sačuvanih radnih mjesta	2

R.b.		
1.	Naziv pokazatelja	R.40 Pametna tranzicija ruralnog gospodarstva
	Mjerna jedinica	Broj projekata
	Ciljna vrijednost	8
2.	Naziv pokazatelja	R.41 Povezivanje ruralnih područja Europe
	Mjerna jedinica	Broj ruralnih stanovnika koji imaju koristi
	Ciljna vrijednost	5000
3.	Naziv pokazatelja	R.42 Promicanje socijalne uključenosti
	Mjerna jedinica	Broj osoba
	Ciljna vrijednost	10

Naziv i kod intervencije	3.1.1. Potpora očuvanju okoliša i kulturnog identiteta područja
Područje obuhvata	Cjelokupno područje LAG-a Vuka-Dunav
Kratki opis intervencije (uključujući doprinos intervencije općem i specifičnom cilju LRS, doprinos intervencije specifičnom cilju ZPP, doprinos pokazateljima rezultata ZPP-a, opis dodatne vrijednosti intervencije u provedbi LEADER pristupa te ako je je primjenjivo opis inovativnih elemenata LRS)	<p>Intervencija se temelji na SWOT analizi i utvrđenim potrebama područja LAG-a. Ovom intervencijom prioritetno se doprinosi potrebama područja LAG-a koje se odnose na: očuvanje okoliša, ekosustava i bioraznolikosti, podupiranje i valorizaciju kulturne i tradicijske baštine, očuvanje kulturnog identiteta područja te prijenos znanja i vještina.</p> <p>Očekivani rezultat provedbe, između ostalog, uključuje očuvanje prirodnih resursa i bioraznolikosti, promicanje ekološki zdravih praksi te revitalizaciju i valorizaciju kulturne i tradicijske baštine LAG područja. Također, potaknut će se i podići svijest lokalne zajednice o važnosti očuvanja okoliša i kulturnog nasljeđa, aktivnog sudjelovanja u njihovom očuvanju i promociji, a što će doprinijeti i socijalnoj komponenti kroz uključivanje dionika s područja LAG obuhvata.</p> <p>Fokus intervencije je na očuvanju okoliša i kulturnog identiteta područja kroz zaštitu i održivo upravljanje prirodnim resursima te valorizaciju kulturne i tradicijske baštine. To je stoga što je istaknuta potreba za očuvanjem i poboljšanjem zaštite vrijedne kulturne i prirodne baštine, uključujući i zaštićena prirodna i kulturna dobra, odnosno zaštićenu prirodnu i kulturnu baštinu od nacionalnog i međunarodnog značaja. Navedeno je važno zbog mnogobrojnih čimbenika, a posebice zbog sve jačih klimatskih promjena i prirodnih procesa koji razaraju kulturnu i prirodnu baštinu. U svrhu očuvanja kulturnog identiteta ruralnog područja LAG-a potrebno je poticati istraživanja, valorizaciju i</p>

interpretaciju kulturne i prirodne baštine, te usmjeravati i poticati korištenje suvremenih tehnologija u prethodno navedene svrhe. Poticanjem očuvanja materijalne i nematerijalne kulturne baštine, potrebno je uz jačanje postojećih praksi potaknuti inovativne prakse, kako bi postojeće i buduće prakse bile privlačne svim generacijama, a koje bi se također mogle iskoristiti i kao dobar turistički potencijal, te promidžbeni materijal u svrhu prepoznatljivosti područja, a što bi samim time rezultiralo jačanjem identiteta područja.

Intervencija u većini svog obuhvata i aktivnosti pripada uvjetima iz članka 77. uključujući članak 73. Uredbe (EU) br. 2021/2115.

Intervencija izravno doprinosi Općem cilju 3. LRS-a: Očuvanje protektivne uloge okoliša i kulturnog identiteta područja, što se ogleda kroz zaštitu i očuvanje okoliša i prirodnih bogatstava, te valorizaciju i revitalizaciju kulturne i tradicijske baštine LAG područja, a u svrhu očuvanja identiteta područja.

Specifično, Intervencija 3.1.1., odnosno potpore aktivnostima ulaganja rezultirat će unaprjeđenjem zaštite i održivog upravljanja prirodnim i resursnom osnovom (specifični cilj 3.1.) i valorizacijom kulturne i tradicijske baštine (specifični cilj 3.2.).

Intervencija izravno i značajno doprinosi Specifičnim ciljevima ZPP-a:

SC8: Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo putem sljedećih pokazatelja:

R.37: Broj novostvorenih radnih mjesta putem stvorenih 0 radnih mjesta, te 2 sačuvanih radnih mjesta.

R.40: Pametna tranzicija ruralnog gospodarstva putem minimalno 10 projekta kojima se doprinosi pametnim selima.

R.41: Povezivanje ruralnih područja Europe putem ruralnog stanovništva, min. 1000 stanovnika ima koristi od poboljšanog pristupa uslugama i infrastrukturi kroz potporu u okviru ZPP-a.

R.42: Promicanje socijalne uključenosti putem minimalno 10 osoba obuhvaćenih projektima razvoja društvenog poduzetništva.

Doprinos dodanoj vrijednosti LEADER-a naveden je u Opisu intervencija LRS. Ova intervencija izravno i značajno doprinosi sljedećim elementima:

- socijalnom (društvenom) kapitalu, putem projektnih aktivnosti koje se odnose na jačanja kapaciteta lokalnih razvojnih dionika, očuvanje kulturnih (tradicijskih) vrijednosti područja, jačanje zajedničkog identiteta/prepoznatljivosti područja;
- lokalnom upravljanju putem projekata i novih korisnika koji do sada nisu provodili projekte financirane iz LEADER-a, putem projektnih aktivnosti koje se odnose na inovativne upravljačke prakse, stjecanje znanja i vještina o njima, te na promotivne aktivnosti i medijske objave o projektima;
- rezultatima i učincima politike putem inovativnih projekata, partnerskih projekata, putem aktivnosti jačanja kapaciteta dionika koji se odnosi na političke strategije EU (Zeleni plan, digitalna tranzicija i sl.), potpore izvrsnosti, jačanja razmjene znanja i vještina lokalnih razvojnih dionika, te razvoj socijalnih (društvenih) inovacija.

Različitost intervencije u odnosu na nacionalnu razinu, uz ranije navedeno, očituje se i u potpori civilnom sektoru, te mogućnostima partnerstva s jedinicama lokalne samouprave, projektima koji uključuju ulaganje (jačanje

	kapaciteta dionika), edukacije, promocije, opremanje i sl., te projektima kojima se isključivo ostvaruje dodana vrijednost LEADER-a.
Ciljani korisnici	Pravne osobe javnog i/ili privatnog prava. Pravne osobe upisane u registar neprofitnih organizacija i registar udruga najkasnije u godini koja je prethodila godini raspisivanja LAG Natječaja Detaljan popis prihvatljivih korisnika bit će naveden u natječaju LAG-a.
Uvjeti prihvatljivosti korisnika	Uvjeti prihvatljivosti korisnika između ostalog su: -imati prebivalište ili sjedište, uključujući podružnicu, ovisno o organizacijskom obliku unutar područja LAG-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave LAG natječaja sve do proteka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116 -korisnik mora biti registriran, odnosno imati rješenje/odgovarajući akt izdan od strane nadležnog tijela kojim se dokazuje da ima odgovarajuća rješenja za bavljenje djelatnošću koja je predmet prijave na LAG Natječaj najranije u godini koja je prethodila raspisivanju LAG Natječaja, -imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu; -ne smije biti u postupku pred-stečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima -korisnik mora biti upisan u registar neprofitnih organizacija i registar udruga najkasnije u godini koja je prethodila raspisivanju LAG Natječaja Detaljni uvjeti prihvatljivosti bit će navedeni u natječaju LAG-a.
Prihvatljive vrste projekta i uvjeti prihvatljivosti projekta	Uvjeti prihvatljivosti projekta su: - projekt se mora provoditi na području LAG-a u naseljima s najviše 25.000 stanovnika - biti usklađen sa općim i specifičnim ciljevima LRS - biti usklađen sa jednim ili više specifičnih ciljeva ZPP za razdoblje 2023. – 2027. - aktivnosti vezane uz projekt/ulaganje ne smiju započeti prije podnošenja zahtjeva za potporu na LAG Natječaj (uključujući sklapanje ugovora s izvođačima/dobavljačima ili izvršenje narudžbe robe od njih za prijavljena ulaganja) - predmetne prijave/projektne aktivnosti se moraju odnositi na djelatnost za koju je organizacija registrirana i kojom se aktivno bavi. Prihvatljive vrste projekata odnose se na razvoj projekata suradnje usmjerenim na očuvanje i održiv razvoj kulturne, prirodne i tradicijske baštine, očuvanje i razvoj zaštite okoliša, razvoj komunikacije, prijenosa znanja i vještina, primjera dobre prakse i dr. za jačanje kapaciteta i potporu jačanja lokalne zajednice s naglaskom na inkluziju osjetljivih skupina društva i dr. Prihvatljivi su projekti koji mogu uključiti sljedeće prihvatljive aktivnosti: gradnja (uključujući rekonstrukciju i/ili adaptaciju) i/ili opremanje, edukacijsko-informativne aktivnosti; promotivne aktivnosti i dr. Detaljne prihvatljive vrste projekata i uvjeti prihvatljivosti projekata bit će navedeni u natječaju LAG-a.
Načela kriterija odabira	Načela kriterija koja će se primjenjivati kod odabira projekata će se temeljiti na: - Doprinosu dodanoj vrijednosti LEADER-a - Podizanju kvalitete i unaprjeđenju provedbe aktivnosti u zajednici - Prioritetnom sektoru - Utjecaju na okoliš

	<p>- Digitalizaciji provedbe projekata</p> <p>Prioritet će se dati ulaganjima koja doprinose dodanoj vrijednosti LEADER-a kroz povećanje/jačanje socijalnog (društvenog) kapitala u lokalnim zajednicama, te potporu inovativnim pristupima, poticanju sektorske i međusektorske suradnje (partnerski projekti), ali i jačem uključivanja osjetljivih društvenih skupina. Također, prioritet će se dati i aktivnostima koje utječu i doprinose podizanju kvalitete i unaprjeđenju provedbe aktivnosti u zajednici, uvođenjem digitalizacije u provedbu projekata, kao i prioritetnim sektorima ulaganja (očuvanje okoliša, socijalne usluge, kultura), te aktivnostima koje imaju pozitivan utjecaj na okoliš.</p> <p>Prethodno navedenim prioritetima će se podići kvaliteta postojećih usluga prijavitelja, te će se osigurati pozitivan utjecaj na okoliš i očuvanje kulturnog identiteta područja.</p> <p>Detaljna pojašnjenja kriterija odabira propisat će se LAG Natječajem.</p>
Najniža ukupna vrijednost projekta	Definirat će se natječajem LAG-a
Najviša ukupna vrijednost projekta	300.000,00 EUR (bez PDV-a)
Najniži iznos potpore po projektu	2.000,00 EUR, detaljno će se definirati LAG natječajem
Najviši iznos potpore po projektu	15.000,00 EUR, detaljno će se definirati LAG natječajem
Intenzitet potpore	Intenzitet potpore može iznositi najviše 100% prihvatljivih troškova projekta. Detaljan intenzitet potpore definirat će se natječajem LAG-a.

Pokazatelji

Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme), doprinosi R.37 ZPP-a	0
Broj sačuvanih radnih mjesta	2

R.b.		
1.	Naziv pokazatelja	R.40 Pametna tranzicija ruralnog gospodarstva
	Mjerna jedinica	Broj projekata
	Ciljna vrijednost	10
2.	Naziv pokazatelja	R.41 Povezivanje ruralnih područja Europe
	Mjerna jedinica	Broj ruralnih stanovnika koji imaju koristi
	Ciljna vrijednost	1000
3.	Naziv pokazatelja	R.42 Promicanje socijalne uključenosti
	Mjerna jedinica	Broj osoba
	Ciljna vrijednost	10

Skupni prikaz pokazatelja za sve intervencije LRS-a

Intervencija LRS	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Doprinos Pokazatelj ima rezultata ZPP	Ciljna vrijednost po godinama							Ukupno
				2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	
1.1.1.	Udio poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za digitalnu poljoprivrednu tehnologiju u okviru ZPP-a	Broj PG-ova koji primaju potporu	R.3/SC2	0	0	0	0	4	3	3	10
1.1.1.	Udio poljoprivrednih gospodarstava koja primaju	Broj PG-ova koji	R.9/SC2	0	0	0	0	4	3	3	10

	potporu za ulaganja u restrukturiranje i modernizaciju, uključujući poboljšanje učinkovitosti resursa	primaju potporu									
1.1.1.	Ulaganja u kapacitete za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, uključujući biološke (u megavatima), za koja je dodijeljena potpora	MW	R.15/SC4	0	0	0	0	0,02	0,02	0,01	0,05
1.1.1.	Udio poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za ulaganja u okviru ZPP-a kojima se doprinosi ublažavanju klimatskih promjena i prilagodbi tim promjenama te proizvodnji obnovljive energije ili biomaterijala	Broj PG-ova koji primaju potporu	R.16/SC4	0	0	0	0	3	1	1	5
1.1.1.	Broj operacija kojima se doprinosi okolišnoj održivosti te postizanju ciljeva ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe tim promjenama u ruralnim područjima	Broj projekata	R.27/SC6	0	0	0	0	1	1	1	3
1.1.1.	Broj ruralnih poduzeća, uključujući poduzeća za biogospodarstvo, razvijenih uz potporu u okviru ZPP-a	Broj poduzeća	R.39/SC8	0	0	0	0	1	0	1	2
1.1.1.	Nova radna mjesta koja primaju potporu u okviru projekata ZPP-a	Broj otvorenih radnih mjesta u ekvivalent u punog radnog vremena (FTE)	R.37/SC8	0	0	0	0	1	0	1	2
1.1.1.		Broj sačuvanih radnih mjesta		0	0	0	0	1	1	1	3
1.1.1.	Broj strategija pametnih sela za koje je dodijeljena potpora	Broj projekata	R.40/SC8	0	0	0	0	10	5	5	20
2.1.1.	Nova radna mjesta koja primaju potporu u okviru projekata ZPP-a	Broj otvorenih radnih mjesta u ekvivalent u punog radnog vremena (FTE)	R.37/SC8	0	0	0	0	0	0	0	0
2.1.1.		Broj sačuvanih radnih mjesta		0	0	0	0	1	0	1	2
2.1.1.	Broj strategija pametnih sela za koje je dodijeljena potpora	Broj projekata	R.40/SC8	0	0	0	0	6	0	2	8
2.1.1.	Udio ruralnog stanovništva koje ima koristi od poboljšanog pristupa uslugama i infrastrukturi kroz potporu u okviru ZPP-a	Broj ruralnih stanovnika koji imaju koristi	R.41/SC8	0	0	0	0	3500	0	1500	5000
2.1.1.	Broj osoba obuhvaćenih projektima socijalne	Broj osoba	R.42/SC8	0	0	0	0	6	0	4	10

	uključenosti za koje je dodijeljena potpora										
3.1.1.	Nova radna mjesta koja primaju potporu u okviru projekata ZPP-a	Broj otvorenih radnih mjesta (FTE)	R.37/SC8	0	0	0	0	0	0	0	0
		Broj sačuvanih radnih mjesta		0	0	0	0	1	0	1	2
3.1.1.	Broj strategija pametnih sela za koje je dodijeljena potpora	Broj projekata	R.40/SC8	0	0	0	0	8	2	0	10
3.1.1.	Udio ruralnog stanovništva koje ima koristi od poboljšanog pristupa uslugama i infrastrukturi kroz potporu u okviru ZPP-a	Broj ruralnih stanovnika koji imaju koristi	R.41/SC8	0	0	0	0	800	200	0	1000
3.1.1.	Broj osoba obuhvaćenih projektima socijalne uključenosti za koje je dodijeljena potpora	Broj osoba	R.42/SC8	0	0	0	0	7	3	0	10

Prikaz kriterija na temelju kojih projekti iz intervencije doprinose provedbi koncepta pametnih sela:

r.b.	Kriterij koji doprinosi provedbi koncepta pametnih sela	Kriteriji LAG-a na temelju kojih se projekti svrstavaju u projekte koji doprinose provedbi koncepta pametnih sela
1.	Inovativna i pametna rješenja u selima	<p>Inovativnost na razini LAG-a:</p> <p>Osnovni elementi primjene inovativnosti odnosno inovativnih značajki u lokalnom kontekstu sukladno članku 31. stavku 2. (d) Uredbe (EU) br. 2021/1060. za potrebe primjene u kriterijima odabira projekata (operacija) temelje se na:</p> <ul style="list-style-type: none"> – projektnim partnerstvima koja donose međusektorsku ili sektorsku suradnju različitih dionika u iznalaženju rješenja za razvojne potrebe područja LAG-a (partnerski projekti); – potpori društvenim (socijalnim) inovacijama koje dovode do novih proizvoda i usluga kojima se rješavaju potrebe opće zajednice područja LAG-a, poput: <ul style="list-style-type: none"> ○ novih metoda i pristupa prijenosu znanja iz područja promicanja poduzetništva i poduzetničke kulture, uključujući nalaženje novih rješenja razvoja društvenog poduzetništva i partnerstva (zadruga), ○ inovativnih pristupa i modernih ekoloških praksi u području zaštite okoliša i prirode kao i implementacije aktivnosti biogospodarstva (bioekonomije), ○ novih metoda i pristup prijenosu znanja u području inovativne proizvodnje lokalne hrane i drugih lokalnih proizvoda, informatičkih tehnologija, drugih aktivnosti područja, te u razvoju turizma (selektivni oblici, interpretacija baštine i sl.), ○ društvenih inovacija koje razvijaju nove

		<p>oblike i načine uključivanja ranjivih skupina društva,</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ tehnoloških i netehnoloških inovacija usmjerenih na nove tehnologije i metode koje omogućuju povećanje otpornosti na klimatske promjene, digitalizaciju i zelenu tranziciju, eko inovacije.
2.	Digitalizacija u poljoprivredi i ostalim društvenim aktivnostima u selima	ulaganja u digitalizaciju u poljoprivredi, digitalizaciju proizvodnje i usluga, uključujući stjecanje znanja i vještina
3.	Doprinos okolišnim ciljevima i ublažavanje klimatskih promjena u selima	ulaganja i aktivnosti kojima se doprinosi zaštiti okoliša i otpornosti na klimatske promjene, uključujući jačanje svijesti i razvoj znanja i vještina

5.4. Opis procesa odabira projekata na LAG natječajima

Strategija će se provoditi kroz sufinanciranje razvojnih projekata prihvatljivih na temelju Strateškog plana Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske 2023. – 2027., a koji su u okviru definiranih intervencija same Strategije LAG-a Vuka-Dunav. LAG Vuka-Dunav raspisivat će natječaj i objavljivati javni poziv svim zainteresiranim prijaviteljima javnog, gospodarskog i civilnog sektora koji pripreme projekt sukladno uvjetima natječaja. Svim predlagateljima bit će osigurani jednaki i transparentni uvjeti prijave na natječaj, kao i prethodno informiranje o mogućnostima i uvjetima prijave putem javnih komunikacijskih kanala (npr., Internet stranica LAG-a, društvenih stranica, lokalnih medija i sl.), ali i radionica organiziranih od strane ureda LAG-a. Način podnošenja zahtjeva za potporu jasno će biti naznačen u natječaju LAG-a. Kod procesa odabira projekata primjenjivat će se princip kontrole „četiri oka“. Internom metodologijom LAG-a Vuka-Dunav za provedbu postupka definiran je postupak odabira projekata. Isti se provodi kroz sljedećih šest aktivnosti: 1) priprema i objava LAG natječaja, 2) podnošenje, zaprimanje i otvaranje prijave projekata, 3) administrativna kontrola projekta (analiza 1), 4) ocjenjivanje projekata (analiza 2), 5) odabir projekata od strane Upravnog odbora LAG-a, 6) odgovor na prigovore odluka LAG-a.

LAG administratori, sukladno internoj metodologiji, pripremat će LAG natječaj koji će sadržavati: predmet, svrhu i iznos raspoloživih sredstava LAG natječaja, uvjete prihvatljivosti nositelja projekta i dokumentaciju, uvjete prihvatljivosti troškova i dokumentaciju, popis prihvatljivih i neprihvatljivih troškova, visinu i intenzitet potpore (s jasno definiranim uvećanjima), način, uvjete i rokove objave odgovora, detaljan opis postupka odabira projekta, popis priloga i obrazaca. LAG natječaj, s pripadajućim prilogima i obrascima, obavezno će se objaviti na mrežnoj stranici LAG-a. Otvaranje prijave projekata zaprimljenih na LAG natječaj otvarat će povjerenstvo kojeg će imenovati nadležno tijelo LAG-a, a sastojat će se od tri člana: predsjednika povjerenstva i 2 člana povjerenstva. Nakon što povjerenstvo utvrdi inicijalnu rang listu, započet će 1. faza postupka odabira projekata: administrativna kontrola projekata (analiza 1). Ocjenjivački odbor LAG-a (analiza 2), sastojat će se od tri člana. U stručno tijelo za ocjenjivanje projekata neće biti odabrani članovi LAG-a kako bi se spriječio utjecaj na donošenje odluka i bodovanje projekata. Nakon ocjenjivanja projektnih prijava, LAG će sazvati sjednicu Upravnog odbora LAG-a kako bi njegovi članovi za svaki pozitivno i/ili negativno ocijenjeni projekt mogli provesti glasovanje i time započeti odabir projekata. Najmanje 51% članova upravnog (izvršnog) tijela LAG-a mora odobriti projekt. Nakon odabira/odbijanja projekata, Upravni odbor LAG-a izdat će odluke nositeljima projekata. Popis projekata koji su odabrani od strane LAG-a bit će objavljen na mrežnoj stranici LAG-a nakon utvrđivanja rang liste odabranih projekata.

Nakon završetka natječaja i postupka odabira projekata na razini LAG-a, sva dokumentacija o postupcima i odluke o odabiru dostavljaju se Agenciji za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (APPRRR) putem AGRONET-a, pri čemu LAG podnosi zahtjev za potporu za svaki pojedinačni odobreni projekt. APPRRR provodi postupak provjere usklađenosti odabira projekata LAG-a s kriterijima navedenim u LRS-u i natječaju LAG-a, te nakon provedenih provjera donosi Odluku o dodjeli sredstava za svaki pozitivno ocijenjeni zahtjev za potporu. Ukoliko se u sastavu Upravnog odbora nalazi osoba kod koje postoji potencijalan **sukob interesa**¹², LAG će člana isključiti iz glasovanja. Sve osobe koje budu sudjelovale u odabiru projekata pristiglih na natječaj, na LAG razini potpisat će Izjavu o nepristranosti i povjerljivosti. Ista će se odnositi na sve prijave po objavljenom natječaju na LAG razini te će njome biti potvrđeno da nisu u sukobu interesa u odnosu na prijavitelje.

¹² Sukob interesa postoji kada je nepristran odabir projekta na LAG razini bilo koje osobe vezane odabirom ugrožen zbog prilike da ta osoba svojom odlukom ili drugim djelovanjem pogoduje sebi ili sebi bliskim osobama (članovi obitelji: bračni ili izvanbračni drug, srodnici po krvi u uspravnoj liniji, braća i sestre te posvojiteljima), zaposleniku ili članu LAG-a, članu upravnog (izvršnog) ili nadzornog tijela LAG-a ili členu tijela LAG-a ili bilo koje druge udruge povezane na bilo koji način s LAG-om, društvenim skupinama i organizacijama, a protivno javnom interesu i to u slučajevima obiteljske povezanosti, ekonomskih interesa ili drugog zajedničkog interesa.

5.5. Usklađenost LRS-a sa ZPP-om

Tablica 30: Usklađenost LRS-a sa SP ZPP-om

Opći cilj LRS	Specifični cilj LRS	Intervencija LRS	Usklađenost sa specifičnim ciljevima ZPP (uključujući međusektorski/horizontalni)
1. Razvoj i jačanje gospodarskog i inovativnog potencijala područja	1.1. Modernizacija i digitalna transformacija poljoprivredne proizvodnje 1.2. Diversifikacija djelatnosti 1.3. Niskougljična tranzicija ruralnog gospodarstva	1.1.1. Potpora povećanju konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava kroz modernizaciju, digitalizaciju i dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje	SC2 „Jačanje usmjerenosti na tržište i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava kratkoročno i dugoročno, uključujući veću usmjerenost na istraživanja, tehnologiju i digitalizaciju.“ SC4 „Doprinos ublažavanju klimatskih promjena i prilagodbi tim promjenama, uključujući smanjenje emisija stakleničkih plinova i poboljšanje sekvenciranja ugljika, te promicanje održive energije.“ SC6 „Doprinos zaustavljanju procesa gubitka raznolikosti i pokretanju procesa oporavka bioraznolikosti, poboljšanju usluga ekosustava te očuvanju staništa i krajjobraza.“ SC8 „Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo.“
2. Unaprjeđenje stanja društveno-ekonomske infrastrukture područja	2.1. Razvoj ruralne društveno-ekonomske infrastrukture 2.2. Pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih usluga za ruralno stanovništvo	2.1.1. Potpora razvoju društveno-ekonomske infrastrukture	SC8 „Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo“
3. Očuvanje protektivne uloge okoliša i kulturnog identiteta područja	3.1. Zaštita i održivo upravljanje prirodnim resursnom osnovom 3.2. Valorizacija kulturne i tradicijske baštine	3.1.1. Potpora očuvanju okoliša i kulturnog identiteta područja	SC8 „Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo“

LRS LAG-a Vuka-Dunav usklađena je sa Zajedničkom poljoprivrednom politikom (ZPP) kroz svoje opće i specifične ciljeve koji su usmjereni na potporu poljoprivrednih gospodarstava, razvoj gospodarskog i inovativnog potencijala i cjelokupne društveno-ekonomske infrastrukture, očuvanje protektivne uloge okoliša i promicanje održivog razvoja ruralnih područja.

Opći cilj 1 LRS-a fokusiran je na razvoj i jačanje gospodarskog i inovativnog potencijala poljoprivredne proizvodnje ulaganjem u nove tehnologije, procese rada i stvaranje dodane vrijednosti. Strategijom se uz potporu primarnoj proizvodnji, te preradu primarnog proizvoda, podupiru modernizacija, digitalizacija i inovacije u poljoprivredi kako bi se povećala konkurentnost poljoprivrednih gospodarstava, diversificirale djelatnosti i ojačala otpornost na egzogene šokove, potaknuo održiv razvoj i smanjio negativni utjecaj na okoliš. Specifični ciljevi ZPP-a, uključujući povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava, modernizaciju poljoprivrede i ruralnih područja (u okviru SC2), očuvanje okoliša i poticanje korištenja obnovljivih izvora energije (SC4), brigu oko bioraznolikosti, usluga ekosustava i očuvanja staništa i krajobraza (SC6), i promicanje rodne ravnopravnosti (SC8), ostvaruju se kroz različite intervencije u LRS-u.

Opći cilj 2 LRS-a orijentiran je na poboljšanje cjelokupne društveno-ekonomske infrastrukture, unaprjeđenje društvenog života i razvoj zdravstvene skrbi i skrbi za najosjetljivije društvene skupine te kulturne, obrazovne i sportske infrastrukture u ruralnim područjima. Kroz intervenciju 2.1.1., koja se odnosi na ulaganje u ruralnu infrastrukturu, pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih usluga za ruralno stanovništvo, LRS doprinosi ostvarivanju ovog cilja. Ova intervencija također je usklađena sa specifičnim ciljem ZPP-a koji potiče zapošljavanje, rast, rodnu ravnopravnost te održivi razvoj u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo (SC8).

U konačnici, opći cilj 3 LRS-a uključuje podupiranje i jačanje zaštite okoliša, uključujući bioraznolikost i djelovanje u području okoliša i klime, te valorizaciju kulturne i tradicijske baštine u svrhu očuvanja održivog kulturnog identiteta područja. Važno je napomenuti da je intervencija 3.1.1. također usklađena sa ključnim specifičnim ciljem ZPP-a (SC8) koji naglašava važnost zapošljavanja, gospodarskog rasta, rodne ravnopravnosti i održivog razvoja ruralnih područja.

Usklađenost LRS-a sa ZPP-om omogućuje cjelovit pristup unaprjeđenju poljoprivrednog sektora, promicanju inovacija i očuvanju okoliša, čime se osigurava održivost i napredak ruralnih zajednica.

Nadalje, LRS će doprinijeti i ključnim razvojnim politikama na regionalnoj razini:

Opći cilj 1., SC1.2., 1.2. i 1.3., te provedba intervencije 1.1.1. direktno doprinose SC10. „Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva“ u okviru doprinosa provedbi Plana razvoja OBŽ za razdoblje do 2027. godine.

Opći cilj 2., SC2.1. i 2.2., te provedba intervencije 2.1.1. direktno doprinose SC5. „Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost“ u okviru doprinosa provedbi Plana razvoja OBŽ za razdoblje do 2027. godine.

Opći cilj 3., SC3.1. i 3.2., te provedba intervencije 3.1.1. direktno doprinose SC4. „Zdrav, aktivan i kvalitetan život“ u okviru doprinosa provedbi Plana razvoja OBŽ za razdoblje do 2027. godine.

6. KAPACITET LAG-a ZA PROVEDBU LRS

6.1. Kapacitet LAG-a za upravljanje LAG-om i provedbom LRS

Sukladno Pravilniku o sistematizaciji radnih mjesta i zapošljavanju predviđena su radna mjesta Voditelja ureda, Administrativnog referenta – Tajnika, Referenta za računovodstvo i financije, te Stručnog suradnika za pripremu i provedbu projekata. Trenutno su temeljem Ugovora o radu na neodređeno puno radno vrijeme zaposlene tri osobe; jedna osoba na radnom mjestu Referent za računovodstvo i financije, jedna osoba na radnom mjestu Stručni suradnik za pripremu i provedbu projekata, te jedna osoba na radnom mjestu Voditelj ureda LAG-a Vuka-Dunav. Odlukom Skupštine LAG-a Vuka-Dunav, Predsjednik LAG-a može ujedno obnašati i funkciju Voditelja ili se može zaposliti stručna osoba. Knjigovodstvo LAG-a Vuka-Dunav trenutno vode vanjski stručnjaci, a isto je planirano i u PRR-u 2023.-2027. Za potrebe provedbe ove Strategije planirano je zapošljavanje osoba u administraciji na nepopunjenim radnim mjestima.

Uz animiranje i informiranje lokalnog stanovništva, LAG Vuka-Dunav radio je i na poboljšanju kompetencija svojih djelatnika i članova upravljačkih tijela, sudjelujući u različitim radionicama i seminarima u organizaciji Ministarstva poljoprivrede RH, Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, te krovnih mreža za LAG-ove u RH, namijenjenih širenju informacija i razmjeni iskustava. Također, djelatnici su sudjelovali i u edukacijama u organizaciji drugih pravnih osoba. Ovim pozitivnim primjerom LAG će se voditi i u narednom razdoblju.

Treba napomenuti kako LAG Vuka-Dunav, uz stručno vodstvo i pouzdane djelatnike, uživa podršku jedinica lokalne samouprave svog područja i potpornih institucija na području LAG obuhvata, kao i lokalnih gospodarstvenika, udruga te općenito lokalnog stanovništva, što uvelike doprinosi mogućnosti kvalitetne provedbe ove Strategije.

LAG Vuka-Dunav od svojega osnutka financira troškove iz redovnih sredstava, pretežito iz sredstava prikupljenih putem članarina koje su definirane Odlukama Skupštine za svaku aktualnu godinu. Prihodi LAG-a ostvaruju se uz prihode od članarina, prihode od imovine i iz ostalih prihoda koji se odnose na povrat sredstava u okviru provedbe LEADER-a. Također, Osječko-baranjska županija svake godine s LAG-ovima s područja Županije ugovara pozajmicu za predfinanciranje projekata, što također uvelike pridonosi financijskoj stabilnosti LAG-a Vuka-Dunav. S obzirom na dosadašnje poslovanje, razvidno je da je LAG Vuka-Dunav sposoban osigurati osnovna sredstva za obavljanje vlastitog rada u narednom razdoblju, no za potpunu provedbu LRS-a LAG-u bit će potrebna dodatna financijska podrška. Istu će nastojati osigurati apliciranjem na natječaje Programa ruralnog razvoja ali i na druge nacionalne te europske natječaje, posebice u svrhu financiranja projekata, koji nisu podržani mjerama Programa ruralnog razvoja.

Kroz animacijske radionice na terenu provedene za potrebe izrade ove Strategije, kao i samim uključivanjem lokalnih dionika u njezinu izradu, utvrđeno je kako su lokalni gospodarstvenici, poljoprivrednici te jedinice lokalne samouprave, ali i udruge spremni svojim kapacitetima financijski podržati, odnosno sufinancirati projekte koje nominiraju na natječaje PRR-a 2023. – 2027. te tako doprinijeti financijskim kapacitetima provedbe LRS-a.

Tablica 31: Kapacitet LAG-a za upravljanje LAG-om i provedbu LRS

Godina provedbe LRS	Planirani broj zaposlenih osoba koji rade isključivo na provedbi LRS (animacija, LAG natječaj, ostali uredski poslovi u vezi provedbe LRS), izražen u FTE	Planirani iznos članarina (ukupno) za predfinanciranje tekućih troškova i animacije	Planirani iznos iz ostalih izvora financiranja za predfinanciranje tekućih troškova i animacije	Ukupno planirani iznos za predfinanciranje tekućih troškova i animacije
2023.	3	18.691,00 EUR	11.945,05 EUR	30.636,05 EUR
2024.	3	18.691,00 EUR	11.945,05 EUR	30.636,05 EUR
2025.	3	18.691,00 EUR	11.945,05 EUR	30.636,05 EUR
2026.	3	18.691,00 EUR	11.945,05 EUR	30.636,05 EUR
2027.	3	18.691,00 EUR	11.945,05 EUR	30.636,05 EUR
2028. (n+2)	3	18.691,00 EUR	11.945,05 EUR	30.636,05 EUR
2029. (n+2)	3	18.691,00 EUR	11.945,05 EUR	30.636,05 EUR

6.2. Opis praćenja (monitoring) i procjene (evaluacija) provedbe LRS

Sustav praćenja i evaluacije provedbe LRS-a ima ključnu ulogu u osiguranju prikupljanja svih informacija o napretku ostvarenja ciljeva LAG-a te je stoga od velike važnosti. Također, taj sustav treba biti u stanju otkriti eventualna odstupanja od planiranih ciljeva te pokrenuti odgovarajuće mehanizme za utvrđivanje uzroka odstupanja, određivanje odgovornosti svih sudionika i provođenje potrebnih aktivnosti. Precizno određivanje nadležnosti i odgovornosti svih dionika procesa provedbe LRS-a ključno je za učinkovito praćenje i evaluaciju njenog napretka. Upravni odbor i Skupština LAG-a, Ured LAG-a, odbori i povjerenstva institucionalna su tijela LAG-a, a njihove nadležnosti i odgovornosti utvrđene su zakonodavnim aktima LAG-a. LAG će pratiti i vrednovati provedbu LRS-a, koristeći prije svega okvir za praćenje i vrednovanje performansi (*Performance Monitoring and Evaluation Framework*, PMEF) u skladu s Uredbom o zajedničkim odredbama (EU) br. 2021/1060, okvirom za praćenje i procjenu uspješnosti iz Uredbe (EU) br. 2021/2115, Provedbenom uredbom Komisije (EU) br. 2021/2290 i evaluacijom SP-a ZPP-a, kao i pružanjem informacija za praćenje i evaluaciju iz Provedbene uredbe Komisije (EU) br. 2022/1475.

Proces praćenja planirat će se i oslanjanjem na Smjernice za izradu evaluacijskih planova ZPP-a, koje ističu posebnu važnost praćenja pokazatelja LRS-a u okviru doprinosa SP ZPP-a te praćenja i vrednovanja dodane vrijednosti LEADER-a. Također, LAG će oblikovanje doprinosa dodanoj vrijednosti LEADER-a temeljiti na Smjernicama za evaluaciju LEADER-a/CLLD-a (ENRD, 2017). Dodatno, doprinosom dodanoj vrijednosti LEADER-a istodobno se podržava ostvarivanje cilja 5. kohezijske politike „Europa bliža građanima poticanjem održivog i integriranog razvoja različitih područja i lokalnih inicijativa“ (Uredba (EU) br. 2021/2060). LAG će nadzirati podatke vezane za praćenje pokazatelja dodane vrijednosti intervencije LEADER-a putem rada LAG-a (tekući rad i animacija), kao i putem provedbe LRS-a na razini operacija i projekata, što služi kao temelj za evaluaciju. U ovom programskom razdoblju postoji izrazita potreba za isticanjem dodane vrijednosti pristupa LEADER-a u usporedbi s potporama koje se pružaju putem intervencija u okviru SP ZPP-a i iz drugih izvora. Dodana vrijednost LEADER-a proizlazi iz potpune primjene njegovih sedam načela. Aktivnosti provedbe LRS-a moraju nedvosmisleno demonstrirati dodanu vrijednost pristupa LEADER-a integriranom pristupu ruralnom razvoju.

Provedbu LRS LAG će pratiti prema postizanju identificiranih ciljeva u LRS-u putem Plana praćenja pokazatelja. Ovaj plan sadrži pokazatelje iz LRS-a i dodane vrijednosti LEADER-a, uz terminski plan prema kojima će se pratiti provedba intervencija LRS-a i strategije u cjelini. Intervencije, odnosno projekti će dijeliti zajedničke pokazatelje prema kojima će se prikupljati podaci. Kroz Plan praćenja pokazatelja, LAG će uspostaviti sustav izvješćivanja kvantitativnih i kvalitativnih podataka nužnih za praćenje operacija i projekata za provedbu LAG intervencija, a o tim rezultatima redovito će izvještavati Upravljačko tijelo putem godišnjih izvještaja. LAG će imenovati zaposlenika koji će biti odgovoran za praćenje rada LAG-a i provedbu operacija (projekata) u sklopu intervencija LAG-a. Osim toga, on će provoditi analizu napretka cjelokupne LRS i procjenjivati rezultate postignute financiranjem iz LEADER intervencije. U cilju praćenja i vrednovanja napretka LRS-a, LAG će u svoj redovni rad uključiti aktivnosti animacije. Ovo će omogućiti sažimanje ostvarenih rezultata i njihovih doprinosa na godišnjoj razini i temeljem provedenih analiza donošenje odluke o aktivnostima provedbe LRS-a.

U konačnici, LAG će izraditi Plan vrednovanja (evaluacije) LRS-a koji će obuhvatiti LAG-ove ciljeve vezane uz evaluaciju LRS-a, analizu dodane vrijednosti koju pruža pristup LEADER-a, kao i aspekte upravljanja i koordinacije unutar LAG-a te proces implementacije LRS-a. Nadalje, obuhvatit će specifične teme unutar LRS-a koje zahtijevaju procjenu, zajedno s potrebnim podacima usklađenim s Planom pokazatelja i metodama praćenja. Bitan aspekt uključuje i način komunikacije rezultata evaluacije s javnošću. Evaluacija LRS-a bit će provedena minimalno dva puta tijekom trajanja Strategije. Nadalje, LAG će aktivno sudjelovati u svakom vrednovanju LEADER intervencija ili SP ZPP-a koji se provode na nacionalnoj razini.

Tablica 32: Plan pokazatelja – pokazatelji rezultata ZPP

Naziv pokazatelja rezultata ZPP (RI)	Naziv mjerne jedinice	Mjerna jedinica	Intervencija LRS (naziv i/ili kod)	Ciljna vrijednost po godinama							
				2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	Ukupna vrijednost
R.3 Digitalizacija poljoprivrede	Udio poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za digitalnu poljoprivrednu tehnologiju u okviru ZPP-a	Broj poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu	1.1.1.	0	0	0	0	4	3	3	10
R.9. Modernizacija poljoprivrednih gospodarstava	Udio poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za ulaganja u restrukturiranje i modernizaciju, uključujući poboljšanje učinkovitosti resursa	Broj poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu	1.1.1.	0	0	0	0	4	3	3	10
R.15 Energija iz obnovljivih izvora iz poljoprivrede i šumarstva te iz drugih obnovljivih izvora	Ulaganja u kapacitete za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, uključujući biološke (u megavatima), za koja je dodijeljena potpora	MW	1.1.1.	0	0	0	0	0,02	0,02	0,01	0,05
R.16 Ulaganja povezana s klimom	Udio poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za ulaganja u okviru ZPP-a kojima se doprinosi ublažavanju klimatskih promjena i prilagodbi tim promjenama te proizvodnji obnovljive energije ili biomaterijala	Broj poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu	1.1.1.	0	0	0	0	3	1	1	5
R.27 Uspješnost u području okoliša ili klime ostvarena ulaganjem u ruralna područja	Broj operacija kojima se doprinosi okolišnoj održivosti te postizanju ciljeva ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe tim promjenama u ruralnim područjima	Broj projekata	1.1.1./3.1.1.	0	0	0	0	3	1	4	8
R.37 Rast i radna mjesta u ruralnim područjima	Nova radna mjesta koja primaju potporu u okviru projekata ZPP-a	Broj otvorenih radnih mjesta u ekvivalentu punog radnog vremena (FTE)	1.1.1./2.1.1./3.1.1.	0	0	0	0	1	0	1	2
R.39 Razvoj ruralnoga gospodarstva	Broj ruralnih poduzeća, uključujući poduzeća za biogospodarstvo,	Broj poduzeća	1.1.1.	0	0	0	0	1	0	1	2

	razvijenih uz potporu u okviru ZPP-a										
R.40 Pametna tranzicija ruralnoga gospodarstva	Broj strategija pametnih sela za koje je dodijeljena potpora	Broj projekata	1.1.1./2.1.1./3.1.1.	0	0	0	0	24	5	9	38
R.41 Povezivanje ruralnih područja Europe	Udio ruralnog stanovništva koje ima koristi od poboljšanog pristupa uslugama i infrastrukturi kroz potporu u okviru ZPP-a	Broj ruralnog stanovništva koje ima koristi	2.1.1./3.1.1.	0	0	0	0	4300	200	1500	6000
R.42 Promicanje socijalne uključenosti	Broj osoba obuhvaćenih projektima socijalne uključenosti za koje je dodijeljena potpora	Broj osoba	2.1.1./3.1.1.	0	0	0	0	13	3	4	20

7. FINANCIJSKI I AKCIJSKI PLAN PROVEDBE LRS

7.1. Financijski plan provedbe LRS

Financijski plan prikazuje predviđanje rashoda za provedbu LRS-a za programsko razdoblje 2023.-2027. kako bi se osigurala proračunska sredstva za zatvaranje programa u godinama 2028.-2029.

Procjena rasporeda potrebnih financijskih sredstava za provedbu projekata tijekom razdoblja 2023.-2027. temelji se na prikupljenim informacijama o planiranim projektima i proračunu LAG-a (Tablica 33). LRS LAG-a Vuka-Dunav provodit će se putem sudjelovanja u financiranju razvojnih projekata koji su prihvatljivi prema Strateškom planu Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske za razdoblje 2023. – 2027. Projekti će biti odabrani u skladu s intervencijama definiranim u samoj Strategiji.

Alokacija sredstava prema definiranim općim ciljevima obaviti će se na sljedeći način:

- U okviru općeg cilja 1 LRS-a, planirana je alokacija 20% sredstava u 2025. godini, 15% u 2026. godini i 4,16% u 2027. godini.
- Što se tiče općeg cilja 2, planira se alocirati 20,00% sredstava potrebnih za provedbu projekata u 2025. godini te 5,24% u 2027. godini.
- Općim ciljem 3 planira se alocirati 5% sredstava u 2025. godini te 2,57% u 2026. godini.
- Osim navedenog rasporeda sredstava po općim ciljevima LRS-a, planira se potrošiti sredstava za tekuće troškove i animaciju u iznosu od 5% u 2029. godini te po 4% u svim preostalim godinama.
- Za pripremu i provedbu projekata suradnje predviđa se alokacija od 2,02% sredstava u 2025. i 1,01% u 2026. godini.

Za aktivnosti koje se odnose na tekuće troškove i animaciju, odnosno upravljanje provedbom LRS-a, kojih je isključivi korisnik LAG, planom je predviđeno maksimalno dopuštenih 25% ukupne alokacije. Troškovi animacije odnose se na aktivnosti promicanja LRS-a i jačanje kapaciteta šire lokalne zajednice kao i potencijalnih nositelja projekata za provedbu LRS-a. Posebna pažnja posvetit će se jačanju kapaciteta dionika koji do sada nisu imali koristi od financiranja iz programa LEADER kao i onih skupina koje su u nepovoljnom položaju. Tekući, odnosno administrativni troškovi odnose se na prihvatljive operativne troškove LAG-a Vuka-Dunav povezane s provedbom LRS-a, što uključuje troškove plaća djelatnika LAG-a, režijske troškove, promidžbu, komunikaciju, financijsko upravljanje i reviziju te praćenje i evaluaciju provedbe LRS-a.

Tablica 33: Financijski plan provedbe LRS

Intervencija LRS	Raspored sredstava po godinama (%)							Ukupno za cijelo programsko razdoblje po intervenciji	Od toga za projekte koji doprinose provedbi koncepta Pametnih sela
	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.		
1.1.1.		0,00	20,00	15,00	4,16			39,16	19,97
2.1.1.		0,00	20,00	0,00	5,24			25,24	20,19
3.1.1.		0,00	5,00	2,57	0,00			7,57	6,81
Tekući troškovi i animacija	0,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	5,00	25,00	n/p
Priprema i provedba projekata suradnje	0,00	0	2,02	1,01	0,00	0,00	0,00	3,03	n/p
UKUPNO	0,00	4,00	51,02	22,58	13,40	4,00	5,00	100%	46,97

7.2. Akcijski plan provedbe LRS

Akcijskim planom provedbe LRS-a namjera je razraditi sustav koji će osigurati efikasnu dinamiku njezine provedbe, pri čemu je sama dinamika bazirana na planu koji prikazuje gantogram planiranog tijeka implementacije mjera. Riječ je o sustavu kojim se precizno definira slijed aktivnosti, u svrhu postizanja očekivanih rezultata strateških ciljeva LRS-a, kao i definiranih nositelja i njihove odgovornosti za svaki proces provedbe, uključujući i proračun za svaku aktivnost. Akcijski plan ujedno sadrži i planirani broj projekata unutar Programskog razdoblja 2023. – 2027., za čiju aplikaciju će se otvoriti LAG Natječaji (Javni pozivi), a u svrhu provedbe LRS-a i ostvarivanja njezinih strateških ciljeva.

Tijek provedbe LRS-a na razini svake godine unutar programskog razdoblja, kao i podaci o ukupnim iskazanim investicijskim potrebama u obliku projektnih prijedloga, definirani su Tablicom 34. Broj projekata unutar intervencija razvrstan je prema općim i specifičnim ciljevima, a koji bi se mogli financirati i provoditi u okviru LAG-ovog financijskog okvira.

LAG Vuka-Dunav većinu svojih aktivnosti planira provesti u razdoblju 2024. – 2027. godine, kako slijedi.

- U 2025. godini planirano je raspisivanje tri natječaja. Raspisat će se natječaj unutar intervencije 1.1.1. „Potpora povećanju konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava kroz modernizaciju, digitalizaciju i dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje“ kako bi se započeo ciklus modernizacije i digitalizacije poljoprivredne proizvodnje i drugih proizvodnih procesa, diversifikacije djelatnosti i ubrzanja tranzicije područja LAG-a prema razvoju niskouglijasnog gospodarstva. Zatim natječaj u okviru intervencije 2.1.1. „Potpora razvoju društveno-ekonomske infrastrukture“, s ciljem razvoja društveno-ekonomske infrastrukture i unaprjeđenja lokalnih usluga za ruralno stanovništvo. Treći natječaj raspisat će se u okviru intervencije 3.1. „Potpora očuvanju okoliša i kulturnog identiteta područja LAG-a“ u svrhu zaštite i održivog upravljanja prirodnim resursnom osnovom te valorizacije kulturne i tradicijske baštine.
- U 2026. godini planirano je raspisivanje natječaja unutar intervencije 1.1.1. „Potpora povećanju konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava kroz modernizaciju, digitalizaciju i dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje“, te raspisivanje natječaja u okviru intervencije 3.1.1. „Potpora očuvanju okoliša i kulturnog identiteta područja LAG-a“
- U 2027. planirano je raspisivanje dva natječaja. Prvi natječaj će biti raspisan unutar intervencije 1.1.1. „Potpora povećanju konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava kroz modernizaciju, digitalizaciju i dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje“, dok će drugi raspisani natječaj biti unutar intervencije 2.1.1 „Potpora razvoju društveno-ekonomske infrastrukture“.

Akcijskim planom obuhvaćeno je raspisivanje ukupno sedam natječaja unutar tri intervencije:

- Za realizaciju specifičnih ciljeva 1.1. – 1.3. (modernizacija i digitalna transformacija poljoprivredne proizvodnje, diversifikacija djelatnosti, niskouglijasna tranzicija ruralnog gospodarstva) planirana je provedba 38 projekata, što čini 39,16% ukupne alokacije.
- Za realizaciju specifičnih ciljeva 2.1. i 2.2. (razvoj ruralne društveno-ekonomske infrastrukture, pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih usluga za ruralno stanovništvo) planirana je provedba osam projekata, što čini 25,24% ukupne alokacije.
- Za realizaciju specifičnih ciljeva 3.1. i 3.2. (zaštita i održivo upravljanje prirodnim resursnom osnovom, valorizacija kulturne i tradicijske baštine), planirana je provedba 15 projekata, što čini 7,57% ukupne alokacije.

Tablica 34: Akcijski plan provedbe LRS-a

Opći cilj LRS	Specifični cilj LRS	Intervencija LRS	Broj LAG natječaja							
			2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	Ukupno
1. Razvoj i jačanje gospodarskog i inovativnog potencijala područja	SC 1.1. Modernizacija i digitalna transformacija poljoprivredne proizvodnje SC 1.2. Diversifikacija djelatnosti SC 1.3. Niskougljična tranzicija ruralnog gospodarstva	1.1.1. Potpora povećanju konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava kroz modernizaciju, digitalizaciju i dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje			1	1	1			3
2. Unaprjeđenje stanja društveno-ekonomske infrastrukture područja	SC 2. 1. Razvoj ruralne društveno-ekonomske infrastrukture SC 2.2. Pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih usluga za ruralno stanovništvo	2.1.1. Potpora razvoju društveno-ekonomske infrastrukture			1		1			2
3. Očuvanje protektivne uloge okoliša i kulturnog identiteta područja	SC 3.1. Zaštita i održivo upravljanje prirodnim resursnom osnovom SC 3.2. Valorizacija kulturne i tradicijske baštine	3.1.1. Potpora očuvanju okoliša i kulturnog identiteta područja			1	1				2

8. PRILOZI

Prilog 1: Osnovni podaci o LAG-u Vuka - Dunav

Osnovni statistički podaci o LAG-u						
Naziv JLS	Broj stanovnika u JLS	Naselja iz JLS u sastavu LAG-u	Broj stanovnika u naselju	Površina JLS km ²	Gustoća stanovnika u JLS (stan/km ²)	Broj kućanstava u JLS
Općina Antunovac	3411			57.05	59.79	1.112
		Antunovac	2036			668
		Ivanovac	1375			444
Općina Čepin	9665			105.69	91.45	3.428
		Beketinci	505			
		Čepin	8001			
		Čepinski Martinci	524			
		Čokadinci	129			
		Livana	506			
Općina Erdut	5436			157.78	34.45	2.286
		Aljmaš	481			231
		Bijelo Brdo	1517			592
		Dalj	2877			1,189
		Erdut	561			274
Općina Ernestinovo	1948			32.00	60.88	696
		Divoš	54			18
		Ernestinovo	996			342
		Laslovo	898			336
Općina Šodolovci	1217			78.32	15.54	486
		Ada	142			63
		Koprivna	92			34
		Palača	169			68
		Paulin Dvor	71			31
		Petrova Slatina	150			60
		Silaš	326			132
		Šodolovci	267			98
Općina Vladislavci	1552			36.74	42.24	584
		Dopsin	374			136
		Hrastin	259			99
		Vladislavci	919			349
Općina Vuka	984			34.91	28.19	347
		Hrastovac	139			44
		Lipovac Hrastinski	81			23
		Vuka	764			280

Naselja (MO) u sastavu grada Osijeka	18637			95.24	195.68	6.362
		Brijest	1005	4.72	212.92	346
		Josipovac	3602	13.8	261.01	1.202
		Klisa	242	5.52	43.84	95
		Sarvaš	1658	13.39	123.82	586
		Tenja	6260	47.19	132.66	2.097
		Višnjevac	5870	10.62	552.73	2.036
Ukupno LAG	42850		42850	597.73	65.76	15.301
Osobna iskaznica LAG-a						
Adresa sjedišta	Gospodarska zona Antunovac 23, Antunovac					
Adresa podružnica	n/p					
Kontakt telefon	+385 031 670 498					
Kontakt e-mail	info@lagvuka-dunav.hr					

Izvor podataka o broju stanovnika: *Državni zavod za statistiku (DZS)*, Popis stanovništva 2021.; Izvor podataka o broju kućanstava: *DZS*, Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021. – prvi rezultati, Tablica 2.

Izvor podataka o površinama JLS-a: *Zavod za prostorno uređenje OBŽ*, Prostorni plan Osječko-baranjske županije, Županijski glasnik Osječko-baranjske županije 1, 2002, Tablica 1, str. 5, <https://prostorobz.hr/wp-content/uploads/2022/04/TEKST-PLANA-1.pdf>

Izvor podataka za naselja u sastavu grada: osječki *Gradski multimedijalni web portal*, <http://www.osijek360.com/osijek-info/>

Izvor podataka za površinu općine Ernestinovo: Općina Ernestinovo

Prilog 2: Registrirana pokretna i nepokretna kulturna baština po općinama

Oznaka dobra	Mjesto	Naziv	Vrsta kulturnog dobra
Općina Antunovac			
Z-6134	Ivanovac	Arheološko nalazište "Kolođvar"	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno – zaštićeno, arheološka baština
Z-1646	Ivanovac	Srednjovjekovni grad Kolođvar	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno – zaštićeno kulturno dobro, profana graditeljska baština
Općina Čepin			
Z-3745	Čepin	Arheološko nalazište „Ovčara – Rozingova pustara“	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno – zaštićeno, arheološka baština
Z-1693	Čepin	Crkva sv. Trojstva	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno – sakralna graditeljska baština
Z-1243	Čepin	Dvorac Adamović – Mihaljević	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno – zaštićeno kulturno dobro, profana graditeljska baština
Z+6457	Čepinski Martinci	Arheološko nalazište „Dubrava“	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno – preventivno zaštićeno, arheološka baština
Z-6458	Beketinci	Arheološko nalazište Bentež	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno – zaštićeno, arheološka baština
Općina Erdut			
Z-3493	Aljmaš	Arheološko nalazište "Crkvina" i "Stepaničevac"	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno - zaštićeno, arheološka baština
Z-1617	Aljmaš	Dvorac Adamovich	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno - zaštićeno, profana graditeljska baština
Z-3494	Aljmaš	Arheološko nalazište "Podunavlje"	
Z-3496	Bijelo Brdo	Arheološko nalazište Bajer i Ulica Venecija	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno - - zaštićeno, arheološka baština
Z-3643	Dalj	Arheološko nalazište "Velika straža"	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno - zaštićeno, arheološka baština
Z-4208	Dalj	Zgrada Milanković	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno – zaštićeno, profana graditeljska baština
Z-3742	Dalj	Arheološko nalazište "Livadice"	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno - zaštićeno, arheološka baština
Z-3644	Dalj	Arheološko nalazište "Poloj - Lisova skela"	Pokretno kulturno dobro - zbirka – zaštićeno, arheološka građa
Z-3743	Dalj	Arheološko nalazište "Bogaljevci"	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno - zaštićeno, arheološka baština
Z-1694	Erdut	Dvorac Adamović-Cseh	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno – zaštićeno, profana graditeljska baština
Z-1244	Dalj	Crkva sv. Dimitrija	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno – sakralna graditeljska baština

Z-1245	Dalj	Patrijaršijski dvor	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno – zaštićeno, profana graditeljska baština
Z-1621	Bijelo Brdo	Crkva sv. Nikolaja	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno – sakralna graditeljska baština
Z-1643	Erdut	Srednjovjekovni grad Erdut	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno – zaštićeno, profana graditeljska baština (vojna i stambena građevina)
Z-6160	Dalj	Arheološko nalazište "Kraljevo brdo"	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno - zaštićeno, arheološka baština
Z-6174	Dalj	Arheološko nalazište Bajer	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno - zaštićeno, arheološka baština
Z-6135	Dalj	Arheološko nalazište Busija	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno - zaštićeno, arheološka baština
Z-4831	Erdut	Arheološko nalazište "Stari Prkos i Kremenuša"	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno - zaštićeno, arheološka baština
Z-4957	Erdut	Arheološko nalazište "Veliki Varod, Mali Varod i Žarkovac"	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno - zaštićeno, arheološka baština
Z-2508	Bijelo Brdo	Inventar parohijske crkve sv. Oca Nikolaja	Pokretno kulturno dobro - zbirka – zaštićeno - sakralni/religijski predmeti
R-107	Dalj	Arheološka zbirka Osnovne škole	Pokretno kulturno dobro - zbirka – zaštićeno, arheološka građa
R-68	Dalj	Inventar crkve sv. Dimitrija	Pokretno kulturno dobro - zbirka – zaštićeno, sakralni/religijski predmeti
Općina Ernestinovo			
Z-1695	Ernestinovo	Zgrada bivšeg vlastelinstva Reiner	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno – zaštićeno, profana graditeljska baština
Z-1762	Laslovo	Reformatorska crkva	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno - zaštićeno, sakralna graditeljska baština
Općina Šodolovci			
Z-4827	Koprivna	Arheološko nalazište "Udovičko polje"	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno - arheološka baština
Z-4826	Koprivna	Arheološko nalazište "Vodenčina"	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno - zaštićeno, arheološka baština
Z-1249	Koprivna	Crkva Male Gospe	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno – zaštićeno, sakralna graditeljska baština
Općina Vladislavci			
Z-1633	Dopsin	Crkva sv. Petra i Pavla	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno, zaštićeno, sakralna graditeljska baština
Z-1761	Hrastin	Reformirana kršćanska crkva	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno – zaštićeno, sakralna graditeljska baština
Z-6268	Vladislavci	Zgrada ciglane - kružna peć	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno – zaštićeno,
Naselja u sastavu grada Osijeka			
Z-6864	Josipovac	Arheološko nalazište Verušed	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno - zaštićeno, arheološka baština

Z-6946	Josipovac	Arheološko nalazište Vinogradi	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno - zaštićeno, arheološka baština
Z-3812	Klisa	Arheološko nalazište "Klisa - Ekonomija"	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno - zaštićeno, arheološka baština
Z-6142	Sarvaš	Arheološko nalazište Gradac	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno - zaštićeno, arheološka baština
Z-1671	Sarvaš	Crkva sv. Ivana Krstitelja	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno, zaštićeno, sakralna graditeljska baština
Z-1271	Tenja	Dvorac Adamović	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno – profana graditeljska baština
Z-2502	Tenja	Inventar crkve sv. oca Nikolaja	Pokretno kulturno dobro - zbirka – sakralni/religijski predmeti
Z-2534	Tenja	Sabirni logor 3000 Židova	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno - zaštićeno, memorijalno obilježje i mjesto

Izvor: *Ministarstvo kulture RH*: Kulturna baština, Registar kulturnih dobara, <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=6212>; za pokretna kulturna dobra: *Ministarstvo kulture i medija, Odjel za Registar kulturnih dobara*

Prilog 3: Broj udruga na području LAG-a Vuka – Dunav (na dan 22.07.2022.)

JLS	Kultura i umjetnost	Ukupno udruga	Udio (u %)
Općina Antunovac	11	34	32,35
Općina Čepin	12	77	15,58
Općina Erdut	19	77	24,68
Općina Ernestinovo	13	35	37,14
Općina Šodolovci	5	11	45,45
Općina Vladislavci	7	21	33,33
Općina Vuka	2	9	22,22
MO Brijest	2	5	40,00
MO Josipovac	4	15	26,67
MO Klisa	1	3	33,33
MO Sarvaš	6	21	28,57
MO Tenja	8	54	14,81
MO Višnjevac	8	47	17,02
Ukupno	98	409	23,96

Izvor: *Registar udruga RH*, <https://registri.uprava.hr/#!udru>

Prilog 4: Kretanje stanovništva LAG-a, Popisi stanovništva

Općina/naselje	1991.	2001.	2011.	2021.	Indeks 2021./2011.	Indeks 2021./1991
Općina Antunovac	4.246	3.559	3.703	3411	-7.89	-19.67
Općina Čepin	12.285	12.901	11.599	9665	-16.67	-21.33
Općina Erdut	10.197	8.417	7.308	5436	-25.62	-46.69
Općina Ernestinovo	2.898	2.225	2.189	1948	-11.01	-32.78
Općina Šodolovci	2.604	1.955	1.653	1217	-34.97	-58.72
Općina Vladislavci	2.360	2.124	1.882	1552	-17.53	-34.24
Općina Vuka	1.364	1.312	1.200	984	-18.00	-27.86
MO Brijest	1.029	1.248	1.187	1005	-15.33	-2.33
MO Josipovac	4.043	4.395	4.101	3602	-12.17	-10.91
MO Klisa	419	463	324	242	-25.31	-42.24
MO Sarvaš	1.839	1.539	1.884	1658	-12.00	-9.84
MO Tenja	7.663	6.747	7.376	6260	-15.13	-18.31
MO Višnjevac	7.204	7.146	6.680	5870	-12.13	-18.52
Ukupno LAG	58.151	54.031	51.086	42.850	-16.12	-26.31
Hrvatska	4.784.265	4.437.460	4.284.889	3.888.529	-9.25	-18.72
OBŽ	367.193	330.506	305.032	259.481	-14.93	-29.33
Osijek	129.792	114.616	108.048	96.848	-10.37	-25.38
Udio LAG-a u RH, %	1.16	1.17	1.18	1.10		
Udio LAG-a u OBŽ, %	16,62	16,63	16,64	16.51		
Udio MO u Osijeku, %	19,63	19,64	19,65	19.38		

Izvor podataka o broju stanovnika: *Državni zavod za statistiku*, Popisi stanovništva

AUTORI LOKALNE RAZVOJNE STRATEGIJE LAG-a VUKA-DUNAV

(abecednim redom)

Prof. dr. sc. Đula Borozan, Ekonomski fakultet u Osijeku

Ivana Čik, mag. ing. agr., voditeljica LAG-a Vuka-Dunav

Prof. dr. sc. Dubravka Pekanov, Ekonomski fakultet u Osijeku